

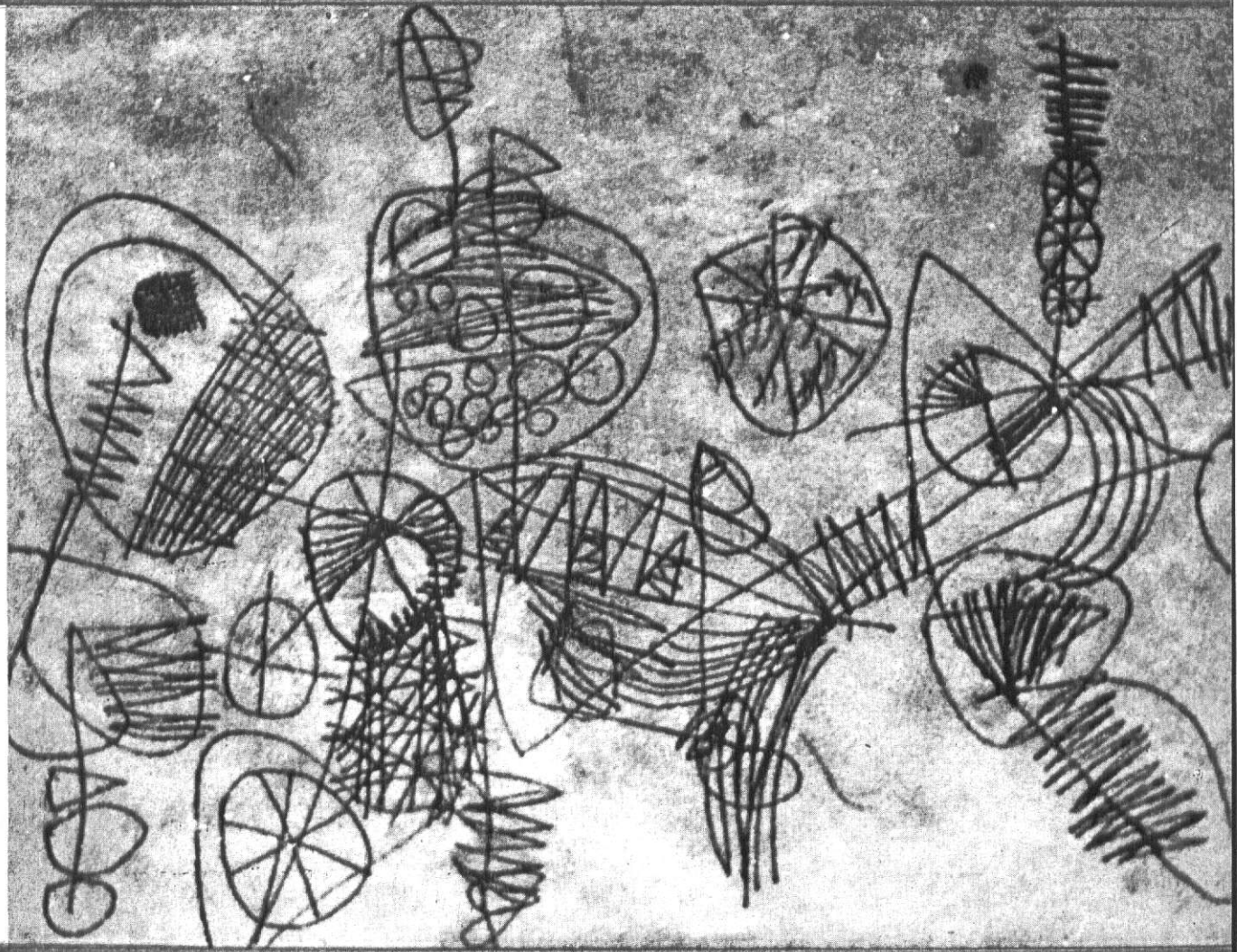
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

สังคมนาฬิกาชีวิต

โดย น. น. น. น. น.

น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.

น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.
น. น. น. น. น.

นิสิตนักศึกษาผู้ให้ความร่วมมือจำหน่าย *สังคมศาสตร์* ปรีทศน์ฉบับนิสิตนักศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรไกร บุญตานนท์
ศภชัย นิมมานนรเทพ
พิพัฒน์ ไทยอารี
ประวิตร โพธิอาศน์
ปรีชา ช่างขวัญอิน
ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์
วิชัย ตันทราวิชิต

พาณิชยศาสตร์และการบัญชี
วิศวกรรมศาสตร์
รัฐศาสตร์
วิทยาศาสตร์
อักษรศาสตร์
ครุศาสตร์
สถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ระคม วงศ์น้อย
ชันเกษม ผลชีวิน
รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์
มานพ อิศระเสนีย์

รัฐศาสตร์
นิติศาสตร์
เศรษฐศาสตร์
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

คาร์ณิ อนุเคราะห์นันท
วิชัย โสฬ์ทองคำ
พลภัทร ชมศิริผู้

วิทยาศาสตร์การแพทย์
ศิริเวช
จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ธัญญา ผลอนันต์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

เทพศิริ สุขโสภา
ชรรค์ชัย บุญปาน

จิตรกรรม
โบราณคดี

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แฉ่งทิพย์ นิมมานเทมินท์
ปรีชา นำบุญพล

มนุษยศาสตร์
วิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สุขวัฒน์ เลิศวิสุทธิ์

วิทยาลัยวิชาการศึกษา

อัมพร สุขเกษม
สุวลัย วิมลสุต
อนงค์ วิเศษสุวรรณ

ประสานมิตร
ปทุมวัน
บางแสน

วิทยาลัยศรี

คำรงค์ศักดิ์ บุญสุ
อัมพร วิเศษสุข
สุวนีย์ เสือกลาง
ประนอม มานะกิจ

บ้านสมเด็จเจ้าพระยา
สวนกุหลาบ
สวนสุนันทา
พระนคร

วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ ฯ

ไพบลีย์ จุฑะกานนท์
ศักดิ์ วงศ์รัฐปัญญา

ก่อสร้าง
ช่างพิมพ์

ฉบับนี้ ตีพิมพ์นักศึกษา ฉบับที่ ๓ มกราคม ๒๕๑๐

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW STUDENT EDITION
No. 3 January 1967

บทบรรณาธิการ	๒	
บทนำ	๔	
ปัญหาบางประการในสถาบันครู	๕	พิภพ ธงไชย
ชีวิตในมหาวิทยาลัยของข้าพเจ้า	๑๖	เฮอเบิร์ต วิก
โลกวิทยากร	๒๑	วิทยากร เชียงกุล
ปัญหาแพทย์ไปนอก	๒๒	วิชัย โชควิวัฒน์
จดหมายจากสวิส	๓๖	นรนิติ เศรษฐบุตร
วจนะ—ความรัก	๔๕	
ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคณะโบราณคดี	๔๕	พิพัฒน์ ไทยอารี
คุยกันเรื่องอเมริกันในสยาม	๕๖	ชันชาล สาการ์
คลัง	๖๑	อิสระ บันชุต
เมืองทองจี	๖๒	เสื่อหาญฟ้า ณ ยองห้วย
ปฏิภินิชาจากผู้อ่าน	๗๑	ทัก วงศ์รัฐปัญญา
จ.ม. ถึง บ.ก.	๗๔	ผู้อ่าน
วิจารณ์หนังสือ	๗๖	นักวิจารณ์
ปัญหาชิงรางวัล	๘๕	นามผู้ได้รับรางวัล
ข่าวนักศึกษานานาชาติ	๘๑	
ผู้เขียน	๙๔	
บรรณาการแถลง	๙๖	

คณะบรรณาการ

ไพฑูริย์ สนิลวงรัตน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ชัญญา ผลอนันต์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ชันเกษม ผลขวัญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	อิสระ บันชุต	วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
วิชัย โชควิวัฒน์	มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์	บุญเก็ง เลขวิวัฒน์	วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ

ปก บำรุง สมบูรณ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เจ้าของ : พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงษ์ประพันธ์
 แทนสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
 ตาราณียกร : นายสมศักดิ์ ชูโค
 บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์

สำนักงาน : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
 ถนนพญาไท ปากจุฬาฯ ซอย ๒ พระนคร โทร. ๕๑๖๒๒
 พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ศิวัท นายจรัส วันทนทวี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๐๘
 ๑๔ ซอยรัชฎาภิเษก วนเวียนมักกะสัน พระนคร โทร. ๑๐๕๕๒

บทบรรณาธิการ

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษา ฉบับนี้ นับเป็นอันดับที่ ๓ หลังจากได้ปรากฏขึ้นมาเป็นครั้งแรกเมื่อเดือน มีนาคม ๒๕๐๘ ดังได้แถลงให้ทราบถึงความเป็นมาและผลที่ได้รับ มาแล้วโดยลำดับ

สำหรับอันดับที่ ๒ ซึ่งออกเมื่อเดือน กันยายน ๒๕๐๙ นั้น นับว่าเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายยิ่งขึ้น อย่างคาดไม่ถึง เพียงสองวันแรก ที่ออกจำหน่ายในกรุงเทพฯพระมหานคร ผู้อ่าน ซึ่งได้แก่นิสิตนักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ก็ช่วยกันต้อนรับจนหนังสือจำนวนนั้นหมดลงในเวลาดังกล่าว แม้จะได้เปิดห้องที่เตรียมส่งต่างจังหวัดและต่างประเทศออกทั้งหมด เพื่อสนองความต้องการของผู้อ่าน ก็ปรากฏว่า ภายในเวลาอันไม่ช้านาน ปริทัศน์ ฉบับนี้ก็หมดสิ้นลงอีก บรรณากรและผู้ร่วมงานบางคนที่มีว้อยอยู่แต่แรกด้วยหวังจะได้รับหนังสือเล่มนี้ก็ต้องรีบส่งข้อคัดค้านเอาไว้ก่อนเช่นกัน เป็นอันว่าท่านจะหาซื้อ ปริทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษา อันดับที่ ๒ ไม่ได้อีกแล้ว ในท้องตลาด เว้นไว้แต่จะไปอ้อนวอนขอซื้อจากผู้ที่ได้ซื้อเอาไว้ก่อนหน้านั้น

การที่นิสิตนักศึกษาพากันสนใจ ส่งเรื่องมาลงมากขึ้น ซึ่งทำให้เราสามารถเลือกเฟ้นเรื่องที่ตีพิมพ์ได้สะดวกกว่าเดิม ช่างช่วยอุดหนุน ช่วยซื้อ ช่วยขายให้เช่นนั้น ย่อมเป็นที่ยินดียิ่งนัก แม้กระนั้นบรรณาธิการเอง และคณะผู้จัดทำ ก็ยังนึกเสียดาย ที่ครูอาจารย์อันมีหน้าที่ดูแล สั่งสอน ให้ความรู้แก่นิสิตนักศึกษาโดยตรง ยังสนใจ ปริทัศน์ ฉบับนิสิตศึกษาน้อยเกินกว่าที่คาดหวังไว้ ซึ่งเรายังไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด แต่เมื่อได้ยินได้ฟังมาว่า ครูอาจารย์ของเราเวลานี้ ล้วนมีเวลาน้อยกว่างานที่ตนได้รับเอาไว้ ก็ให้เขาใจ

ความหวังของเรา

ไปทางหนึ่งว่า อาจารย์เหล่านี้คงไม่ได้หมายความว่าข้อเขียนของนิสิตนักศึกษาเป็นเรื่องไร้สาระเกินกว่าที่จะรับฟังไปเสียทั้งหมด เพราะถ้าคิดเช่นนั้นก็นับว่าผิดถนัด ข้อเขียนบางชิ้นของนิสิตนักศึกษามีเหตุผลและเพื่อเจตนาดีกว่าที่ครูอาจารย์บางคนเขียนเสียอีก ถึงจะเบาใจไปบ้างดังกล่าวแล้ว แต่ก็กลับไปหนักใจเสียอีกทางหนึ่งว่า เมื่อขาดสนใจจนถึงกับไม่วางพ้อที่จะอ่านความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่แสดงออกมาเช่นนี้แล้ว เมื่อไรสถานศึกษา หรือแม้แต่ตัวอาจารย์เอง จึงจะเข้าใจศิษย์ และรู้ว่าเขาต้องการอะไรจากสถาบัน จากอาจารย์ ท่านจะรอให้คนเหล่านั้นยื่นเรื่องราวร้องเรียนข้อขัดข้องไป เพื่อให้เลขาฯ การคณะ หรือบางทีก็เสมียนหน้าห้องของท่าน เป็นผู้วินิจฉัยปัญหาให้เขา อย่างที่เป็นอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน เช่นนี้หรือ

กล่าวเฉพาะเรื่องในฉบับ ก็เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง มีทั้งสนับสนุนและคัดค้านเหตุผลของผู้เขียนนั้น ๆ เท่าที่จะมีหลักฐานจะอ้างอิงได้ก็คือ จุฬาสาร ได้ลงบทความโต้แย้งความเห็นของผู้เขียน เรื่อง "การทำหนังสือรายปีในจุฬาฯ" อย่างรุนแรง ข่าหนังสือที่นิสิตนักศึกษาจัดทำกันนอกสถาบันดังกล่าว ยังนำไปยั่วเย้าอีกด้วย นอกจากนี้ก็เป็นคำวิจารณ์ด้วยวาจาเป็นส่วนใหญ่ อันแสดงว่าเยาวชนของเรายังไม่ชอบแสดง ความคิด ให้ปรากฏออกมาเป็น ความอ่าน ดังบรรณาธิการได้เคยย้ำอยู่เสมอๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยวาจานั้น ทำได้ง่าย รวดเร็วกว่า และต้องรับผิดชอบในถ้อยคำน้อยกว่าข้อเขียนกระมัง จึงขอถือโอกาสเชิญชวนซ้ำอีกว่า หากท่านมีความคิดความเห็นประการใด โปรดส่งความคิดที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้น ไปยังบรรณาธิการ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำออกเผยแพร่ให้ผู้อ่านประจักษ์ และจะได้เป็นผู้ตัดสินว่าความคิดของท่านผิดหรือถูกอย่างไร อันจะเป็นการฝึกใช้วิจารณ์ญาณในทางที่ชอบที่ควร ทั้งตัวท่านเองและผู้อ่านทั้งหลาย

เฉพาะผู้อ่านที่ชอบกล่าววลีที่ว่า “สาวไส้ให้กากิน” นั้น เราใคร่ขอร้องให้พิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปกว่านั้นอีกสักหน่อย คือช่วยมองดูไลอันผู้เขียนบางคนได้สาวออกมาด้วยว่า เป็นไส้ปกติที่ใช้งานได้ดี หรือไส้ตั้งไส้ตัน ถ้ามีว่แต่ทวงไส้เสีย ๆ เอาไว้แล้ว ในที่สุดท่านก็ต้องร้องครวญครางเข้าสักวันหนึ่ง อย่างหนีไม่พ้น เพราะไส้ก็เสกขึ้นมา

การจัดทำฉบับนี้ ส่วนใหญ่ยังคงเป็นไปในรูปเดิม จะมีที่เปลี่ยนแปลงใหม่บ้างเล็กน้อย ทั้งนี้ ก็โดยหวังจะให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้น

สำหรับ บทนำ ซึ่งถือว่ามีใช้ความคิดเห็นของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ แม้แต่ตัวผู้เขียนเอง หากแต่เป็นความเห็นของหนังสือฉบับนี้ ๆ โดยตรง ฉบับนี้เราก็ได้พยายามทำให้เป็นไปดังความหมายที่กล่าวมาให้มากที่สุด คือ เปิดประชุมคณะกรรมการพร้อมด้วยผู้สนใจอื่น ๆ ขึ้น ตั้งประเด็นที่จะกล่าวในบทนำ ให้ผู้เข้าประชุมอภิปรายกัน แล้วมอบหน้าที่ให้ไปเขียนมาคนหนึ่ง กลับมาอภิปรายกันอีกครั้งในวันหลัง ต่อที่ประชุมแก้ไขข้อความจนเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ทุกตัวอักษรแล้ว จึงนำมาตีพิมพ์ให้ปรากฏแก่ผู้อ่าน ฉะนั้นไม่ว่า บทนำ ในฉบับนี้ จะลึกซึ้งถูกต้องเพียงใดหรือไม่ก็ตามที่ แต่เราอาจกล่าวได้อย่างเต็มปากว่า ความคิดเห็นนี้ เป็นของ ปรีทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษาระดับที่ ๓ อย่างแท้จริง

การดำเนินงานของคณะกรรมการ ก็นับว่าเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพดีเช่นเคย แม้ว่าแต่ละคนจะมาจากสำนักศึกษาอันแตกต่างกัน แต่ทุกคนก็ให้เกียรติและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างน่ายกย่อง จะหาที่รังเกียจเดียดฉันท์กันมิได้เลยแม้แต่น้อย นับเป็นตัวอย่างอันดี ซึ่งจะหาไม่ได้ง่ายนักในสถาบันการศึกษา ทั้งนี้ เพราะต่างฝ่ายต่างคิดว่าตนและพวกของตน ดีกว่า เก่งกว่า และสำคัญกว่าคนอื่น ทั้งวิชาอันตนได้ศึกษาอยู่ ก็ดูจะเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าวิชาทั้งหลายทั้งปวง ความคิดดังนี้ มิใช่ว่ามีอยู่เฉพาะในหมู่เยาวชนเท่านั้น ครูอาจารย์บางคน ที่รักหมู่รักคณะยิ่งกว่าสัจธรรม ยังช่วยกระพือความเห็นอันมิชอบนั้นอีกแรงหนึ่งด้วย เห็นจะไม่ต้องกล่าวก็ได้กระมังว่า ผลจากการนี้จะเป็นอย่างไร จะมีประโยชน์ต่อประเทศชาติ หมู่คณะ หรือแม้แต่เอกชนคนใดบ้าง

ด้านการตีพิมพ์ก็ได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิธำเขียเช่นเคย นอกจากนี้ บริษัทห้างร้านอีกหลายแห่ง ยังร่วมมือสนับสนุนด้วยการลงแรงใจความโฆษณา ซึ่งสำนักพิมพ์ขอถือโอกาสขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

บทนำ

ทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษา สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษา สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษา สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษา สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษา สังคมศาสตร์ปริทัศน์

บทบาทของนิสิต นักศึกษาในสังคม

เรามักจะได้ยินคำกล่าวอยู่เสมอๆ ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นชนชั้นปัญญาชนของประเทศ และดูเหมือนว่าตัวนักศึกษาเองส่วนใหญ่ก็ยินดีที่จะเรียกตนเองหรือให้คนอื่นเรียกตนเองเช่นนั้น แต่ถ้าเราจะลองพิจารณาความนิยมของ ปัญญาชน ที่ว่า ปัญญาชนคือนักคิดที่สนใจในปัญหาสังคมต่างๆ เป็นผู้แสวงหาคำตอบ และลู่ทางในการเปลี่ยนแปลงในสังคมนั้น แล้ว เราจะเห็นว่านิสิตนักศึกษากับปัญญาชนนั้นจะอยู่ห่างไกลกันเกินไป เพราะเวลานี้นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สู้จะสนใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของสังคมเท่าใดนัก ขอแต่เพียงให้ตนเองอยู่ดีกินดี คนอื่นจะเป็นอย่างไรไม่แยแส ทั้งที่ นิสิตนักศึกษา ในสำนักของคนที่ทั่วไป จะเป็นผู้ทรงเกียรติและทรงคุณปัญญา และนิสิตนักศึกษาเองก็มักจะทำตนให้เด่นด้วยวิธีการต่างๆ ที่สะดุดตา นับแต่การแต่งกาย การแข่งขันกีฬา รับประทานอาหาร ประเพณีแปลกๆ และอื่นๆ แต่นอกเหนือจากสิ่งเหล่านี้แล้ว ก็ดูจะไม่มีใครรู้จักนิสิตนักศึกษาเลย ดังที่ Joseph Fischer กล่าวขวัญถึงนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งของไทยในหนังสือ Universities in Southeast Asia ว่า

“ . . . ตลอดเวลาที่ผ่านมา นักศึกษา (มหาวิทยาลัยนี้) ดูสงบ
เงียบและอยู่ในระเบียบวินัยอันดี สมาคมนักศึกษามีได้มีบทบาทสำคัญ
ต่อชีวิตในมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด และกิจกรรมทางการเมืองก็ไม่มี กิจ
กรรมที่น่าตื่นเต้นที่สุดในชีวิตนักศึกษา ก็คือ การแข่งขันฟุตบอลประจำปี
กับอีกมหาวิทยาลัยหนึ่ง ” (หน้า ๔๗)

เราจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่า เรากำลังใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยไปในทางที่
เหลวแหลก เราชอบที่จะแสดงให้ *คนทั่วไป* มองดูเราดุจสัตว์ประหลาด
แต่ขณะเดียวกันเราก็ได้สนใจใยดีแม้แต่จะฆ่าเลี้ยงดู *คนทั่วไป* เหล่านั้น
ว่ามีสภาพเช่นไร และประสบปัญหาอะไรบ้าง ถ้าหากเราจะถือว่าภาวะ
พิการที่สังคมประสบอยู่ทุกวันนี้มิใช่ธุระของเราแล้ว ก็ออกจะเป็นเรื่อง
น่าสลดใจที่ *ชนชั้นนำ* ส่วนหนึ่งของชาติมีค่านิยมเช่นนั้น ที่ถูกแล้ว
ในฐานะที่เราในสัดนักศึกษาเป็นส่วนที่มีคุณภาพสูงส่วนหนึ่งของสังคม จึง
พึงถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือสังคม และมีความรู้สึกได้เกี่ยวกับสังคม
อย่างแท้จริง ไม่เป็นการสมควรที่เราจะนั่งดูตายต่อภาวะพิการของสังคม
อย่างน้อยที่สุด ควรจะได้มีบทบาทแสดงความคิดเห็นตลอดจนหาทางแก้ไข
ปัญหาสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ยิ่งเรายังอยู่ในวัยที่ปราศจากภาระและตำแหน่ง
ผูกพันเช่นนั้น ความอิสระเสรีในการแสดงความคิดเห็นก็ยังมีมากขึ้น ถ้า
หากเราไม่รีบฉวยโอกาสทองในขณะนี้แล้ว ก็อาจต้องรู้สึกเสียดใจ เมื่อ
เติบโตใหญ่ในภายหน้า เมื่อนั้นแหละเราจึงอาจได้สำนึกว่า ความด้อยพัฒนา
ของชาตินั้น เราเองก็มีส่วนร่วมอยู่ด้วย

ว่ากันที่จริง เวลานี้เรากำลังทำให้มหาวิทยาลัยที่รักของเรากลายเป็น
สังคมที่ปิดตาย (closed society) ดูเหมือนว่าเราจะไม่ยอมสลับรับฟัง
ข่าวสารการเมืองใดๆ จะมีอยู่สักกี่คนที่รู้เรื่องราวความเป็นไปของบ้าน

เมืองเป็นอย่างดี จนพอที่จะพูดคุยกับคนอื่นได้ นิสิตนักศึกษาเป็นอันมาก
ยังมีความเข้าใจผิดว่า หากตนมิได้เรียนรัฐศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์
แขนงอื่นแล้ว ก็มีใช้กิจที่จะต้องสู้เรื่อง การเมือง และหลายคนอีก
เช่นกันที่ถือว่า การเมือง เป็นสิ่งแปดเบอนเกินกว่าที่จะรับรู้ได้ ทศนคติ
ทั้งสองประการนี้ จะเป็นทัศนคติที่แคบเกินไป เพราะการเมืองย่อมเป็น
เรื่องทุกอย่าง หน่วยของสังคมจะพึงให้ความสนใจ ด้วยเป็นเรื่องที่มีความ
สำคัญและสัมพันธ์ต่อทุก ๆ หน่วยของสังคมนั้น และการเมืองก็มีใช้ของ
สกปรก นักการเมืองบางคนต่างหากที่สกปรก เหตุนี้ ถ้าหากเราจะสนใจ
รับฟังข่าวสารการเมือง พินิจวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่ง
อาจเป็นปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา แล้วเสนอความ
คิดเห็นตลอดจนวิพากษ์ปัญหาเหล่านั้น ผ่านทางสื่อมวลชน ก็นับได้ว่า
เราได้ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมตามสมควร

อย่างไรก็ดี ใช้นักศึกษาจะกลายเป็นผู้ที่มี สมองพิการ หมดทุกคนก็
หาไม่ น่ายินดีที่นักศึกษาซึ่งแม้จะมีจำนวนไม่มากนักได้สนใจเอาใจใส่ต่อ
ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ตลอดจนสำนึกถึงหน้าที่ของตนที่พึงมีต่อสังคม
เป็นอย่างดี ดังจะได้เห็นจากการจัดตั้งกลุ่มอภิปรายทำนอง สภาภาพฯ ขึ้น
ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อถกเถียงปัญหาต่าง ๆ ของสังคม นิสิตนักศึกษา
จำนวนไม่น้อย ที่ได้มีโอกาสออกไปช่วยพัฒนาชนบทในระหว่างที่ปิดภาค
ฤดูร้อน แต่มีข้อพึงสังวรว่าการทำงานชนิดนี้ เราจะต้องทำเพื่อผลประโยชน์
ของผู้คนจริง ๆ มิใช่ทำเพื่อหวังชื่อเสียงส่วนตัว หรือออกไปพัฒนาชนบท
โดยมุ่งไปทัศนกิจยิ่งกว่าไปทำงาน เพราะการกระทำเช่นนี้ รังแต่จะสร้าง
รอยมลทินให้แก่ชนบทที่ด้อยพัฒนาเหล่านั้นมากขึ้น

มีข้อน่าสังเกตว่า นิสิตนักศึกษาที่ขอมอบอุทิศตนทำงานให้แก่มหาวิทยาลัย
หรือแก่สังคม มักจะเป็นนักศึกษากลุ่มเล็ก ๆ ที่ต้องทำงานตัวเป็นเกลียว

จนไม่มีเวลาเข้าห้องเรียน บางคนเล่นกีฬาจนสอบตก หรือถูกทางมหา
วิทยาลัยคัดข้อออก เหตุเหล่านี้ย่อมเป็นอุทาหรณ์อย่างที่ว่า การทำงาน
เพื่อสังคมหรือหมู่คณะนั้น จะต้องคำนึงถึง *สถาน* และ *ประมาณ* ของตน
เองด้วย เราต้องไม่ลืมว่า หน้าที่ในการศึกษานั้น ก็เป็นบทบาทส่วนหนึ่ง
ของเราที่มีต่อสังคมด้วย ในขณะที่เดียวกันผู้ที่ทำหน้าที่ในกิจกรรมต่าง ๆ ก็
จะต้องแสดงบทบาทของตนให้ครบถ้วน ไม่ควรหลีกเลี่ยงหน้าที่นั้น จน
ผู้อื่นต้องเข้ามารับภาระหนักเกินควร ดังข้อสังเกตที่กล่าวมา

นอกเหนือจากสิ่งที่กล่าวมาแล้ว การทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่คนทั่วไป
ก็นับได้ว่าเป็นบทบาทที่เราพึงมีต่อสังคม เพราะใคร ๆ ก็ยกย่องเราว่าเป็น
ปัญญาชน ช้อออกหูเช่นนั้น แล้วใครจะไม่อยากเอาอย่างเราบ้าง เพราะ
ฉะนั้นเราจึงควรที่จะทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีด้วย เราจะรู้สึกอย่างไร ถ้า
เด็กนักเรียนมาบอกเราว่า ที่เขาถ่อเหตุวิวาทกันนั้น ก็เพราะเขาอยากเป็น
ปัญญาชน อย่างเรา

ขณะนี้ สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์ กำลังปรับปรุง
รื้อหนังสือใหม่ จำต้องขอภัยล่วงหน้า หากท่าน
ไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร อย่างไรก็ดี บรรณาธิการ
และเจ้าหน้าที่ทุกคน ยังยินดีต้อนรับ ท่านเสมอ

ปัญหาบางประการภายในสถาบันครู

พิภพ ชงไชย

ปัจจุบันการศึกษาในด้านวิชาการศึกษา นับว่ากว้างขวางมากขึ้น รัฐบาลเองก็มองเห็นความสำคัญของนักการศึกษา เพราะนอกจากจะเป็นผู้ช่วยอบรมสั่งสอนวิชาความรู้แก่เด็ก ๆ ในชนบทแล้วพวกนี้ยังนับว่าเป็นนักพัฒนาการที่อัครด้วย การศึกษาในด้านนี้จึงเป็นไปอย่างกว้างขวางทุกภูมิภาคของประเทศไทย ในรูปของวิทยาลัยครู หรือโรงเรียนฝึกหัดครู ซึ่งสถาบันเหล่านี้ได้ทำการผลิตครูในระดับ ป.กศ. และ ป.กศ. สูงปี ๆ หนึ่งเป็นจำนวนหลายพันคน ยิ่งในปัจจุบันนี้รัฐบาลได้ใช้หลักสูตรเร่งในระดับ ป.กศ. (เดิมหลักสูตรระดับนี้เรียน ๓ ปี ปัจจุบันลดลงเหลือ ๒ ปี) ด้วยอีกแล้วจึงทำให้การผลิตครูเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นจนน่ากลัวว่าเราจะได้เพียงปริมาณเท่านั้น ซึ่งจากผลอันนี้เองจึงก่อให้เกิดปัญหาที่แก้ไม่ตกภายในสถาบันครูคือ ผู้ที่เรียนสำเร็จวิชาการศึกษาระดับ ป.กศ. มีความรู้เบื้องต้นทางวิชาสามัญจนเป็นที่พูดกันทั่วไปว่านักเรียนครู (ระดับ ป.กศ.) มีความรู้ทางวิชาสามัญไม่ถึงครึ่งของนักเรียนระดับเตรียมอุดมศึกษา ซึ่งก็หมายถึงว่ามีความรู้มากกว่าเด็ก ม.ศ. ๓ ไม่เท่าไรนั่นเอง จึงเป็นเรื่องที่น่าวิตกต่อไปว่า เด็ก ๆ ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูเหล่านี้จะมีความรู้มากเพียงไร อันเป็นผลที่สืบเนื่องไปถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติในอนาคตอีกด้วย จริยอยู่ นักเรียนครูระดับ ป.กศ. ไม่ใช่จะมีความรู้ด้านวิชาสามัญอ่อนแอทุกคน แต่ในจำนวนผู้เรียนเก่งมีความรู้จริงก็มีไม่ถึงครึ่งของจำนวนนักเรียนครูทั้งหมด ถึงอย่างนั้นก็ตามความรู้ที่มออยู่ยังไม่มากพอที่จะออกไปเป็นครูเพื่อทำการสอนให้ได้ดีต่อไป

ปัญหาทางวิชาการ ไม่ใช่เป็นปัญหาอย่างเดียวในสถาบันครู ยังมีปัญหาอื่นที่เป็นสาเหตุอันก่อให้เกิดปัญหา หรือเป็นปัญหาเฉพาะด้านในตัวของมันเองอีกมากมาย ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้เป็นข้อ ๆ ไปคือ

๑. ปัญหาทางด้านวิชาการ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่านักศึกษาในสถาบันครู (ระดับ ป.กศ.) มีความรู้ทางวิชาสามัญ น้อยมาก อันเป็นสาเหตุทำให้อ่อนทางวิชาการ ซึ่งสาเหตุอันนี้เกิดจากสาเหตุหลายประการ ด้วยกันคือ

ก. เนื้อหาของวิชาสามัญที่เรียนมีจำนวนน้อย

วิชาสามัญที่เปิดชั้นให้เรียนในระดับ ป.กศ. มีจำนวนหน่วยกิต ๑๕ หน่วยกิต แบ่ง ออกเป็น ๕ สาขาวิชาคือ

* ภาษาไทย	๑๕ หน่วยกิต
ภาษาอังกฤษ	๒๐ หน่วยกิต
สังคมศึกษา	๑๕ หน่วยกิต
คณิตศาสตร์	๓๐ หน่วยกิต
วิทยาศาสตร์ทั่วไป	๑๕ หน่วยกิต

จากจำนวนหน่วยกิตของวิชาสามัญแต่ละวิชาจะเห็นได้ว่า การศึกษาในระดับนี้เน้นหนักในวิชาภาษาอังกฤษมาก แต่วิชาสำคัญที่นักการศึกษายอมรับว่ามีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ถึงวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์นี้ การศึกษาในระดับนี้ กลับเรียนน้อยกว่าทุกวิชา ซึ่งเป็นที่แน่นอนเลยว่านักศึกษาระดับ ป.กศ. ต้องมีความรู้ไม่มากพอในวิชาทั้งสองนี้ ซึ่งก็จะเป็นสาเหตุต่อไปถึงเด็กในชั้นประถมศึกษาว่าต้องมีความรู้อ่อนในวิชาทั้งสองนี้หรือก็มีความรู้ไม่กว้างพอ สำหรับเนื้อหาวิชาที่จะมีมากน้อยตามจำนวนหน่วยกิต แต่ถึงจะมีมากน้อยเพียงไรก็ยังไม่เท่ากับความรู้ระดับเตรียมอุดมศึกษา เพราะต้องใช้ระยะเวลา ๒ ปี เท่าๆ กันนี้ไปเรียนวิชาพิเศษและวิชาการศึกษาดังถึง ๕๕ หน่วยกิต (วิชาพิเศษ ๓๕ หน่วยกิตและวิชาการศึกษา ๒๐ หน่วยกิต)

จากการที่มีความรู้ทางวิชาสามัญน้อยจึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดบัณฑิตยแก่ครู ที่สำเร็จ การศึกษาระดับ ป.กศ. คือไม่กล้าที่จะสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์ แต่กลับ ไปรับสอนวิชาสังคมศึกษาและวิชาพิเศษทั่วไปประมาณ ๘๐% ของจำนวนครูที่สำเร็จออกไป ซึ่งเรื่องนั้นสอบถามได้ทั่วไปตามโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนของรัฐบาล สำหรับวิชาภาษาอังกฤษเอง ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนหน่วยกิตมากกว่าทุกวิชาก็ตาม แต่ครูที่สำเร็จการศึกษาใน

* ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๘

ระดับหนึ่งก็มีความรู้ในวิชาภาษาอังกฤษน้อยมาก ซึ่งอันนี้เกิดจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน แต่จะไม่ขอกล่าวไว้ในที่นี้

จากปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ เมื่อครูที่ดำริจะออกไปแล้วส่วนมากก็จำเป็นต้องรับสอนในวิชาที่ตนไม่มีความถนัดเลยเพราะเนื่องจากไม่มีคนสอนบ้าง ครูไม่พอบ้าง และถูกบังคับให้สอนบ้าง ผลเสียเหล่านี้จึงเกิดแก่เด็กในระดับประถมศึกษาเองเป็นจำนวนมาก

ข. เรียนวิชาพิเศษมากกว่าเท่าที่ควร

การศึกษาในระดับ ป.กศ. นี้ ในหลักสูตรได้บรรจุวิชาพิเศษให้เรียนถึง ๓๕ หน่วยกิต โดยแยกออกเป็นรายวิชาดังนี้

* วิชาเกษตรกรรม	๕ หน่วยกิต
วิชาคหกรรมศาสตร์	๕ หน่วยกิต
วิชาหัตถศึกษา	๖ หน่วยกิต
วิชาพจนานามย	๖ หน่วยกิต
วิชาดนตรีและนาฏศิลป์	๔ หน่วยกิต
วิชาศิลปะ	๕ หน่วยกิต
วิชาการสอนวิชาลูกเสือหรือวิชาการสอนอนุภาค	๒ หน่วยกิต
วิชาบรรณารักษศาสตร์	๒ หน่วยกิต

จากรายการวิชาพิเศษที่ยกให้ดูเป็นตัวอย่างนี้จะเห็นว่าการเรียนในระดับนี้ มีความรู้ทั่วไปมากพอจนน่าคิดว่าทุกคนจะรับไปได้หมดหรือ ซึ่งวิชาบางวิชาที่ต้องขึ้นอยู่กับความถนัดของแต่ละบุคคลด้วย เช่น วิชาดนตรี วิชานาฏศิลป์ และวิชาศิลปะ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่แน่นอนเลยว่าทุกคนมีความรู้ไม่จริงหมดทุกวิชา จากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้เรียนมาและดูจากพฤติกรรมของเพื่อน ๆ จะพบว่าหลายคนที่เรียนก็เพียงเพื่อให้สอบได้ผ่านไประหว่างนี้ ไม่ใช่เพื่อเรียนให้เกิดความรู้อย่างจริงจัง พอสอบเสร็จก็ลืมหมดปฏิบัติไม่ได้ นอกจากพวกที่มีความถนัดเป็นพิเศษจริง ๆ และวิชาพิเศษเหล่านี้ก็จัดเป็นวิชาบังคับที่ทุกคนต้องเรียนเสียด้วย

เนื้อหาที่เรียนบางวิชาก็มีเนื้อหาเหมือนกับเด็กในระดับประถมศึกษาเรียน ซึ่งก็หมายความว่าทุกคนต้องเคยเรียนผ่านมาแล้ว จึงทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ วิชาบางวิชาสามารถจัดเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรได้แต่ก็ไม่ทำ ซึ่งจะขอยกตัวอย่างให้ดูดังนี้

* จากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๘

วิชาการสอนวิชาลูกเสือ สำหรับวิชานักมุ่งที่จะให้ผู้เรียนสามารถออกไปทำการสอนตามโรงเรียนได้คือเป็นผู้กำกับลูกเสือหรือรองผู้กำกับลูกเสือตนเอง แต่ปรากฏว่าเนื้อหาที่เรียนกลับไปเหมือนในหลักสูตรวิชาลูกเสือเอก โทและตรี และวิชาลูกเสือตำรวจ ซึ่งไม่ได้เรียนวิชาสอนลูกเสือเลย ทำให้เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ ถึงแม้จะเรียนวิชาสอนลูกเสือก็ไม่สามารถจะทำได้ เพราะในสถาบันหนึ่ง ๆ มีผู้สอนวิชานี้เพียง ๓ คน หรือ ๒ คน เท่านั้น เพราะถ้าจะทำให้ลูกเสือและได้ผลจริง ๆ ต้องใช้วิธีการอบรมอยู่ค่ายติดต่อกันไปจนจบเนื้อหา อีกทั้งต้องใช้ผู้ให้การอบรมหลายคนด้วยกัน ถึงการอบรมผู้กำกับลูกเสือระดับความรู้อย่างนี้ (เรียกว่าการอบรมลูกเสือในชั้น P.T.C.) แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ ลูกเสือสามัญ และลูกเสือตำรวจ ใช้เวลาอบรมอย่างละ ๓ วัน และอีกอย่างหนึ่งคือในปัจจุบันี้ ผู้เรียนสำเร็จจากสถาบันครูต่าง ๆ ออกไปก็ไม่สามารถเป็นผู้กำกับและรองผู้กำกับลูกเสือได้ถ้าไม่ได้ผ่านการอบรมในระดับนี้มาก่อน จากข้อคิดอันนี้ทำให้มองเห็นว่าการจัดให้เรียนในวิชาภายในสถาบันครูไม่ได้ผลเท่าที่ควร และเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ ที่ถูกควรจัดวิชาเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร โดยจัดให้นักศึกษาเข้ารับการอบรมนอกเวลาเรียนในระยะมีดภาคเรียน ซึ่งก็ยังจะเป็นประโยชน์ต่อการที่นักศึกษาได้มีโอกาสใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งยังได้รับความรู้อีกด้วย ดังว่าต้องมาเสียเวลาเรียนถึง ๒ ภาคเรียนโดยที่นักศึกษาไม่ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นอีกเท่าไรเลย จริงอยู่ครูในระดับนี้ควรมีความรู้ในวิชาพิเศษบ้าง แต่ไม่ใช่ทำให้ความรู้ในวิชาสามัญอ่อนลงไป นั่นจะทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี วิชาพิเศษบางวิชาที่มุ่งเนื้อหาเข้ากับหลักสูตรในระดับประถมศึกษาควรจะต้องออกไปและเพิ่มเนื้อหาขึ้นใหม่ และบางวิชาสามารถจะเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรได้ก็ควรจัด ซึ่งจะได้ไม่เสียเวลาเรียนในห้องเรียนไปโดยเปล่าประโยชน์ ที่ยกตัวอย่างนี้มาเพียงวิชาเดียว ที่จริงยังมีอีกหลายวิชาซึ่งก็น่าจะได้มีการนำหลักสูตรมาพิจารณาแก้ไขใหม่อีกครั้งหนึ่ง

จากสาเหตุดังกล่าวมาเดฉาน กรมการฝึกหัดครูสามารถที่จะแก้ไขได้คือเปลี่ยนแปลงระยะเวลาเรียนใหม่ให้เหมือนเดิม คือหันกลับไปใช้หลักสูตร ๓ ปี ซึ่งถ้าทำเช่นนั้นได้ก็จะทำให้สามารถเพิ่มเนื้อหาวิชาสามัญเข้าไปอีก โดยไม่จำเป็นต้องตัดวิชาพิเศษออกไปเลย และนอกจากนี้ควรจะมีการฝึกวิชาสามัญเฉพาะด้านตามความถนัดของผู้เรียน เหมือนกับหลักสูตรในระดับ ป.กศ. ดัง ที่เรียกว่าวิชาเอก เพื่อที่ผู้สำเร็จออกไปจะได้มีความรู้ในวิชานั้นจริง ๆ ซึ่งจะได้นำไปสอนตามที่ตนถนัดอันจะเป็นผลดีต่อการศึกษาของเด็กเล็ก ๆ ในชั้นประถมศึกษาอีก

ด้วย ดังว่ามีความรู้มากแต่สอนไม่ได้ผลดี ส่วนวิชาพิเศษบางวิชาที่ควรจะมีการพิจารณา
เนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสมให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

๒. ปัญหาการรับนักศึกษาเข้าเรียนในสถาบันครู

ในปัจจุบันนี้ ผู้ที่เข้าเรียนในสถาบันครูมี ๒ ประเภท คือ

ประเภทแรก มีความต้องการอยากเรียนจริง ๆ

ประเภทที่สอง ไม่รู้จะเรียนอะไรหรือทำอะไรไม่ได้ก็เลยสมัครเข้าเรียนเป็นครู

ซึ่งประเภทที่สองนี้ นับเป็นปัญหาที่สำคัญอันหนึ่งที่ทำให้นักเรียนครูมีความรู้ก่อนทาง
วิชาการ ในการศึกษาทั่วไปต่างก็ยอมรับว่าไม่ควรให้บุคคลประเภทนี้เข้ามาเรียนครู เพราะ
การเป็นครูนั้นหมายความว่าเป็นผู้ที่ให้การอบรมสั่งสอนวิชาความรู้แก่เด็ก ถ้าครูมีความรู้
น้อยหรือสติปัญญาไม่เต็มที่แล้ว เด็กที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจะมีความรู้ดีได้อย่างไร จริงอยู่ใน
ปัจจุบันนี้ก็ได้มีการสอบคัดเลือกผู้ที่เข้ามาเรียนในสถาบันครู แต่ปรากฏว่าจำนวนของผู้
เข้าเรียนนั้นเกินกว่าที่ประกาศรับจริง ๆ เป็นจำนวนถึงร้อยละสามสิบไป ผู้ที่เกินมานั้นเป็นผู้
สอบเข้าไม่ได้ แต่กระทรวงศึกษาธิการเองเป็นผู้ส่งเข้ามาเรียน ในต้นปีการศึกษาสถาบันครู
บางแห่งจะต้องมีห้องเรียนเหลือไว้ประมาณ ๒ ถึง ๓ ห้องเรียน ทงนี้เพื่อรอรับผู้ที่กระทรวง
จะส่งเข้ามาเรียนโดยไม่ได้ผ่านการสอบคัดเลือกเลย แต่ทำกันอย่างเป็นการภายใน ซึ่งเรื่องนี้
ไม่ทราบว่าเป็นเพราะเหตุไรกระทรวงศึกษาธิการจึงทำเช่นนั้นทั้งที่หน้าจะมีประกาศรับให้เพียงพอ
กับจำนวนจริง ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการต้องการ และผลปรากฏว่าผู้ที่กระทรวงศึกษา
ธิการฝากเข้าเรียนนั้นมีความรู้อ่อนเป็นส่วนใหญ่ จึงปรากฏว่าพอต้นภาคเรียนหนึ่ง ๆ จึงมีผู้ที่
ถูกตบช้อออกจากความเป็นนักศึกษาเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนมากก็เป็นผู้ที่กระทรวงศึกษาธิการ
ฝากเข้าเรียนนั้นเกือบทั้งหมด หรือมีคะแนนตกซ้ำชั้นในปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก อันทำให้เสีย
ผลทางการศึกษาไปโดยเปล่าประโยชน์

จากเหตุดังกล่าวนี้กระทรวงศึกษาธิการสามารถที่จะทำการแก้ไขได้ โดยเพียงแต่ทำ
การประกาศรับผู้เข้าเรียนให้ครบจำนวนจริงตามที่สถานศึกษาแต่ละแห่งต้องการ ดังว่ามา
ทำการเป็นครูรับเป็นการภายในที่หลัง เพราะนอกจากพวกนั้นจะเป็นผู้ที่มีความรู้อ่อนแล้ว การ
เข้าเรียนก็เช่นไปอย่างดำซ้ำ อันทำให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษาอีกด้วย อีกทั้งอาจจะ
ทำให้เกิดข้อสงสัยในวิธีการกระทำของกระทรวงศึกษาธิการ แก่ประชาชนคนไทยทั่วไปอีกด้วย
จึงเป็นเรื่องที่น่าจะได้มีการนำมาพิจารณาแก้ไขกันใหม่ต่อไป

สรุปแล้ววิธีการในการคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาเรียนครูนั้น ควรจะได้มีวิธีที่รัดกุมและมีมาตรฐานอย่างเพียงพอในอันที่จะได้ผู้ที่มีสติปัญญาดีพอสมควร และเป็นบุคคลที่ทัศนคติที่ดีต่อความเป็นครูด้วย ไม่ใช่คัดเลือกคนที่ไม่มีฐานะเรียนอะไรก็เข้ามาเป็นครู อันจะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่สถาบันนั้น ๆ และการศึกษาของชาติด้วย

๓. การปฏิบัติตนของนักศึกษาภายในสถาบันครู

นักศึกษาภายในสถาบันครูในปัจจุบันนี้ นอกจากจะมีความรู้ทางด้านวิชาการน้อยแล้ว การปฏิบัติตนบางอย่าง ของนักศึกษาเองก็ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร สำหรับผู้ที่จะต้องออกไปเป็นครูในอนาคต สิ่งนี้อาจจะเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากวิธีการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเรียนใน ระยะเริ่มแรกก็ว่าได้ จากการได้ผู้ที่ไม่มีฐานะเรียนอะไรก็เข้ามาเรียนครู จึงทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพนี้ อีกทั้งบางคนก็มีบุคลิกลักษณะที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นครูก็ได้เข้ามาเรียน ซึ่งมีจำนวนมาก จึงทำให้เกิดปัญหาหลายประการภายในสถาบันครู สถาบันเองก็ยังไม่มีการเพียงพอในการอบรมสั่งสอนและส่งเสริมบุคลิกภาพบางประการแก่นักศึกษาในการที่จะได้ออกไปเป็นครูที่ดีในอนาคต วิชาบางวิชาที่ควรจะได้ทำการจัดสอนในระดับ ป.กศ. อันเป็นการส่งเสริมบุคลิกภาพในด้านหนึ่งซึ่งไม่นำมาสอน เช่นวิชาการพูดสำหรับครู เป็นต้น แต่นำไปเรียนในหลักสูตรชั้นปริญญา จะมีอยู่บ้างก็รวม ๆ อยู่ในเนื้อหาวิชาอันจึงไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ผลจึงปรากฏว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับนี้จึงทำการสอนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

ในด้านความคิดความอ่านตามแนวทางของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย วิธีการสอนและหลักสูตรของการศึกษาดำรงสถาบันครู ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดขึ้นตามแนวนี้เท่าที่ควร ฉะนั้นจึงปรากฏว่านักศึกษาภายในสถาบันครูไม่ชอบที่จะแสดงความคิดเห็นโต้แย้งต่อระบอบการปกครองหรือสิ่งที่ตัวเองเห็นว่าไม่เหมาะสม สิ่งนี้ก็เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากวิธีการปกครอง วิธีการสอนและวิธีการจัดผล ซึ่งแต่ละวิชาอาจมีผลที่ทำให้ให้นักศึกษาผู้นั้นต้องถูกขับหรือออกจากโรงเรียนนักศึกษาได้ เพียงแต่มีเหตุที่ทำให้เกิดความไม่พอใจระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาผู้นั้นผู้ใด จริงอยู่อาจารย์จำนวนมากอาจจะไม่มีอคติในด้านนี้เลย แต่เราก็มองเห็นเห็นว่าวิธีการจัดผลภายในสถาบันครูยังมีข้อหะหืดหวมอีกมากอันจะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ ซึ่งควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้ได้มาตรฐานกว่านี้ นอกจากนั้นควรจะได้เปิดโอกาสให้นักศึกษามีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีภายในแนวทางของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะจากผลอันนี้จะทำให้นักศึกษาเป็นคนที่ชอบค้นคว้า ชอบที่จะแสดงความคิดเห็น อันก็

ให้เกิดแนวทางความคิดอย่างกว้างขวางอีกด้วย ซึ่งจะเป็นผลที่ส่งไปถึงอนาคตของเด็กและ
การปรับปรุงการศึกษาของชาติอีกด้วย

ปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นมากก็เป็นเรื่องในทางสามัญสำนึกแทบทั้งสิ้น แต่ถึง
อย่างนั้นก็ยังไม่มีผู้ที่มีอำนาจพอเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ แนวคิดทั้งหมดนั้นอาจจะไม่ใหม่
แต่ก็เป็นแนวคิดของผู้เขียนในฐานะที่เป็นนักศึกษาภายในสถาบันครูซึ่งใกล้ชิดกับปัญหาเหล่านี้
และได้รับมาเองโดยตรง ผู้สร้างหลักสูตรเองอาจจะคิดว่าหลักสูตรที่เขียนมานั้นถูกต้องตาม
หลักวิชาการแล้ว แต่ขอให้คิดถึงข้อผิดพลาดต่าง ๆ และผลดีผลเสียที่ได้รับนั้น นักศึกษาเองเท่านั้น
ที่จะรู้ ทางผู้สร้างหลักสูตรน่าจะได้มีการติดตามผลและหาข้อผิดพลาดถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับ
จริง ๆ นั้นมีมากน้อยเพียงใด ไม่ใช่ดูจากข้างบนลงมา ดังที่อยู่ในตำราเกี่ยวกับการปฏิบัติจริง ๆ นั้น
ผิดกัน ถ้าไม่มีการทดลองก็ไม่อาจจะทราบได้ แต่ถ้าได้นำมาทดลองแล้วไม่ได้ติดตามผลของ
การทดลองก็ยิ่งจะเกิดอันตรายมาก ขอให้ได้ออกมาดูความรู้สึกของผู้เรียนและจากที่ผู้เรียน
ได้นำออกไปปฏิบัติจริง ๆ นั้นได้รับผลดีมาากน้อยเพียงไร เหมาะสมกับเวลาที่เสียไปในการ
เรียนหรือเปล่า และผู้ที่รับช่วงหลักสูตรมาปฏิบัติแก่นักศึกษาในสถาบันครูนั้นสามารถปฏิบัติ
ได้มากน้อยเพียงพอกับสิ่งที่กำหนดในหลักสูตรหรือไม่ ดังเหล่านี้จะได้มีการคำนึงกันให้มาก
โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้หลักสูตรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสถาบันครูนั้นก็เป็นอย่างใหม่ที่จะนำมา
ปฏิบัติกัน จึงเป็นอันตรายมากถ้ากระทรวงศึกษาธิการมิได้มีการติดตามผลและค้นหาข้อผิดพลาด
ต่าง ๆ ที่เกิดตามมาที่หลังของผู้ที่ถูกทดลอง คือนักศึกษาในสถาบันครูขณะนี้ ปัญหาภายใน
สถาบันครูอาจจะยิ่งมีมากขึ้นไม่สามารจนำมาก้าวได้หมด บางปัญหาผู้เขียนเองก็มองไม่
เห็น แต่ที่หยิบยกมานี้คิดว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่ควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขอย่างรีบด่วน
อันจะเป็นผลที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางการศึกษาของชาติสืบต่อไป

พระที่นั่งบรมพิมาน

ในปัจจุบัน เดิมเป็นสวนขวา แปลงเป็นพุทธมณฑลเขียวในรัชกาลที่ ๔ ต่อมาใน
รัชกาลที่ ๖ จึงสร้างพระที่นั่งดังกล่าวขึ้น

เฮอเบิร์ต ริดจ์ เป็นบุตรชาวมา มณฑลยอร์กเชอร์ ประเทศอังกฤษ กำพร้าบิดาแต่เด็ก ๆ มารดาจึงส่งไปเข้าโรงเรียนประจำสำหรับเด็กกำพร้า เมื่อจบการศึกษาชั้นมัธยมแล้ว ได้ทำงานเป็นเสมียนอยู่ที่ธนาคารออมสิน เก็บเงินไว้จนได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ข้อความที่นำมาลงน เป็นอัตชีวประวัติ ตอนที่เล่าถึงการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยของท่านผู้นี้ ซึ่งบัดนี้เป็นผู้มีชื่อเสียงเป็นยอดเยี่ยมในบรรดานักวิจารณ์วรรณกรรมและศิลปกรรม กับเป็นนักการศึกษา นักวิจารณ์สังคมชั้นนำของอังกฤษด้วย เขียนหนังสือไว้หลายเล่ม

เฮอเบิร์ต ริดจ์ เขียน วัชรศักดิ์ ชนะพรพันธุ์ แปล

ชีวิตในมหาวิทยาลัยของข้าพเจ้า

เมื่อเริ่มศักราชแรกในปีการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๕ ข้าพเจ้าได้ลงทะเบียนเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยลีดส์ (University of Leeds) ข้าพเจ้ายังตั้งใจว่าจะเลือกเรียนอะไรก็ ทั้งที่บอกแก่คนทั่วไปว่าจะเป็นทนายความ แต่ตามความในใจ (ซึ่งเป็นความในใจเพียงครั้งเดียว) ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะประกอบอาชีพการประพันธ์ ข้าพเจ้าอยากเห็นตัวเองในฐานะที่เป็นนักเขียนนวนิยาย นักแต่งละคร หรือนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งในอนาคตข้าพเจ้าจะต้องก่อกองใจเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าสำนึกถึงการศึกษาเบื้องต้นอันกระตือรือร้นของข้าพเจ้าเป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นจึงยอมเสียเวลาไปหนึ่งปี โดยไม่มุ่งให้ได้ประโยชน์ในทางตรง ปีแรกข้าพเจ้าเรียนตามหลักสูตร สำหรับปริญญา บี บีต่อมาข้าพเจ้าเปลี่ยนไปเลือกวิชาเฉพาะ คือ นิติศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ ออกจะใจเร็วเกินไปที่เลือกศึกษาพร้อมกันทั้งสองปริญญา (คือ LL.B. และ B. Sc. Econ.) ข้าพเจ้าไม่คิดว่าหลักสูตรทั้งสองที่กำหนดไว้จะมากเกินไปได้ แต่ข้าพเจ้าก็ไม่เคยเรียนได้ครบตามหลักสูตรในวันหนึ่ง ๆ ได้เลย ในหมู่นักศึกษาด้วยกันนั้น ข้าพเจ้าออกจะแปลกประหลาดกว่าเพื่อน เพราะคนอื่น ๆ นั้นตั้งใจที่จะประกอบอาชีพหนึ่งอาชีพใดโดยเรียบร้อยแล้ว บ้างก็อยากเป็นครูบาอาจารย์ บ้างก็จะเป็นพระสอนศาสนา บ้างก็จะเป็นนักวิทยาศาสตร์ และนายช่างในโรงงานอุตสาหกรรมแถบนั้น เท่าที่ข้าพเจ้าทราบนั้นไม่มีใครเลยที่จะสนใจการศึกษาแบบศิลปศาสตร์ ซึ่งมีได้เตรียมใครให้แก่เป้าหมายชนิดใดโดยเฉพาะ ความจริงข้าพเจ้าก็มีเป้าหมายของตนเอง

เหมือนกัน แต่ทว่ายังไม่แน่นอน และต้องเลือกอนาคตให้ตนเอง เพราะไม่ได้รับทุนการศึกษาหรือเงินช่วยเหลือแต่อย่างใด ข้าพเจ้าสามารถจะเลือกเรียนวิชาที่เหมาะสมแก่อาชีพตามความคิดส่วนตัวของข้าพเจ้าได้ และที่จริงแล้ว ข้าพเจ้าก็ได้เลือกเรียนวิชาต่าง ๆ อย่างมากมาย จนออกจะเกินกำลังความสามารถของตนเองไป วิชาที่ข้าพเจ้าเลือกเรียนมี วรรณคดี อังกฤษและฝรั่งเศส ภาษาละติน ตรรกวิทยา กฎหมายโรมัน ธรรมศาสตร์ กฎหมายศาล กฎหมายรัฐธรรมนูญ และประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง เศรษฐศาสตร์สังคม ประวัติศาสตร์ยุโรป และธรณีวิทยา รายชื่อวิชาเพียงเท่านี้ก็ทำให้ข้าพเจ้าหัวหมุนแล้ว ผลก็คือ รู้สึกอึดอัดกันใจและต้องทำงานมากเกินไป ในวันหนึ่ง ๆ ข้าพเจ้าต้องฟังการบรรยายและอ่านหนังสืออยู่จนคึกคักกันทุกคืน แต่ที่ก็ยังไม่ไต่กริ่งหนึ่งที่ควรทำ เวลาเดียวกันในยามที่อยู่ในห้องสมุด ข้าพเจ้าจะรู้สึกเป็นอิสระ อย่างปราศจากขอบเขตทุกครั้งที่มีเวลาว่างระหว่างการบรรยาย ข้าพเจ้ามักจะมานั่งอยู่ที่โต๊ะตัวหนึ่งในห้องสมุดนี้ ออกจะเป็นโซคนอนน้อยศตวรรษที่หนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าใช้เป็นครั้งแรกโดยสัญชาตญาณและได้ใช้ต่อมาทุกครั้งที่มีมันวางอยู่บน มีตู้หนังสือสูงบังอยู่ ตู้หนังสือดังกล่าวนี้ เปรียบประหนึ่งยกเขื่อนมีประกายทองแวววับ เพราะบรรจุหนังสือของท่านผู้มีชื่อเสียง ดังเช่น Dostoevsky, Ibsen, และ Nietzsche ซึ่งได้ผูกพันข้าพเจ้าให้ใฝ่แสวงหาปัญญา (intellectual curiosity) แก่กับคนนั้นมา ข้าพเจ้าอาจจะเปิดอ่านหนังสือของ Gaius หรือ Justinian ทรรกวิทยาของ Welton หรือ เศรษฐศาสตร์ของ Marshall แต่ไม่ซาซายคาที่จะจ้องคู่มือและหนังสืออันชวนอ่านที่อยู่ข้าง ๆ แล้วหยิบออกมาอ่านเล่มแล้วเล่มเล่า จนกว่าจะได้ยินเสียงระฆังบอกเวลาปิดห้องสมุดเท่านั้น ข้าพเจ้าจึงจะหยุดกักดวงความมึน ข้าพเจ้าพอรู้จักคุ้นเคยกับ Dostoevsky และ Ibsen บ้าง แต่สำหรับ Nietzsche แล้วเป็นโลกใหม่ของข้าพเจ้าทีเดียว หลังจากที่ข้าพเจ้าค้นพบ Blake เป็นคนนั้นมา ข้าพเจ้าได้เปลี่ยนแปลงมากที่สุดอีกทีก็คือคน Nietzsche เป็นคนแรกทีแนะนำให้ข้าพเจ้ารู้จักกับ

วิชาปรัชญา ข้าพเจ้าอ่านหนังสือของท่านมากเกินไปที่จะเข้าใจได้เสียอีก แต่ข้าพเจ้าก็ได้หยุดอยู่เพียงกับความไม่เข้าใจนั้น จาก Nietzsche ข้าพเจ้าผ่านต่อไปยัง Schopenhauer, Kant, Hegel, Hume, Pascal และ Plato ข้าพเจ้าอ่านโดยไม่เลือกลำดับ คุราวกับว่าข้าพเจ้าจะเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนแนวใหม่ทางปัญญาของท่านเหล่านี้ แนวความคิดของ Nietzsche ได้กระจ่ายไปทั่วทุกสารทิศ และอย่างน้อยที่สุดก็ทำให้ท่านเป็นครูที่แท้จริงของข้าพเจ้า โดยที่ไม่มีศาสตราจารย์หรือเพื่อนคนไหนได้เป็นเลย

เวลาที่ใช้ไปในมหาวิทยาลัย จึงมีผลผลิตเกี่ยวกับการเรียนรู้ต่าง ๆ การศึกษาคามหลักสูตรที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนดขึ้นนั้น ข้าพเจ้ามิได้ฝึกฝนแก่น้อยคงเป็นที่จำกันได้ว่า มหาวิทยาลัยใหม่ๆ เหล่านี้ไม่มีระบบอาจารย์ที่จะมาช่วยสอนพิเศษให้เลย คุเหมือนจะเป็นข้อเสียอันใหญ่หลวง ของมหาวิทยาลัยเหล่านี้ และแม้ว่าข้าพเจ้าจะสามารถปรึกษาถามได้ อาจารย์ผู้บรรยายและศาสตราจารย์ได้ แต่โดยที่ข้าพเจ้าเลือกหาความรู้อย่างแปลก ๆ และยังไม่มึจุกหมายที่แน่นอน จึงไม่ก่อให้เกิดความจำเป็น ที่จะเรียนตามท่านอาจารย์นั้น ๆ แม้จะถามท่านได้ก็ตาม ทั้งนี้เพราะระบบการศึกษา ออกจะเข้มงวดกวดขัน จนไม่เปิดโอกาสที่จะให้ไต่ถามอะไรต่ออะไรได้ เว้นแต่ที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น ข้าพเจ้าจำได้ว่าในปีที่สองนั้น ข้าพเจ้าได้ลองส่งบทละครกวีนิพนธ์ ซึ่งข้าพเจ้าแต่งเป็นภาษาท้องถิ่นของยอร์กภาคเหนือ ให้ F.W. Moorman ศาสตราจารย์วิชาวรรณคดีอังกฤษพิจารณา ข้าพเจ้ากล้าทำดังนี้ ก็เพราะท่านผู้นั้นเป็นผู้ที่นิยมภาษาท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง และคุเหมือนท่านจะเป็นอาจารย์ที่เลอเลิศที่สุดในมหาวิทยาลัยนี้ ท่านรู้สึกแปลกใจอย่างยิ่งที่ได้รับงานดังกล่าวของข้าพเจ้า แม้ว่าก่อนหน้านั้นไม่ก้อาพิศัย ท่านจะรู้สึกถึงที่ได้อ่านเรียงความของข้าพเจ้าเกี่ยวกับเวทมนต์คาถาและบทละคร ในสมัยพระนางอลิซาเบธ ” แต่ยังไม่เคยปรากฏว่า นักศึกษาที่ไม่ค่อยมีเวลาว่างคนหนึ่งในจำนวนร้อย ๆ คน ซึ่งไม่ได้จกคียบรรยายของท่านนั้น จะได้พยายามสร้างงานประพันธ์ของตนขึ้น ท่านเริ่มรู้สึกสนใจข้าพเจ้าเป็นพิเศษ และ

ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าแสดงความสามารถมากขึ้น แต่แล้วก็เกิดสงคราม และก่อนที่ข้าพเจ้าจะได้ติดต่อกับที่ปรึกษาของข้าพเจ้านั้นอีก ท่านก็ด่วนประสูติบุตรเหตุจนนำตายเสียก่อน

ประสบการณ์ที่ได้รับในปีเหล่านี้ ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความสงสัยขึ้นเป็นอันมาก เกี่ยวกับปัญหาทั้งหมดของระเบียบวินัยการศึกษา ตั้งแต่เกิดจนอายุ ๑๕ ขวบ การศึกษาของข้าพเจ้านั้น ออกจะได้รับการกวักขັນทางวินัยมากกว่าปรกติ แต่นับแต่ยี่สิบห้าจนถึงทุกวันนี้ ข้าพเจ้าก็ศึกษาตามแนวทางส่วนตัวของข้าพเจ้า ระเบียบการศึกษานั้นข้าพเจ้ากำหนดขึ้นเอง และโดยทั่วไประเบียบที่วางไว้ ก็เพื่อให้เหมาะแก่ความสนใจอย่างที่สุดของข้าพเจ้า นี่เป็นการศึกษานิตที่ผู้เชี่ยวชาญส่วนมากเห็นว่าใช้ไม่ได้ Cardinal Newman เขียนไว้ในหนังสือเล่มที่ตีพิมพ์ในบรรดาหนังสือเกี่ยวกับการศึกษาทั้งหลายว่า “ข้าพเจ้ายึดถือโดยเคร่งครัดว่า ถ้าวแรกในการฝึกฝนปัญญาชน ก็โดยการฝึใจฝึใจเด็กเรื่อง ความคิดทางวิทยาศาสตร์ วิธีระเบียบ หลัก และระบบ กฎและข้อยกเว้นความมั่นคงและการประสานกัน...พยายามให้เด็กได้รับอุปนิสัยโดยวิธีนี้เริ่มจากจุดที่คงที่พยายามทำให้เด็กมีพื้นที่พอที่จะก้าวต่อไป แม้แยกสิ่งที้ออกจากสิ่งที่ไม่รู้ และข้าพเจ้าคิดว่าเด็กจะเข้าถึงความคิดเห็นทางปรัชญาที่ยิ่งใหญ่และแท้จริงได้ทีละเล็กทีละน้อย และจะไม่รู้สึกอะไร นอกจากรู้สึกรำคาญและเบื่อหน่ายต่อทฤษฎีที่ไร้สาระ ที่ใช้เหตุผลอย่างผิดๆ และที่ใช้ถ้อยคำอันขัดกันเอง ซึ่งเป็นการเปลืองสมองโดยใช่เหตุ” ข้าพเจ้ายอมรับว่า ถ้อยคำทั้งหมดนี้มีความจริงอยู่เป็นอันมากและเป็นถ้อยคำทำนายที่เที่ยงวิภาษการศึกษาเล่าเรียนที่ข้าพเจ้ายึดถืออยู่ แต่ข้าพเจ้าก็ได้แก้ไขข้อบกพร่องของข้าพเจ้าในเรื่องนี้ แต่วิธีการของข้าพเจ้านั้นต้องอาศัยอุปนิสัยที่ตีบวงประการช่วยด้วย คือ เวลาข้าพเจ้าอ่านหนังสือข้าพเจ้ามักอ่านอย่างพิถีพิถันเพราะ ข้าพเจ้าจะจดบันทึกไว้ด้วย และพยายามเข้าใจให้ดีที่สุดเท่าที่ความสามารถจะอำนวยให้ ซึ่งยังผลให้มีพื้นฐานดีพอที่จะก้าวต่อไปตามทางของข้าพเจ้าเอง และ Newman ย่อมจะไม่เห็นด้วยที่จะเริ่มการศึกษาค้นคว้างาน

นิพนธ์ของ Nietzsche ซึ่ง Newman เองก็จะจัดจำแนกงานของ Nietzsche ไว้ในจำพวก “ทฤษฎีที่ไร้สาระที่ใช้เหตุผลอย่างผิดๆ และที่ใช้ถ้อยคำอันขัดกันเอง” ซึ่ง Newman คำนี้ไว้ และคงจัดข้าพเจ้าไว้ในจำพวกคนที่มีปัญญาตัน ๆ ซึ่งขาดความเป็นตัวของตัวเอง เพราะใช้ทฤษฎีและเหตุผลผิดๆ เช่นนี้ แม้กระนั้นก็ตาม Nietzsche ก็ถึงเป็นจุดเริ่มของข้าพเจ้า และเมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมโดยตลอดแล้ว ข้าพเจ้าย่อมไม่เสียใจเลย ที่จะเริ่มการศึกษาค้นคว้างานของท่านผู้ที่ท่านได้ให้แนวความคิดนอกหลักสูตรแก่ข้าพเจ้า ท่านแนะนำให้ข้าพเจ้าได้รู้จักความลับของแนวความคิดของคนรุ่นท่าน ในกลุ่มของท่านนั้น ข้าพเจ้าได้ทราบว่านักปรัชญาชุดนี้มีการผจญภัยในทางปัญญาอย่างน่าตื่นเต้นเพียงใด และเขาได้ถึงจุดสูงสุดแห่งความพอใจก็ต่อเมื่อได้ทุ่มเทกำลังความคิดทั้งหมด เพื่อหาสิ่งและแล้วก็ค้นพบความจริงนั้น

ในปีต่อมา ข้าพเจ้ามักจะได้อีกข้ออุปเปรียบกับบุคคลชั้นนำซึ่งได้ขยายภูมิปัญญาของตนขึ้นทีละน้อย ความนัยที่ Newman กล่าวไว้ ข้าพเจ้ายอมรับว่า ข้าพเจ้ารู้สึกเสมอถึงลักษณะอันบกพร่องที่ท่านเหล่านั้นมีอยู่ แต่ก็ยังเป็นข้อบกพร่องของนักวิ่ง ซึ่งออกไปวิ่งไล่สัตว์และแล้วพบเทพเจ้าแห่งเหตุผล ซึ่งยังไม่อาจเปลี่ยนแปลงภาวะที่เป็นอยู่ของเขาได้ ข้าพเจ้ารู้สึกได้ว่าโลกจะหมุนตัวอยู่ใต้เบื้องบาทของข้าพเจ้า และเมฆกำลังวิ่งแข่งกับข้าพเจ้าอยู่บนท้องฟ้า ความงามหายไป กลายเป็นสตรีที่ซ่อนรูป และความสำนึกของข้าพเจ้าได้รับการกระทบจากทุกสารทิศ ความมีเกียรติในลักษณะของตนเองนั้นเป็นภาพสะท้อนของความคล้อยของข้าพเจ้า ซึ่งมีความคิดคำนึงที่แจ่มใสคุณธรรมชาติ และหาความสงบมิได้ก็ทุกข์ท้อทะเล หากอุทิศการณของข้าพเจ้าหยุดยั้งแล้ว ข้าพเจ้าก็คงเหี่ยวแห้งจางพวงมาลาแทบเบื้องบาทเทพเจ้าที่ไม่ไหวติง แต่นี่อุทิศการณของข้าพเจ้าก็ยังกระปรี้กระเปร่า ยังเป็นโลกใหม่ที่รุดหน้า และเป็นการประกาศสิ่งที่ไม่รู้จากข้อเท็จที่ใช้ไม่ได้แล้ว

ข้าพเจ้าพบว่า คนส่วนมากซึ่งมีใจผูกฝักฝักกับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ที่มีแบบแผนนั้นเป็นเหมือนเสว

หิน และมีกายที่ตายด้าน ระหว่างปีการศึกษาที่มหาวิทยาลัย เขาจะมีโอกาสได้รับความรู้โดยจำกัด และมักจะเข้าใจว่าการเรียนรู้เพียงเท่านั้นก็จะพอใช้ไปจนตลอดชีวิตแล้ว หลายท่อนหลายคนได้ขายตำราภาษากรีกและละติน แก่ร้านขายหนังสือเก่า ก่อนที่จะออกจากมหาวิทยาลัย Oxford หรือ Cambridge ไป หรือถ้าจะเก็บไว้ ก็เก็บไว้เพียงเพื่อระลึกถึงความหลังเท่านั้นเอง เขาจะเก็บหนังสือพวกนี้ไว้ในตู้กระจกข้างหลังเก้าอี้รับแขก โดยมีตราประจำมหาวิทยาลัยติดอยู่บนผนังเบื้องบน และมีที่เขียนหรืออยู่บนหลัง เพียงระยะเวลา ๒ - ๓ ปี เจ้าของหนังสือซึ่งครั้งหนึ่งเคยภาคภูมิใจในความรู้ที่ตนมีอยู่ เมื่อตอนสอบได้เกียรตินิยมชั้นหนึ่ง มาบันทึกกลิ่นเดือนความรู้นั้นเสียสิ้น เว้นแต่ถ้อยคำในภาษากรีกและละติน ๒ - ๓ ประโยคที่ชื่นใจเท่านั้น และนับวันแต่จะลดน้อยลง จนเพียงแต่ได้ชื่อว่าได้เรียนรู้สิ่งเหล่านั้นมา คนพวกนี้ได้แต่คุยว่าเขาเคยศึกษา Plato, Aristotle, Aeschylus หรือ Euripides มาแล้ว แต่ ณ บัดนี้ท่านที่กล่าวมานี้ คงเหลืออยู่แต่ชื่อ ระคนกับการระลึกถึงศาสตราจารย์และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเท่านั้น ท่านเหล่านั้นหาได้มีบทบาทต่อชีวิตของเขา หาได้มีอิทธิพลสืบต่อไป และหาได้ก่อให้เกิดความสนใจในบัดนี้ไม่ กลุ่มกวีและนักปราชญ์กรีกและโรมันทั้งหมดกับคนจำพวกนี้ดูเหมือนจะหายไปจากกันและอยู่คนละโลกที่เกี่ยว

เหตุผลที่สนับสนุนการศึกษาตามแบบแผนนี้มีอยู่อีกข้อหนึ่งคือนั่น คือ คนหนุ่มที่ได้รับการศึกษาอย่างมีแบบมีแผนนั้น เมื่อจบจากมหาวิทยาลัยก็ไปรับราชการหรือประกอบธุรกิจ คนพวกนี้มักเป็นนักบริหารที่สามารถ ระหว่างสมรรถภาพที่เขามีอยู่ในขณะนั้นกับการศึกษาของเขานั้น ย่อมมีความสัมพันธ์กันโดยตรง แต่ไม่ใช่เป็นความสัมพันธ์ประเภทการฝึกฝนอาชีพที่ประกอบอยู่ (ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัยสมัยใหม่และวิทยาลัยเทคนิคมากกว่า) แต่เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยคุณค่าที่ไร้ตัวตน ที่เรียกว่า “บุคลิกลักษณะ” ตามที่ Newman กล่าวไว้ว่าเป็น “พลังความมั่นคง ความเข้าใจและความคล่องแคล่วของปัญญา การชนะอำนาจตนเอง

การที่ตัดสินใจได้ในปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งบางทีก็เป็นเพียงความสามารถที่มีมาแต่เกิดนั่นเอง แต่ตามปรกติแล้วจะไม่มีสิ่งเหล่านี้ หากขาดความพยายามและการฝึกฝนเป็นเวลาแรมปี”

นี่เป็นคุณค่าที่จำเป็นของคนชั้นปกครองในสังคมที่มีบุคคลหลายชั้น ‘วรรณะ’ ย่อมต้องการคุณลักษณะประเภทหนึ่งกว่าความรู้เฉพาะหรือความชำนาญในทางช่าง ด้วยเหตุฉะนั้นจึงเป็นการถูกต้องที่ข้าราชการกบพลเรือนจักต้องปฏิเสธการฝึกฝนโดยเฉพาะวิชา ดังเช่นอาชีพทหารบก ทหารเรือ และพวกเด็กกวีวิชาชีพ โดยเจาะจง การยืดหยุ่น ความสามารถในการปรับตัวเอง และมนุษยธรรม ของอาชีพข้าราชการพลเรือนนั้นมิได้อยู่ได้ก็เพราะข้าราชการเหล่านั้นได้รีบเลือกเข้ามารับราชการด้วยวิธีที่คำนึงถึงระบบการศึกษาดังกล่าวแล้ว

อุดมการณ์ของการศึกษาประเภทนี้โดยทั่วไปนั้นกล่าวอย่างสรุป ก็ได้แก่คำว่า “บุคลิกลักษณะ” แม้ว่าในระยะหลังจะนิยมคำว่า “การเป็นผู้นำ” มากกว่าก็ตาม แต่การบริหารงานนั้นมีใช้หน้าที่โดยเฉพาะของผู้ที่มีการศึกษาเท่านั้น และ “การเป็นผู้นำ” ก็มีใช้สิ่งที่จำเป็นในชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยปัจเจกชนที่มีเสรีภาพ แต่ที่จริงยังมีอุดมการณ์ของการศึกษาอีกประการหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าอยากจะเก็บคำว่า “บุคลิกภาพ” มาใช้ให้เป็นของคู่กัน บุคลิกลักษณะเป็นผลิตผลของการศึกษาที่มีระเบียบวินัย ระเบียบวินัยจะช่วยอบรมบ่มนิสัย ทั้งแก่จิตใจเท่า ๆ กับร่างกาย และผลก็คือก่อให้เกิดแนวความคิด และปฏิบัติที่มั่นคงและเชื่อถือได้ ซึ่งมีข้อสังเกตเฉพาะแบบ บุคลิกลักษณะนั้นไม่จำเป็นจะต้องคงไว้เช่นนั้นเสมอ แต่เป็นไปในทางให้คง ยั่งยืนในเวลาบั้นและเกิดการสลายตัว บุคลิกลักษณะก็มีที่ท่าผดผืนมาก บุคลิกลักษณะย่อมเป็นไปตามทำนองคลองธรรม แต่การประพฤติธรรมนั้น ไม่จำเป็นต้องยึดถือตามแบบของประเพณี บุคลิกลักษณะจะช่วยเพาะ “รสนิยม” แต่รสนิมก็กล่าวกัน เป็นไปในทางเหตุทางผลยิ่งไปกว่าในทางความงามความไพเราะ เป็นรสนิมที่มองย้อนหลังไปและเน้นในทางอดีตยิ่งกว่าจะเป็นการทดลองและรับรู้สิ่งที่เป็นไปในปัจจุบัน

อนึ่ง บุคลิกภาพนั้นเล่าอาจทำให้เด่นขึ้นมาได้ โดยทันทีทันใด และโดยสิ่งที่ข้าพเจ้าใคร่จะเรียกว่า ความไม่คงตัว (liability) หรือความสามารถในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะไม่ได้ทำให้เสียความสมบูรณ์ไป Keats ผู้ซึ่งพยายามพิจารณาคุณภาพในตัวของตัวเอง เรียกสิ่งดังกล่าวว่า Negative Capability เซ็กสเปียร์เองพรรณนาไว้ในเรื่อง Hamlet เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทุกชนิด

บุคลิกลักษณะจะบรรลุผลสำเร็จได้ ก็โดยอาศัยข้อจำกัดเท่านั้น ความต่ำนัก ซึ่งมีข้อปรากฏการณ์ที่เข้ามากระทบนั้นจะดำเนินไปในแนวทางเดียวกัน และได้รับการปกป้องจากเกราะอันแข็งแกร่ง และจะก่อรูปขึ้น เฉพาะในเมื่อสติสัมปชัญญะ เข้ามารวมการอาจมีข้อโต้แย้งว่า ความรู้สึกและอารมณ์ที่มีอยู่นั้น ย่อมจะดีขึ้นถ้าถูกควบคุมไว้ทั้งหมด แต่บุคลิกภาพจะไม่ยอมรับวิธีการเข้ามาควบคุม การที่เป็นไปคามธรรมชาติกล่าวคือ การรับรู้อย่างจะรับรู้จากทุกทาง และจิตใจก็ย่อมจะเหวี่ยงไปคามสิ่งแวกล้อม จีรังอยู่ ความความเห็นในแง่ศีลธรรมและสังคมนั้น ที่คนคิดที่ เกิดขึ้นโดยไม่มี การทักทวนเช่นนี้ย่อมมีอันตรายในการที่อาจนำไปสู่ความไม่มั่นคง และการแตกแยกกระจัดกระจาย แต่คุณค่าของบุคลิกภาพนั้นมีได้เกี่ยวกับศีลธรรม หรือสังคมแต่อย่างใด หากเกี่ยวกับศาสนา หรือสุนทรียภาพ

เหตุผลนี้ การชักถามเกี่ยวกับคุณค่าของบุคลิกภาพ จึงเป็นการชักถามเกี่ยวกับ คุณค่าของศาสนา และศิลปะ ข้อคิดพลาตอสักคำก็ยิ่งเกิดจากข้อสมมติที่ว่า สังคมจะดำรงอยู่ได้อาศัยมนุษย์จำพวกเดียว แท้ที่จริงสังคมต้องการความมีชีวิตชีวา และความเจริญ โดยที่ ต้องมีมนุษย์หลาย ๆ ประเภทรวมทั้งที่ขัดแย้งซึ่งกัน และกันด้วย โดยเฉพาะต้องอาศัยบุคคลประเภทที่มีบุคลิกลักษณะ และบุคลิกภาพ โครงสร้างสังคมมั่นคงอยู่ได้ก็ด้วยมนุษย์สองประเภทนี้ ก็คือประสานงานกันในค่านับัญญา

จากข้อพิจารณาเหล่านี้ จึงน่าจะเป็นไปได้ว่าควรจะมีระบบการศึกษา ๒ ระบบ สำหรับบุคลิกลักษณะระบบหนึ่ง และ บุคลิกภาพอีกระบบหนึ่ง จะให้มีการศึกษาที่ละ ๒ ระบบนั้นจะไม่ไ้ผล ฉะนั้น สิ่งที่เราจะพึงหวังก็คือ ความยืดหยุ่นของระบบการศึกษาทั่วไป ซึ่งจะจัดสร้างบัจเจกชนชั้นได้ทั้งสองประเภทดังกล่าว ระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้อาจจะพูดได้ว่า

เป็นไปเพื่อสร้างบุคลิกลักษณะเท่านั้น อย่างที่สคกัไ้ผลเพียงในทางนี้เท่านั้น บุคลิกภาพที่รื้อกเกิดขึ้นได้ โดยการศึกษาระบบนั้นเป็นเรื่องของโชคแท้ ๆ บางครั้งอาจารย์ที่เข้อกเข้าใจ ย่อมจะช่วยเด็กที่ไม่เหมาะสมที่จะเข้าเป็นแม่พิมพ์ประเภทนี้ แต่บ่อยครั้งที่เด็กที่เด็กมักจะไม่พอใจและคิดนออกจากระบบการศึกษา (กังที่ Shelly เคยทำ) หรือบางทีก็ไม่ยอมรับการศึกษาระบบนี้เลย วิธีนี้ก็คือเรียนที่บ้านโดยไม่เข้าโรงเรียน กรณีของข้าพเจ้ายังคงอยู่นอกเหนือข้อยกเว้นดังกล่าวนี้ เพราะข้าพเจ้าเข้าสู่วัยของการศึกษานี้ โดยบังเอิญและไร้เป้าหมาย ซึ่งไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง มิใช่ว่าข้าพเจ้ามิได้ตั้งใจจะปฏิเสธระบบนี้ หากแต่เป็นเพราะระบบไม่ยอมรับ ข้าพเจ้าต่างหาก ข้าพเจ้าเล่นกีฬาโดยไม่เชื่อถือกฎเกณฑ์ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย กับวิธี การศึกษาที่ข้าพเจ้าได้รับและ ก่อนที่ข้าพเจ้าจะถูกหลงโทษในความฉาบฉวยของตน สงครามก็ทำให้ข้าพเจ้าต้องย้ายไปยังสถาบันการศึกษาแห่งอื่น ซึ่งต้องเผชิญกับชีวิตจริงยิ่งกว่า

ระหว่างเวลาทั้งหมดในระยะต่อมา ข้าพเจ้าอ่านหนังสืออย่างหิวกระหาย แม้ในสภาพแวดล้อมที่ลำบากยากเข็ญอย่างยิ่ง ในหลุมในคุ้ที่เต็มไปด้วยอันตราย ขณะทำศึกสงครามอย่างไรก็ตาม ไม่เคยที่ข้าพเจ้าจะปราศจากหนังสือเลย การอ่านหนังสือก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นไปอย่างปราศจากระบบใด ๆ แต่หนังสือนั้นก็รวมงานนิพนธ์ของ Henry James และ Flaubert, Baudelaire และ Rimbaud, Plato และ Berkeley. ไม่จำเป็นที่จะต้องแยกระยะเวลาอันเดียวคายนี้ออกไปต่างหาก ข้าพเจ้าใคร่ที่จะกล่าวว่า ขบวนการ การศึกษาด้วยตนเองนั้นมิได้ถูกสงครามชักขวางเลย ข้อแตกต่างก็คือ ก่อนและหลังสงครามนั้น ข้าพเจ้าสามารถหรือหาอาจอ้างอิงได้สะดวกกว่า แต่อย่างไรก็ตามข้าพเจ้ารักอ่านหนังสือมากขึ้นทุกที ๆ

แปลและเรียบเรียงจาก Sir Herbert Read, *The Contrary Experience*, pp. 164-170

โลกีย์วัตร

เออสีวะ ข้าเห็น ปรัมมิดยิ่งใหญ่	สิ่งที่เป็นความภูมิใจ เขาทำไว้รอดปวงชน
ก้อนหินแต่ละแท่ง ก็ด้วยน้ำมือคน	แต่ละแห่งที่ต้องชน เสกเข้าจนมันเกรียงไกร
เอออะ ข้าก็เห็น ปรัมมิดยิ่งใหญ่	สิ่งที่เป็นความเศร้าใจ ประดับไปด้วยซากกน
กระดุกแต่ละชั้น ประสานกันเข้าจน	เหงื่อเลือดรินดูสายฝน เสร็จเป็นผลงานอำไพ
เออสีวะ ข้าเห็น จรวดอันยิ่งใหญ่	สิ่งที่เป็นความภูมิใจ เขาทำไปเล่นบนฟ้า
เครื่องกลแต่ละส่วน คือเงินจากประชา	มันก็ล้วนแพงเป็นบ้า พอเก็บมาตั้งหน้าไว้
เอออะ ข้าไม่เห็น ผู้คนตายเกลื่อนไป	สิ่งที่เป็นความเศร้าใจ เพราะยากไร้อาหารกิน
อยู่อย่างกะสัคว์ป่า แก่งแย่งเป็นอาจินต์	อนารยะสมัยหิน ก่อนแผ่นดินของเรา

วิทยากร เข็ยกุล

ปัญหาแพทย์ไปนอก

วิชัย โขควิวัฒน์

ปัญหาที่ได้ผ่านการวิพากษ์วิจารณ์กันยดเขื่อนน่าจะเป็นที่ยุติกันแล้ว แต่ที่ต้องนำขึ้นมาพิจารณาอีก ก็ด้วยสาเหตุ ๒ ประการ ประการที่หนึ่ง คนทั่วไปยังไม่เข้าใจปัญหานี้เท่าที่ควร ประการที่สอง เป็นตัวอย่างของปัญหา ที่แสดงถึงการเกิด การดำเนิน และการคลี่คลายของปัญหาต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งน่าจะ ได้มีการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเผชิญกับปัญหาอื่น ๆ ใน วันข้างหน้า

นอกจากนี้เพื่อจะแสดงความคิดเห็นบางประการ ในฐานะของ นักศึกษาผู้หนึ่ง

ในประการแรก เป็นเรื่องที่น่าจะต้องยอมรับกันโดยทั่วไป เพราะ แม้แต่นิสิตนักศึกษา โดยมากก็หาได้สนใจในปัญหาอย่างจริงจังไม่ ส่วนใหญ่จะปล่อยตนให้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการโฆษณาชวนเชื่อ ของหนังสือพิมพ์บางฉบับ หรือจากการสนทนาอันเลื่อนลอย ขาด ความคิดและวิจารณ์ญาณในการจะเข้าใจในข้อปัญหานั้น ๆ สุดแต่จะ ฟังมาอย่างไรก็เชื่อกันไปตามนั้น ด้วยเหตุนี้เราจึงได้ฟังคำประณาม แพทย์ทิ้งจากปากและปากกาของนิสิตนักศึกษาอยู่เนือง ๆ ซึ่งถ้าหาก

พิจารณาถ้อยความเหล่านั้น ก็จะมองเห็นความไม่รู้ของคนเหล่านั้นได้ชัดแจ้ง จริยนิยมิติดนัก
ศึกษาไม่อยู่ในฐานะที่จะเป็นผู้คลี่คลายปัญหาเหล่านั้นได้โดยตรง แต่หากปล่อยให้ทุกอย่างดำเนิน
ไปตามบุญตามกรรม ไม่ฝักคึดฝักใช้ปัญญาเสียตั้งแต่บัดนี้ เมื่อเรียนจบไปแล้วจะไปทำอะไรได้
เรื่องนี้จะป็นข้อเสียอันหนึ่งของบรรดานิสิตนักศึกษาที่มักจะอ้างตนว่ายังเป็นเด็ก ในขณะที่จะ
ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานต่าง ๆ แต่เมื่อต้องการทำอะไรตามใจชอบก็มักจะกลับอ้างตนว่า
เป็นผู้ใหญ่แล้ว

แต่ถ้าจะว่าไปแล้ว ก็น่าเห็นใจคนเหล่านั้นไม่น้อย เพราะปัญหานี้เป็นปัญหาที่ซับซ้อน
มาก จนกล่าวได้ว่า แม้แต่ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเองก็มีได้เข้าใจใน
ปัญหาน้อย่างแจ่มแจ้ง คงจะเห็นได้จากการที่ปัญหานี้ต้องยืดเยื้ออยู่เป็นเวลานาน และ
นับวันก็จะซับซ้อนยิ่งขึ้น และคงไม่เป็นการผิดเลยถ้าจะกล่าวว่า ผู้อื่นที่มีได้ทำหน้าที่
บริหารงานด้านนี้โดยตรง ก็ยังจะมีความรู้้น้อยกว่าท่านรัฐมนตรีเองเสียอีก ทั้งนี้พิจารณา
จากข่าวและคำให้สัมภาษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏทางหนังสือพิมพ์

ในประการที่สอง ปัญหานี้ได้เริ่มต้นขึ้นที่ ในปี ๒๕๐๔ มีแพทย์ที่ไม่ได้รับราชการไป
เมืองนอก ๘ คน ปี ๒๕๐๕ ไป ๒๒ คน ปี ๒๕๐๖ ไป ๕๖ คน ปี ๒๕๐๗ ไป ๘๐ คน
และปี ๒๕๐๘ ตั้งแต่ต้นปีถึงเดือนตุลาคมไป ๑๔๐ คน จะเห็นว่า จำนวนแพทย์ที่ไป
นอกมีเพิ่มขึ้นทุกปี ท่านรัฐมนตรีสาธารณสุขจึงได้นำเรื่องนี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อ
ค้นหาแนวทางป้องกันแพทย์ไปนอก เพราะเห็นว่าเป็นการกระทบกระเทือนต่อประเทศ
ชาติ หนังสือพิมพ์ซึ่งเริ่มต้นสนใจปัญหานี้มาประปรายตั้งแต่ต้นก็ลงข่าวเรื่องนี้อย่างครึก
โครม มีการถ่ายรูปกลุ่มแพทย์ที่ไปนอกเหล่านั้นนำมาลงพิมพ์เป็นหลักฐาน และคุ
เหมือนจะเป็นกฎตายตัวของหนังสือพิมพ์เมืองไทยในระยะนี้ ที่พอมีเรื่องราวใด ๆ
ครึกโครมขึ้น ก็จะพากันไปสัมภาษณ์ ขวพณฯ พลเอกประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรี
และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งท่านก็ได้ใช้ปัญญาของท่านชี้ทาง
แก้ไขมาโดยฉับพลันว่าจะแก้ปัญหานี้ได้โดยให้แพทย์ที่เรียนจบแล้วเป็นทหารเสีย ๒ ปี
จะได้ใช้เวลา ๒ ปีนั้นศึกษาโรคต่าง ๆ ในเมืองไทย จะได้รู้จักเมืองไทยดีพอสมควร ต่อ
จากนั้นใครจะไปไหน ก็เป็นสิทธิโดยชอบธรรม

เมื่อข่าวนี้กระจายออกไป ก็มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์คัดค้านกันด้วยเหตุผลต่าง ๆ ที่น่า
รับฟัง คือแพทย์ที่จะออกมานั้นมีทั้งหญิงและชาย จะใช้พระราชบัญญัติโคมาเกณฑ์ให้

อันที่จริงปัญหาต่าง ๆ ที่ยกมาพิจารณากันนั้น มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาแพช นอกอย่างใกล้ชิด แต่ปัญหาเหล่านั้น แต่ละอย่างก็มีความยุ่งยากและซับซ้อนยากจะแก้ อยู่แล้ว ไม่ควรจะนำมาพัวพันกันให้ยุ่งยากขึ้นไปอีก ถ้าหากมีการพิจารณาแยกปัญหา ต่าง ๆ ออก พิจารณาถึงเรื่องเหล่านั้นด้วยความคิด สติปัญญาที่ลึกซึ้ง และรอบคอบ ตัดอคติต่าง ๆ ออกไปให้สิ้น ใช้พรหมวิหารธรรมในการแก้ไขดำเนินการแล้ว ทุกสิ่งทุก อย่างก็น่าจะคลี่คลายไปได้

ที่ข้าพเจ้ากล่าวว่าปัญหานี้ เป็นตัวอย่างของปัญหาต่าง ๆ ในประเทศไทยก็ตรงที่ว่า เราชอบนำเอาปัญหาต่าง ๆ ไปพัวพันกันให้ยุ่งยาก ซับซ้อน จนเป็นเรื่องแก้ยากไปเสีย หมกหมุ่นเอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อเป็นปัญหาถึงเพียงนี้ ก็จำเป็นจะต้องพิจารณาปัญหาอื่น ๆ ร่วม ไปด้วย เพื่อจะได้เป็นรากฐานให้เข้าใจและสามารถแยกแยะปัญหาต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการ แก้ไขได้ ในตอนนีจึงขอพิจารณาปัญหาอื่น ๆ ทางการศึกษาที่เข้ามาเกี่ยวข้องก่อน

ปัญหาแรก คือปัญหาการขาดแคลนแพทย์ ท่านรัฐมนตรีสาธารณสุขได้เคยกล่าวว่า ขณะนี้แพทย์ไทยมีประมาณ ๓,๐๐๐ กว่าคน แต่จำนวนที่พอเพียงนั้นถึง ๓๐,๐๐๐ คน ขณะเดียวกัน ปีหนึ่ง ๆ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ผลิตแพทย์ได้ประมาณ ๒๕๐ คน เท่านั้น ซึ่งเมื่อคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีตั้งขึ้นสำเร็จ อย่างน้อยก็อีก ๗ ปีจึงจะผลิตแพทย์ได้รวมเป็นปีละราว ๓๐๐ คน แล้วก็จะคงอยู่ตัวแค่นั้น ซึ่งถ้าจะคิดกัน ง่าย ๆ ก็จะต้องใช้เวลาถึง ๘๐ ปี จึงจะผลิตแพทย์ได้เป็น ๓๐,๐๐๐ คน โดยมีได้หัก แพทย์ที่ถึงแก่กรรมไปเสียบ้าง ขณะเดียวกันจำนวนประชากรของประเทศก็เพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ จำนวนแพทย์ที่ต้องการก็จะเพิ่มเป็นเงาตามตัวไปด้วย จำนวนแพทย์จึงไม่มีวัน ที่จะสมมูลกับจำนวนประชากรได้เลย แม้เราจะพยายามตั้งโรงเรียนแพทย์เพิ่มขึ้นอีกก็ ตาม เพราะการตั้งโรงเรียนแพทย์มิได้ทำง่าย ๆ เหมือนการตั้งโรงเรียนอนุบาล ที่นี้มา พิจารณาจำนวนแพทย์ที่ไปนอก จะเห็นว่า ตั้งแต่ปี ๒๕๐๔ ถึงปี ๒๕๐๘ รวม ๕ ปีมี แพทย์ไปนอก ๓๐๗ คน ก็จะทำให้เห็นว่า จำนวนแพทย์เหล่านี้มิได้กระทบกระเทือนถึง ปัญหาการขาดแคลนแพทย์เท่าใดเลย เพราะจะไปหรือไม่ไปแพทย์ก็ไม่พอยุ่แน่นอน และข้าพเจ้าก็มองไม่เห็นทางว่า แพทย์จะพอยังจำนวนตามที่ท่านรัฐมนตรีต้องการได้เลย จริงอยู่จำนวนแพทย์ ๓๐๗ คน ทำให้แพทย์ลดจำนวนลงบ้าง แต่เราต้องคำนึงถึงข้อ

เท็จจริงที่ว่า แพทย์ที่ไปนอกส่วนใหญ่ ก็จะกลับเมืองไทยกันทั้งนั้น และข้อที่น่าสังเกตก็คือ แพทย์ที่ไปนอกเหล่านี้ ส่วนใหญ่ก็มิได้รับราชการ และถ้าจะคิดเลยเถิดไปว่า ถ้ามีปฏิหารย์เกิดขึ้นคือเราสามารถมีแพทย์ถึง ๓๐,๐๐๐ คนในขณะนี้ กระทรวงสาธารณสุขจะเอาเงินที่ไหนมาจ้างแพทย์เหล่านี้ แพทย์ว่างงานมีล้นบ้านล้นเมืองหรือ และถ้าจะว่าไปแล้ว ปัญหานี้ก็เหมือนปัญหาอื่น ๆ เช่นปัญหาการขาดแคลนครู ก็มีได้ขาดเพราะไม่มีครู อันที่จริงมีครูมาก แต่ขาดเพราะไม่มีตำแหน่ง แล้วผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ก็รำร้องว่าขาดครู และเมื่อมีการหันมาพิจารณาเรื่องเหล่านี้กันอย่างจริงจัง โดยเหตุที่ต่างก็มีใจสนใจกันมาก่อน ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก็ไม่มี ทุกสิ่งทุกอย่างพิจารณาจากภาคกระแเน จากสถิติอันเลื่อนลอย และจากหนังสือพิมพ์อันหามาตรฐานมิได้ ทำให้ปัญหาเหล่านี้ซับซ้อนยิ่งขึ้น กลายเป็นของแก้ยาก หรือแก้ไม่ได้ไปเลย นี่ถ้าหากแยกปัญหาออกไป ไม่นำมาพัวพันกับการพิจารณาปัญหาแพทย์ไปนอกแล้วไซ้ ทุกสิ่งทุกอย่างจะง่ายกว่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้มาก

ปัญหาต่อมา คือ ปัญหาแพทย์ไม่ยอมออกไปทำงานในชนบท ท่านรัฐมนตรีสาธารณสุขได้เปิดเผยว่า ขณะนี้ในพระนครมีประชาชนราว ๒ ล้านคนเท่านั้น แต่มีแพทย์อยู่ถึง ๒ ใน ๓ ของจำนวนทั้งหมด ที่เหลือกระจายอยู่ในชนบทซึ่งมีประชาชนรวมถึง ๒๐ กว่าล้านคน ปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่ที่จะต้องใช้สติปัญญาอันชาญฉลาดมาแก้ไข เพราะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของแพทย์ในทางส่วนตัว และเกี่ยวกับสังคมรอบค้ำทั้งหมด แพทย์ที่ไปทำงานในชนบทส่วนใหญ่จะถูกตัดขาดจากความสะดวกสบายต่าง ๆ ที่เคยได้รับในเมืองหลวง ต้องไปผจญกับชนบทที่น่าเบื่อหน่ายสำหรับบางคน ในเรื่องตำรา และห้องสมุดก็แทบจะหาไม่ได้เลย บางคนต้องอยู่ในที่ทุรกันดารถึงขนาดที่จะต้องขี่รถสกูตเตอร์เข้าเมืองซึ่งไกลเป็นระยะ ๘๐ กิโลเมตร ทุกเดือนเพื่อรับเงินเดือน ในชนบทที่ห่างไกลความเจริญมาก ๆ ก็อาจจะต้องระแวงบรรดาโจรผู้ร้ายต่าง ๆ ถึงขนาดแพทย์บางคนต้องพกปืนขณะไปปฏิบัติงานบางแห่งทั้งที่รู้อยู่ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการผิดกฎหมาย ยิ่งในภาคอีสานก็ต้องเผชิญกับภัยคอมมิวนิสต์ที่กำลังคุกคามไทยอยู่ในขณะนี้ ประชาชนทั่วไปก็ยากจน และมักจะไม่นิยมการไปรับการรักษาจากโรงพยาบาลเพราะกลัวจะต้องเสียเงินแพง ๆ สู้หาหมอเถื่อนกินยากลางบ้าน หรือยาผีบอกไปตามยถากรรมไม่ได้ แพทย์ที่ไปทำงานในชนบทนั้น ความรู้ความชำนาญต่าง ๆ

มักจะถูกบั่นทอนลง เนื่องจากขาดเครื่องมือเครื่องใช้ ขาดผู้ช่วยเหลือและแนะนำ ซึ่งแน่นอน คงไม่มีใครพิสมัยสภาพการณ์เช่นนั้น

น่าจะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ไทยเราไม่เคยมีแพทย์ผู้เสียสละอย่างอัลเบิร์ต ชไวทเซอร์ หรือแม้เพียงขนาด ทอม คูลีย์ และข้าพเจ้าเชื่อว่าในอนาคตเราก็จะหาคนเยี่ยงนี้มิได้เช่นกัน แต่ถึงหากจะมีสักคน ก็ไม่สามารถจะแก้ปัญหานี้ได้ หากจะแก้ปัญหาโดยวิธีนี้จะต้องมีแพทย์ส่วนใหญ่ที่มีน้ำใจเช่นนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลย เพราะเป็นเรื่องเฉพาะตัวที่บังคับกันมิได้ และเป็นเรื่องที่ปลูกฝังได้โดยยาก เพราะฉะนั้นจึงต้องแก้ไขโดยทางอื่น คือพัฒนาชนบทให้เจริญก้าวหน้าขึ้น ขณะเดียวกันก็พยายามปรับปรุงโรงพยาบาลต่าง ๆ ให้ก้าวหน้าทันสมัยตามไปด้วย มิใช่จะแก่ง่าย ๆ ด้วยการคัดกันแพทย์มิให้ไปนอก

หนทางที่กล่าว นับว่าเป็นโครงการระยะยาว ในระยะใกล้ก็ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปพลางก่อน ซึ่งอาจทำได้โดยการให้ความเห็นอกเห็นใจ หรืออาจให้เงินพิเศษแก่แพทย์ในชนบท พยายามหาทางจัดหน่วยแพทย์ออกไปทำให้แพทย์ในชนบทมีความตื่นตัว และได้มีโอกาสติดต่อกับแพทย์ผู้ชำนาญในพระนครเสมอ ๆ ซึ่งเรื่องนี้มีการทำบ้างแล้ว แต่ที่น่าขบขันคือ การตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งใหม่ ที่หน้ากรมทางหลวงแผ่นดินนั้น คุณจะขัดกับนโยบายกระจายแพทย์ออกสู่ชนบทอย่างยิ่ง เพราะโรงเรียนแพทย์แห่งนั้นย่อมจะเป็นแหล่งดึงแพทย์ให้อยู่ในพระนครยิ่งกว่าร้อยละร้อย น่าสงสัยว่า ทางกระทรวงสาธารณสุข เห็นปัญหาความขาดแคลนแพทย์ในชนบทเป็นสิ่งสำคัญเพียงใด

อันที่จริงปัญหานี้แทบจะไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาแพทย์ไปนอกเลย แต่โดยที่ที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับปัญหาการขาดแคลนแพทย์ เพราะตามสถิตินี้ แพทย์ในพระนครมีเหลือเฟือ ในขณะที่ชนบทหรือในต่างจังหวัดยังคงขาดแพทย์เป็นจำนวนมาก และโดยที่ท่านรัฐมนตรีสาธารณสุข ได้ดึงเอาปัญหาขาดแพทย์ไปพัวพันกับปัญหาแพทย์ไปนอก ทำให้ปัญหานี้ยิ่งใหญ่นิ่งเข้าไปเกี่ยวข้องกับ

ปัญหาสุดท้าย คือปัญหาแพทย์ไม่ยอมไปทำงานกรมอนามัย ทั้งที่ท่านรัฐมนตรีสาธารณสุขได้เปิดเผยว่า ทางกรมอนามัยได้พยายามให้ทุนแก่นักเรียนแพทย์คนละสามพันบาทต่อปี โดยมีข้อผูกมัดว่า เมื่อจบแล้วทางกรมอนามัยจะส่งไปทำงานแห่งใดก็ได้ ซึ่งปรากฏว่ามีผู้รับทุนมาก แต่เมื่อเรียนใกล้จะจบปีที่สี่ ต่างพากันคืนทุนโดยยอม

เสียค่าออกเบียร์ร้อยละห้าต่อปี ทั้งยังยอมเสียค่าปรับอีกถึงร้อยละสิบห้า อันนี้เป็น
หลักฐานอย่างค้ำบัฏหากังกล่าว และเหตุแห่งปัญหาที่เป็นที่ทราบกันคือว่า งานอนามัย
ทำให้แพทย์ไม่มีโอกาสใช้ความรู้ของตนเท่าที่ควร ผู้ที่จะไปทำงานด้านนี้ เกือบจะมอง
ไม่เห็นทางก้าวหน้าในอนาคตของตนเลย และข้อสำคัญคือ แพทย์ผู้ตัดสินใจจะไปทำงาน
กรมอนามัยนั้น จะต้องเสี่ยงต่อการที่จะต้องไปตั้งหลักแหล่งในที่ที่ไม่พึงพิสมัยอีกด้วย
นอกจากนั้น ยังจะต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้แพทย์ไม่นิยมออกไปอยู่ชนบท
เพราะฉะนั้นหนทางแก้ก็เช่นเดียวกัน มิใช่ด้วยการกักกันแพทย์ มิให้ ไปนอก

ข้าพเจ้าได้ทราบมาอย่างไม่เป็นทางการว่า รัฐบาลจ่ายเงินให้แก่สถานอนามัยหนึ่งๆ
เป็นค่าเวชภัณฑ์เพียง ๑๐,๐๐๐ บาทเท่านั้น เงินจำนวนนี้ไม่ใช่เงินงบประมาณต่อปี
หากเป็นเงินทุนสำรองให้อาามัยไปหาซื้อยามาประจำสถานี แล้วขายยานั้นให้คนไข้
นำเงินมาหมุนเวียนใช้จ่ายต่อไป สภาพของสถานอนามัยจึงเท่ากับเป็นคลินิกให้แพทย์
ทำหน้าที่หาเงินให้แก่รัฐ แต่รัฐวาทภาพให้ประชาชนเข้าใจว่า เป็นเครื่องแสดงความ
ห่วงใยของรัฐต่อประชาชน เงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท ที่รัฐมอบให้เพื่อบริการต่อ
ประชาชนในอำเภอหนึ่งนี้ แสดงความเหลื่อมล้ำระหว่างประชาชนในชนบทและในเมือง
หลวงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งอาจจะเป็นข้อที่คอมมิวนิสต์จะใช้เป็นเครื่องมือในการบ่อน
ทำลายได้อย่างหนึ่ง ควรที่รัฐจะได้สังวรไว้ให้จงหนัก

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งก็คือ ทั้งปัญหาแพทย์ไม่นิยมไปทำงานที่ชนบทและ
กรมอนามัยนั้น เป็นปัญหาของคน มิใช่ปัญหาทางธรรมชาติวิทยา หรือทางวิทยาศาสตร์
อันจะต้องดำเนินการเสาะแสวงหาคำตอบ ทว่าคำตอบนั้นมียู่แล้ว เพราะคนเหล่านั้น
เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมมาพอสมควร น่าที่จะมีเหตุผลอันแยบคาย เป็นที่แจ่มใจ
อยู่แล้วสำหรับการกระทำต่าง ๆ ทำไมผู้มีหน้าที่โดยตรงในการที่จะแก้ปัญหานั้นจึงไม่
พยายามใช้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ จริงอยู่ ปัญหาทุกอย่างจะต้องใช้ความคิด
เป็นเครื่องแก้ แต่ “ถ้าคิดแล้วไม่เรียนก็อันตรายน” จึงควรที่จะรับฟังเหตุผลของคน
เหล่านี้ให้มาก เพื่อจะได้เรียนรู้เขาโดยถูกต้อง ปัญหาต่าง ๆ จึงจะได้รับการแก้ไขด้วยดี

ต่อไปนี้จะขอพิจารณาปัญหาแพทย์ไปนอกโดยตรง

ในชั้นแรกจะเริ่มจากที่เริ่มต้นแห่งปัญหาเลยทีเดียว จากตัวเลขที่แสดงจำนวนแพทย์
ที่ไปนอกนั้น ปี ๒๕๐๘ มีจำนวนถึง ๑๕๐ คน ซึ่งนับว่ามากกว่าปีอื่น ๆ และตัวเลขก็

แสดงความโน้มมน้าวไปในทางที่จะเพิ่มขึ้นทุกปีๆ แต่จากจำนวน ๑๔๐ คนนี้ เพื่อพิจารณาถึงส่วนละเอียดลงไป ข้าพเจ้าก็ได้ทราบมาว่า จำนวนนี้เป็นจำนวนของแพทย์ที่ไปทำวิชาเพื่อเดินทางไปต่างประเทศ มีราว ๑๐ คน ที่ไปเที่ยวเพียงปีหนึ่ง มลายู ซึ่งเป็นวิสัยปกติชนอันหาควรทำหนี้ยไ้ม่ ที่เหลือจากนั้นไปโดยทุนต่าง ๆ ราว ๓๐% ซึ่งจำนวนนี้ก็ทำหนี้ยไ้ม่ได้เช่นกัน เพราะหากจะถือเป็นข้อคิดแล้ว ความคิดนี้ก็น่าจะตกอยู่กับผู้ให้ทุนเอง ที่เหลือ ๗๐% ไปนอกด้วยทุนส่วนตัว ในจำนวนนี้มี ๔๐% เท่านั้นที่ได้ทำงานในเมืองไทยแล้วเป็นเวลา ๑ ปี ซึ่งถ้าจะถือตามมาตรฐานที่ว่าแพทย์ไทยควรจะคลุกคลีอยู่กับโรคต่าง ๆ ในเมืองไทยเสีย ๒ ปีก่อน ก็มีแพทย์เพียง ๔๐% นี้เท่านั้นที่เป็นปัญหา เพราะนอกนั้น ๒๐% เป็นพวกที่ได้ทำงานครบ ๒ ปีแล้ว ที่เหลือทำงานแล้ว ๓ ปีหรือมากกว่า

จะเห็นได้ในตอนเริ่มแรกนี้ว่า จำนวนแพทย์ที่อยู่ในขอบข่ายของปัญหานี้มีเพียงราว ๕๐ คนเท่านั้น (ไม่ถึง ๔๐% ของแพทย์ไปนอกทั้งหมดตามสถิติในปี ๒๕๐๘) แต่หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ก็หาได้พยายามแสวงหาข้อเท็จจริงเหล่านี้มาเสนอแก่ประชาชนไม่ อันก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเกิดขึ้นโดยทั่วไป นับเป็นข้อผิดพลาดอันหนึ่งของสื่อมวลชนที่มีส่วนทำให้ปัญหานี้บานปลายไปมากเข้า เพราะถ้าประชาชนไม่เข้าใจผิดเสียตั้งแต่แรกเช่นนี้แล้ว การแก้ปัญหาก็น่าจะง่ายเข้า

ทางด้านกระทรวงสาธารณสุข เท่าที่พิจารณาจากข่าวต่าง ๆ ก็เห็นว่าได้พุ่งเสียงถึงแพทย์ไปนอกทั้งหมดเช่นกัน ทำให้น่าสงสัยว่าจะเป็แผนการของกระทรวงสาธารณสุขที่จะบ้องกันมิให้แพทย์ไปศึกษาหาความรู้จากต่างประเทศ เพราะนโยบายของกระทรวงนี้ ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความเข้าใจอันผู้ชำนาญแห่งองค์การยูซอมเป็นผู้เสนอแนะที่ว่าคนไข้ในเมืองไทยตายด้วยโรครวมคาไม่ต่ำกว่า ๘๐% จึงไม่จำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้มีแพทย์ผู้ชำนาญเฉพาะโรคในเมืองไทย เพียงรู้จักใช้ยาพื้น ๆ ก็พอแล้ว ไม่มีความจำเป็นใด ๆ ที่แพทย์ไทยจะต้องไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้มีแพทย์ผู้ชำนาญเฉพาะโรคมากขึ้น เพราะทุนต่าง ๆ ที่มีผู้เสนอไว้นั้นก็พอแก่ความต้องการแล้ว

การที่ข้าพเจ้าตั้งข้อสงสัยว่า จะเป็นแผนการของกระทรวงสาธารณสุขนี้ ข้าพเจ้าหาได้คำหนี้ยไ้ม่เป็นการดำเนินการอันมิชอบไม่ เพราะถ้าจะว่าไปแล้วกระทรวงสาธารณสุข

ก็มีเหตุผลที่น่ารับฟัง แต่เราจะต้องยอมรับความจริงที่ว่า ถ้าเราทำตามนโยบายนั้น ตลอดไป ไม่พยายามก้าวให้ทันโลกแล้ว การแพทย์เมืองไทยก็จะอยู่ในสภาพที่ล้าหลัง ตลอดไป และความจริงอันนี้แหละที่เป็นมูลเหตุอันหนึ่งที่ทำให้แพทย์ไทยไปนอก

ถ้าหากว่านี่เป็นเหตุผลอันเดียวที่ทำให้แพทย์ไปนอกแล้วก็น่าที่คนทั่วไปจะยกย่องใน หุตาอันยาวไกลของคนเหล่านี้ แทนที่จะตำหนิติเตียน แต่ข้าพเจ้าก็มีได้หวังว่าแพทย์ ทุกคนจะมีความคิดสูงส่งเช่นนี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่ายังมีเหตุผลอื่นอีก ซึ่งพอจะสรุปมูลเหตุ และมูลจูงใจที่ทำให้แพทย์ไปนอกกันมากได้ดังนี้

มูลเหตุ :

๑. การศึกษาแพทย์ของไทยในระดับปริญญา อยู่ในมาตรฐานเดียวกับสหรัฐ (จาก สถิติผลสอบ ECFMG ซึ่งแพทย์ไทยสอบได้มาก) ทำให้สามารถผ่านอุปสรรคขั้นแรก ไปได้ไม่ยาก

๒. การศึกษาอบรมแพทย์ระดับหลังปริญญา ของไทยอยู่ในระดับล้าหลังกว่าสหรัฐ มาก เพราะ

ก) ขาดผู้ที่ได้รับการอบรมมาดีจำนวนมากพอที่จะเปิดการอบรมได้

ข) ไม่มีหลักการและวิธีการแน่นอน ในการอบรมแพทย์ระดับหลังปริญญาใน ประเทศไทย (ยกเว้นวิชาสาธารณสุขศาสตร์ และอายุรศาสตร์เขตร้อน)

ค) เจ้าหน้าที่ชั้นสูง โดยเฉพาะ ก.พ. ขัดขวางความพยายามที่จะจัดการอบรมแพทย์ ระดับหลังปริญญาในประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขเชื่อ USOM ที่ว่าไทยต้องการ แพทย์ที่รักษาโรคทั่วไปซึ่งไม่จำเป็นต้องได้รับการอบรมระดับหลังปริญญาเท่านั้น

ข้อนี้ทำให้แพทย์ที่มีหัวก้าวหน้าหันไปศึกษาต่อ

๓. การอบรมแพทย์ระดับหลังปริญญา ทางวิชาคลินิก ซึ่งมี พยาธิวิทยา ศัลยศาสตร์ อายุรศาสตร์ สูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา กุมารเวชศาสตร์ รังสีวิทยา และวิชาอื่น ๆ ที่ เกี่ยวเนื่องกัน ในสหรัฐอเมริกาดีกว่าแห่งอื่นในโลก คือมีระบบการอบรมที่แน่นอน ทั้ง จำนวนปีของแต่ละสาขาวิชา มีหลักสูตรทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติอย่างค้ำยำ ซึ่งเป็นของ สำคัญมากสำหรับแพทย์เพราะแพทย์จะต้องมีทั้งสมองที่จะวินิจฉัย และดำเนินการรักษา และยังจะต้องสามารถใช้มือของตนในการที่จะทำงานนั้น ๆ อีกด้วย สหรัฐเปิดโอกาส เติมที่ให้แก่คนต่างชาติ ถ้าคนผู้นั้นแสดงความสามารถให้เห็น และจะได้รับการฝึกอบรม

จนเป็น “ผู้ชำนาญ” ได้เท่าคนอเมริกัน (โอกาสเช่นนี้จะหาได้ยากในอังกฤษ ถ้าคนผู้นั้น ไม่ได้เป็นคนในประเทศเครือจักรภพ)

เหตุจูงใจ :

๑. ความอยากจะเป็น “ผู้ชำนาญ”
๒. โอกาสของความเป็นผู้ชำนาญ โอกาสของเกียรติยศ เช่นนี้มีอยู่และสามารถหาได้ด้วยตัวของตัวเอง โดยสติปัญญา และความขยันหมั่นเพียรของตนเองโดยไม่ต้องกราบไหว้ “ทัง” ทุนของผู้ใดเลย
๓. “ทัศนคติ” ของประชาชนชาวไทยที่นิยมของนอก ซึ่งมีตัวภาษาอังกฤษน้อยท้าย ย่อมได้รับความนิยมยกย่องทั้งทางราชการและทางส่วนตัว ยิ่งไปกว่านั้นผู้ใหญ่ในวงราชการของเขา เป็นโรคแสนจะธรรมดา ก็พากันไปรักษาตัวถึงโรงพยาบาลต่างประเทศ
๔. แพทย์รุ่นอาวุโสกว่า ซึ่งเดินทางไปศึกษาเมื่อประมาณ ๘-๑๐ ปีที่แล้วกลับมา แสดงความสามารถให้เห็นประจักษ์
๕. ความมีคตินของอนาคตถ้าหนอยู่ในประเทศไทย
- ก. ถ้าคิดจะอยู่ในโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ ก็ต้องใช้ความอดทนเป็นลูกจ้างนาน ๓-๕ ปี โดยได้รับการอบรมในระดับต่ำกว่าสหรัฐมาก
- ข. การแพทย์ในส่วนภูมิภาคอยู่ในระดับล้าหลัง เพราะรัฐบาลมิได้มุ่งจะส่งเสริมให้การแพทย์ในชนบทเจริญได้มาตรฐาน มุ่งหวังที่จะเอาแพทย์ไปไว้ชนบทเท่านั้น โรงพยาบาลต่างจังหวัดขาดอุปกรณ์ ขาดยา ต้องหาเงินเลี้ยงตัวเอง เพราะขาดงบประมาณ มีโรงพยาบาลในจังหวัดภูมิภาคเพียง ๑๐ กว่าแห่งเท่านั้นที่ตีพอจะอบรมแพทย์รุ่นใหม่ให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกับกรุงเทพฯ ได้
- ค. ความก้าวหน้าในทางราชการอื่น ๆ ไม่อาจจะเทียบได้กับพวกหัวนอกได้แม้แต่จะเทียบกับ “หัวนอกอาชีพอื่น”

นอกจากมูลเหตุและเหตุจูงใจเหล่านี้แล้ว เราควรจะระลึกถึงความจริงที่ว่าแพทย์ที่ไปนอกนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีได้รับราชการ ดังนั้นการที่กระทรวงสาธารณสุขอ้างว่ากระทบกระเทือนถึงปัญหาการขาดแคลนแพทย์จึงเป็นเรื่องที่รับฟังไม่ได้ และถ้าหากจะพิจารณาให้ละเอียดลงไป จะเห็นว่าแพทย์ที่ไปนอกนั้น เกือบทั้งหมดคเป็นแพทย์ใน

พระนครจึงไม่กระทบกระเทือนถึงปัญหาคลังกล่าวแต่อย่างใด เพราะเราขาดแคลนเฉพาะ แพทย์ในชนบท แพทย์เหล่านี้จะเห็นว่าเขาอยู่ในสภาพที่น่าเห็นใจมาก เพราะต้องอยู่ในฐานะที่ไม่ได้รับการเหลียวแลจากราชการ เขาหาได้รับสิทธิอันพึงพิสมัยจากรบบราชการเช่นเดียวกับแพทย์อื่น ๆ และบุคคลในวงราชการอื่น ๆ ไม่ การที่เขาคืนรนเพื่อให้พ้นไปสู่ความก้าวหน้า เป็นเรื่องที่ควรคำนึงอยู่หรือ

ข้าพเจ้าเชื่อว่าหากเราพยายามพิจารณาปัญหาต่าง ๆ โดยศึกษาถึงสาเหตุให้ละเอียด แล้วพยายามมุ่งแก้ที่สาเหตุนั้น ๆ ทั้งที่พระพุทธองค์ก็ได้ทรงสั่งสอนไว้ ปัญหาต่าง ๆ ก็คงคลี่คลายไปด้วยดี

น่าจะเป็นความผิดของหนังสือพิมพ์บางฉบับที่เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นแล้ว ก็พากันไปสัมภาษณ์ท่านรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการมหาดไทย จริงอยู่ท่านเป็นผู้ที่จะต้องรับรู้ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ท่านก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะชี้แจงแสดงข้อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้หมดทุกเรื่อง นอกจากนั้นแล้ว ตามคำให้สัมภาษณ์ของท่านรองนายก ฯ เอง ก็ได้กล่าวคำหาว่าหนังสือพิมพ์มักลงข่าวบิดเบือนความจริงเสมอ ซึ่งเป็นเรื่องน่าสลดใจยิ่ง เพราะถ้าหากหนังสือพิมพ์มิได้ทำหน้าที่ของตนโดยชอบแล้ว ความเลวร้ายทั้งหลายก็ย่อมจะติดตามมา ทั้งข้าพเจ้าจะขอยกข้อความตอนหนึ่งในการนำหนังสือ *มาพูดภาษาไทยกันดีกว่า* ของ ส. ศิวรักษ์ ซึ่ง ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์เป็นผู้เขียนคำนำให้ ดังนี้

“ สมัยนี้เป็นสมัย ‘สื่อมวลชน’ ซึ่งส่วนมากหมายความว่า มีคนจำพวกหนึ่งพยายามพูด เขียน และแสดงให้มวลชนเข้าใจคล้อยตามไปกับคำพูด บทเขียนและการแสดงนั้น ๆ ถ้าสื่อมวลชนมีความหมายเพียงเท่านี้ สิ่งนี้ก็ใช่ว่าจะเป็นอาวูรที่มีอันตรายร้ายแรงยิ่งนัก เพราะจะเป็นเครื่องมือที่นักการเมือง นักธุรกิจนำไปใช้ในทางมิชอบได้ ถ้าข้อเท็จจริงที่เสนอ มีแต่ข้อเท็จและข้อบิดเบือน ถ้าความเห็นที่แสดงออกถูกใช้ให้เป็นเครื่องบังตา เป็นเครื่องจำกัดความคิดอ่าน เป็นเครื่องมือที่สมยอมให้เสื่อมสมรรถภาพ ในไม่ช้าสื่อมวลชนคงจะกลายเป็นสื่อมวลชนสัตว์ เพราะมนุษย์ที่ถูกกระทำจนถึงกับไม่สามารถวิเคราะห์ข้อเท็จจริง ไม่สามารถเปิดความคิดวิจารณ์ให้กว้างขวาง ไม่สามารถใช้สมอง สอดส่องหาความสัจจริงอันประเสริฐด้วยตนเองแล้ว สติปัญญาของมนุษย์ย่อมเสื่อมสมรรถภาพลงต่ำกว่าสุนัข หรือลิง หรือช้าง หรือม้า ไปตามลำดับ ”

ด้วยเหตุนี้ เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ประชาชนและโดยเฉพาะผู้ดำเนินการด้านสื่อมวลชนจะต้องสังวรไว้ให้มาก นอกจากนั้นแล้ว ยังจะต้องพยายามจับจุดปัญหาให้ถูกต้องอย่าให้เขวออกไป

การที่ปัญหานี้ กลายเป็นปัญหาที่แก้ไม่ตกก็เพราะเหตุที่ว่า แทนที่เราจะพิจารณากันถึงสาเหตุที่ว่า ทำไมแพทย์จึงไปนอก และควรจะไปหรือไม่ เรากลับข้ามไปพิจารณาปัญหาว่า เราจะบ่อนักแพทย์ไปนอกได้อย่างไร อันเป็นการตัดสินโดยอัตโนมติว่า แพทย์ไม่ควรไปนอก และแทนที่จะค้นหาสาเหตุก็กลับไปค้นหาทางดำเนินการไปนอกว่า เป็นการไม่รักชาติบ้าง แพทย์ไปเมืองนอกเพื่อหากินบ้าง

ในเรื่องของการรักชาติ ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรจะมีอยู่ในหัวใจของคนทุกคน และเป็นเรื่องที่ไม่ควรจะต้องประณามกันง่าย ๆ เพราะนอกจากจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังจะสร้างแผลหัวใจให้แก่ผู้ถูกประณามอย่างเลื่องไม่ไ้ ข้าพเจ้ามองไม่เห็นเลยว่า คำพูดที่ว่า “เรียนโดยใช้เงินคนไทยแล้วกลับไปรักษาโรคให้ฝรั่ง” จะก่อให้เกิดความตื่นตัวให้รักชาติขึ้นได้ หรือจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ก็หาไม่ มีแต่จะทำให้เรื่องบานปลายไปยังขึ้น

ในเรื่องของความควรไม่ควร เราจะต้องพิจารณาดังแพทย์ที่ไปนอกด้วยทุนต่าง ๆ ด้วย เราน่าจะยอมรับแล้วว่า แพทย์เหล่านั้นไม่อยู่ในฐานะที่จะทำหนี้ได้ เพราะนอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตัวแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอีกด้วย ในวงวิชาการอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ กสิกรรม การเกษตร สมุทรศาสตร์ และแม้แต่วงการทหาร ก็ยังมีการส่งคนไปศึกษาในเมืองนอกเช่นกัน และถ้าจะว่าไปแล้ว พระมหากษัตริย์ของเราทุกพระองค์นับแต่รัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา ล้วนได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในต่างประเทศทั้งสิ้น แม้สมเด็จพระเจ้าฟ้าชาย ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงส่งไปศึกษาต่อต่างประเทศเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เราก็น่าจะยอมรับแล้วว่า การไปศึกษาต่อยังต่างประเทศนั้นย่อมเป็นคุณแก่ประเทศชาติอย่างแน่นอน แล้วเหตุใดเราจะไปตำหนิแพทย์ที่ลงทุนสมัครสอบ เสียค่าเครื่องบิน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อไปศึกษาต่อในต่างประเทศ จริงอยู่เมื่อแพทย์เหล่านี้ไปศึกษาต่อในสหรัฐ เขาย่อมได้รับเงินเดือนซึ่งเมื่อเทียบเป็นเงินไทยแล้วก็อยู่ในระดับสูง จนคนจำนวนมากมองเห็นว่าแพทย์ไปนอก

เพื่อหาเงิน ถ้าหากเราคำนึงถึงค่าครองชีพของคนเหล่านี้ซึ่งสูงมากแล้ว เรายังจะพูดได้เต็มปากหรือว่า แพทย์เหล่านี้ไปนอกเพื่อมุ่งหาเงิน ยกตัวอย่าง ถ้าแพทย์เหล่านี้ต้องการมีรถไว้ใช้สักคันหนึ่ง นอกจากเขาจะต้องเสียเงินซื้อแล้ว ในปีหนึ่ง ๆ ยังจะต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้แก่ค่าน้ำมัน ค่าซ่อม ค่าธรรมเนียม ค่าประกัน โบนัสรวมแล้วราว ๑,๐๐๐ ดอลลาร์

แพทย์เหล่านี้ เมื่อไปนอกกลับมาแล้ว จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างน้อยก็สองประการ คือ

๑. ในอนาคต เราจะได้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนมาก โดยไม่ต้องลงทุน ซึ่งอาจจะมีจำนวนพอที่จะตั้งโรงเรียนแพทย์ใหม่ได้หลายแห่ง

๒. ถ้าเตรียมการไว้รับคนเหล่านี้คือพอ ต่อไปเราจะสามารถอบรมแพทย์รุ่นหลังให้ได้มาตรฐานโดยคนเหล่านี้ไม่ต้องไปนอก

สำหรับผลเสียต่อประเทศชาติ อาจจะมีได้ เพราะรัฐบาลไม่มีปัญญาจะเอาผู้เชี่ยวชาญที่จะกลับมาใน ๔-๕ ปีข้างหน้าไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ เพราะจนบัดนี้ก็ยังไม่เห็นความสำคัญ และยังไม่เตรียมการอะไรเลย

ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า กระทรวงสาธารณสุขน่าจะยอมรับแล้วว่า แพทย์ที่ไปนอกเหล่านี้เมื่อจบการศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่ก็จะกลับมาทำงานให้แก่ประเทศชาติ เพราะฉะนั้นนอกจากจะมีมุ่งหาทางป้องกันแพทย์ที่จะไปนอกในวันข้างหน้าแล้ว เรายังจะต้องสนใจกับแพทย์ที่จะกลับมาให้มากด้วย เพราะแพทย์เหล่านี้ล้วนได้รับการอบรมมาอย่างดี ถ้าหากประเทศไทยไม่ต้อนรับเขา ไม่ให้เขามีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มภาคภูมิ เราไม่พยายามปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในทางการแพทย์ให้ดีขึ้น โดยมุ่งจะใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยในทางอื่น ๆ โดยไม่คิด และไม่ให้ความยุติธรรมในวงราชการแก่เขาพอสมควรแล้ว เราอาจจะเสียคนเหล่านี้ไปอย่างน่าเสียดาย แพทย์ที่ได้รับการอบรมมาอย่างดีนี้ เมื่อกลับไปสหรัฐอเมริกาจะได้รับการต้อนรับอย่างดีจากวงราชการของเขา บางคนจะได้รับเงินเดือนถึงเดือนละ ๑,๐๐๐ ดอลลาร์ ซึ่งเหตุข้อนี้ ทำให้คนไทยเราต้องเสียคนอย่างนี้ไปบ้างแล้ว และอาจจะต้องเสียต่อไป และน่าจะเป็นที่ทราบดีด้วยว่า มีแพทย์บางคนไปนอกโดยทุนต่าง ๆ เมื่อกลับมาแล้วกลับไม่ได้รับความเป็นธรรมบางประการ

ทำให้เขาเกิดความคิดที่จะกลับไปทำงานในสหรัฐอีก ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น นอกจากเราจะตำหนิเขาเหล่านั้นแล้ว เราก็ควรพิจารณาตัวเองอีกด้วย และข้าพเจ้าเชื่อว่ากระทรวงสาธารณสุขจะมีหูตาอันยาวไกล ไม่เฉยเมยต่อปัญหานี้ หากพยายามจะแก้ปัญหาค่าง ๆ ด้วยใจเป็นธรรม เพื่อประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราทุกคน

เท่าที่เขียนมาทั้งหมด นับว่ามีความยาวพอสมควรแล้ว ถึงกระนั้นก็ยังไม่สามารถพิจารณาปัญหาค่าง ๆ โดยละเอียดได้ เพราะมุ่งจะมองกว้าง ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงกำเนิดและการดำเนินแห่งปัญหาโดยตลอด แต่ก็เชื่อว่าจะไม่เป็นข้อเขียนประเภท “มองเห็นป่าไม่เห็นต้นไม้” เป็นแน่ การที่จะพิจารณาปัญหาทั้งหมดโดยละเอียดนั้น ถ้าจะว่าไปแล้ว ก็ไม่อยู่ในฐานะที่ข้าพเจ้าจะทำได้ เพราะยังผ่านประสบการณ์มาไม่มากพอ ข้อเสนอและความคิดเห็นต่าง ๆ อาจไม่ใช่ข้อเสนอและความคิดที่ดีที่สุด แต่อย่างไรก็ตามข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นว่า ถ้าเราพยายามแยกแยะปัญหาค่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการพิจารณาพยายามจับจุดหาสาเหตุของปัญหา แล้วพยายามแก้ที่สาเหตุนั้นด้วยความเมตตาธรรมความเห็นอกเห็นใจและความพยายามที่จะเข้าใจกันเป็นหลัก มองทุกอย่างด้วยสายตาที่ยาวและกว้าง แล้วทุกอย่างก็จะคลี่คลายไปได้ด้วยดี

The Little Giant...
= OLYMPIA SMALLEST ADDING MACHINE

10-KEY..ELECTRIC OPERATION. AUTOMATIC LOCKING DEVICE
STANDARD RIBBON 13 mm. AUTOMATIC CREDIT BALANCES
TOTALING 9.999.999.999.99 BOTH POSITIVE AND NEGATIVE

Udom Diethya Co Ltd
1003-1007 NEW ROAD, PHONE 30529-30628-38375
SOLE - OLYMPIA - AGENTS

จดหมายจากสวิส

11/1/73

11/1/73

นรนิติ เศรษฐบุตร

จดหมายจากสวิสที่ผมจะเขียนต่อไปนี้ ผมคิดว่า ถ้าหากจะตั้งชื่อให้เหมาะสม ๆ น่าจะเป็น “เมืองสวิส ในสายตาคนไทยอย่างผม” มากกว่า เพราะอะไรก็ตามที่ผมได้เห็นที่สวิสและเก็บเอามาเขียนเล่าสู่กันฟังนี้ ล้วนแต่เห็นด้วยสายตาของผม ผสมกับความนึกคิดของคนไทยอย่างผมเท่านั้น ถ้าให้คนอื่นเขามาดูมาเห็น อาจจะได้เรื่อง ได้ราวผิดกันไปตั้งมากมายก็ได้ และการที่ผมจะเริ่มเรื่องของผมครั้งนี้ ผมขอความสะดวกแก่ตัวเองหน่อย คือขอเริ่มเรื่องต่าง ๆ ไปตามแต่ที่ผมจะนึกได้ไปเรื่อย ๆ แต่พยายามอย่างยิ่งยวดที่จะให้เรื่องต่อเนื่องกันให้ได้ ในที่สุด ซึ่งผมเห็นจะต้องขอเริ่มเรื่องใหญ่ คือ ระบบการปกครองของประเทศสวิสไปเสียก่อน

ประเทศสวิสมีการปกครองที่แตกต่างจากหลายประเทศ จนน่าที่จะสนใจกันดูบ้าง ระบบการปกครองของเขา เรียกว่า สมาพันธรัฐสวิส คือ เป็นกลุ่มของรัฐอิสระที่เรียกตามภาษาสวิสว่า “กังตอง” จำนวน ๒๖ กังตอง เมื่อมารวมเป็นสมาพันธรัฐในครั้งแรกนั้น กังตองต่าง ๆ ได้ตกลงกันว่า จะดำเนินนโยบายและกิจการด้านต่างประเทศเป็นอย่างเดียวกันเท่านั้น ต่อมาลักษณะประเทศซึ่งเป็นอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้ มีท่าทีไปในทางที่จะเป็นสหพันธรัฐมากกว่า เพราะนอกจากจะขาดอธิปไตยในการดำเนินนโยบายต่างประเทศแล้ว กังตองต่าง ๆ ยังขาดความเป็นอิสระในการดำเนินกิจการภายในลงไปอีกหลายประการ เช่น ต้องยอมอยู่ใต้อำนาจของประมวลกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายอาญาเดียวกัน ยอมใช้เงินตราชนิดเดียวกัน ทั้งกิจการด้านสาธารณูปโภคบางอย่าง เช่น การสื่อสารคมนาคมทางน้ำ รถไฟ และการไปรษณีย์โทรเลข ก็ขึ้นต่อสมาพันธ์ แต่กังตองเหล่านี้ยังเหลือกิจการที่สามารถดำเนินอย่างอิสระได้อีกหลายประการ มีกิจการตำรวจ การศึกษา ซึ่งจัดแตกต่างกันออกไป บางทีหลักสูตรก็ไม่เหมือนกันทั้งที่เป็นวิชาเดียวกัน ยิ่งเรื่องภาษีภายในกังตองยิ่งต่างกันไปอีก กังตองเล็ก ๆ มักเก็บภาษีไม่มาก ดังนั้นราคาสินค้าบางชนิด ตราเดียวกัน แบบเดียวกัน แต่ราคาผิดกัน เพราะภาษีการค้าหรือภาษีโรงเรือนประจำท้องถิ่นต่าง ๆ คิดเก็บไม่เท่ากัน ได้มีผลลงไปถึงราคาสินค้าได้เหมือนกัน

ในเรื่องการออกเสียงเลือกคณะผู้บริหารประจำกิ่งตองต่าง ๆ นั้น ที่สวิสยังมีระบบสภาท้องถิ่นที่แปลกและเป็นประชาธิปไตยจำอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งผมขอเอามาเล่าไว้ ณ ที่นี้เลย นั่นคือระบบรัฐสภาที่ให้ประชาชนทุกคนเป็นสมาชิกสภา แบบรัฐสภากรีกในสมัยโบราณ ดังนั้นเขาจึงไม่มีการเลือกผู้แทน ถือว่าประชาชนทุกคนที่เป็นบุรุษเพศ ที่มีอายุครบตามกฎหมาย บรรลุนิติภาวะแล้ว จะมีสิทธิออกเสียงด้วยตนเองเพื่อเลือกรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง ด้วยเหตุนี้เขาจึงคุยว่าวิธีนี้เป็นประชาธิปไตยโดยตรง หรือเรียกตามภาษาเยอรมันท้องถิ่นสวิสว่า "ลึงสเกไมเต้" ประชาชนทุกคนที่อยู่ในกิ่งตองที่ใช้ระบบนี้ จะมีการประชุมปีละครั้งเพื่อเลือกรัฐบาลและพิจารณากฎหมายซึ่งอยู่ในอำนาจของกิ่งตองด้วย

เมื่อสมัยก่อนนั้นปรากฏว่ามีกิ่งตองจำนวน ๔ กิ่งตองของสมาพันธ์ที่ใช้ระบบประชาธิปไตยโดยตรงแบบนี้ แต่ในขณะนี้มีเหลือใช้อยู่เพียง ๓ กิ่งตองเล็กๆ เท่านั้น มีกิ่งตองอันเตอร์วอลด์ อ็อพเพนเซลและกลาริส ตามปกติเขาจะเปิดประชุมประจำปี ในวันอาทิตย์แรกของเดือนพฤษภาคม เพราะเป็นฤดูใบไม้ผลิ อากาศสบายไม่หนาวไม่ร้อนจนเกินไป พอที่จะไปยืนกลางแจ้งประชุมกันได้ ทั้งนี้เพราะสถานที่ประชุมต้องเป็นที่กว้างในเมือง อาจเป็นสนามกีฬาหรือลานอะไรก็ได้ และที่นัดประชุมในวันอาทิตย์นั้นก็ด้วยเหตุผลที่ว่า วันอาทิตย์เป็นวันที่หยุดงานเกือบจะทุกชนิดทั่วประเทศสวิส ร้านค้าทุกแห่งปิดหมด เหลือเพียงภัตตาคารและงานด้านสาธารณูปโภคเท่านั้นที่ยังบริการอยู่ ดังนั้นประชาชนจึงสามารถใช้สิทธิของตนได้อย่างเต็มที่ การที่ทั้ง ๓ กิ่งตองยังสามารถดำเนินการตามระบอบประชาธิปไตยโดยตรง ให้ประชาชนทุกคนเป็นผู้แทนตัวเอง ออกเสียงเลือกรัฐบาลได้เช่นนี้ ก็เพราะ ๓ กิ่งตองเป็นกิ่งตองเล็กๆ มีประชาชนไม่มาก เฉพาะที่อันเตอร์วอลด์ กับกลาริส มีประชาชนอยู่เพียง ๔ หมื่นคนเท่านั้น และที่อ็อพเพนเซลมีมากขึ้นมาหน่อยก็เพียง ๖ หมื่นคน เมื่อประชาชนมาประชุมพร้อมกันแล้ว วิธีลงคะแนนเขาได้ใช้วิธีเปิดเผย โดยการยกมือและนับคะแนน ซึ่งเป็นการนับคะแนนที่ยากมาก เพราะมีคนออกเสียงเป็นจำนวนหมื่นๆ คน และการที่มีการลงคะแนนโดยการยกมือเช่นนี้ นับว่าเป็นผลเสียอันสำคัญอย่างหนึ่ง ที่มีเสียงจากหนังสือพิมพ์วิจารณ์ว่า ทำให้มีการใช้อิทธิพลบังคับกันในการเลือกตั้งผู้บริหาร เพราะการลงคะแนนโดยการยกมือ ทำให้รู้ว่าใครลงคะแนนให้ใคร เมื่อเป็นดังนี้ย่อมทำให้เกิดความไม่สมัครใจขึ้นได้ นับว่าเป็นผลเสียแก่ระบอบประชาธิปไตย และถ้าจะหลีกเลี่ยงมาเป็นการลงคะแนนลับด้วยบัตรในปัญหาทุกอย่าง ก็จะเป็นการสิ้นเปลืองมากมาย ด้วยเหตุนี้การใช้ระบบรัฐสภาประชาชนอย่างที่ว่าจึงคิดว่าจะอยู่ต่อไปอีกไม่นาน ชาวสวิสส่วนมากบอกว่า ถึง

เวลาที่จะเลิกได้แล้ว เพราะวิธีนี้เป็นวิธีโบราณ ปัจจุบันประชาชนเพิ่มขึ้นมาก และปัญหาที่จะมีให้ตัดสินใจก็มีมาก ขึ้นยังใช้วิธีนี้อยู่จึงอดอดไม่ทันกิน ประชาธิปไตยจะต้องพัฒนา แต่ชาวสวิสกังวลอื่นก็ได้แต่พูดไปเท่านั้นเอง เพราะผู้ที่ตัดสินใจยกเลิกวิธีนี้ไม่ใช่รัฐบาลกลาง ประชาชนในกรุงตองทั้ง ๓ ทิวามา จะตัดสินใจเรื่องของตนเอง

นอกจากมีระบบประชาธิปไตยโดยตรงให้อยู่ในบางกรุงตองแล้ว ระบบการเมืองเบื้องสูงของประเทศสวิส ยังพิเศษไปกว่าประเทศอื่น ๆ อีก คือตำแหน่งประธานาธิบดีของสหพันธ์ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งประมุขของรัฐและหัวหน้าฝ่ายบริหารนั้น จะต้องเปลี่ยนเป็นประจำทุกปี การปฏิบัติดังนี้ ทำให้ประมุขของรัฐไม่ทันเมาในอำนาจที่ตนได้รับ ก็จะต้องพ้นตำแหน่งไป และจะได้รับเลือกติดต่อกันไม่ได้ด้วย ส่วนตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลนั้นประกอบด้วยรัฐมนตรีจำนวน ๘ นาย จากพรรคต่าง ๆ สามถึงสี่พรรค รัฐบาลจึงเป็นรัฐบาลผสม แต่ก็ยังบริหารประเทศไปได้อย่างดี และชาวสวิสเขาคูยให้ผมฟังว่ารัฐบาลของเขาไม่เคยล้มถึงกับต้องลาออกทั้งชุดมาประมาณเกือบศตวรรษแล้ว จะมีบ้างก็เพียงตายหรือลาออกเพราะอายุมากเป็นบางคนเท่านั้น ซึ่งในจำนวนรัฐมนตรี ๘ นายนั้นจะได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีหนึ่งคน รองประธานาธิบดีอีกหนึ่งคน และรองประธานาธิบดีนี้ ก็มีธรรมเนียมปฏิบัติว่าจะได้รับคัดเลือกเป็นประธานาธิบดีคนต่อไปเช่นกัน การที่ต้องเปลี่ยนตัวประธานาธิบดีกันทุกปีเช่นนี้ ชาวสวิสจึงมักไม่ค่อยรู้จักประมุขของตน ดังนั้นบางทีเมื่อเราได้คุยกับชาวสวิส ที่เป็นคนขนาดนักศึกษามหาวิทยาลัย หรือครูโรงเรียนก็ตาม ถ้าลองถามถึงชื่อประธานาธิบดีสวิสคนปัจจุบัน เขามักจะจำกันไม่ได้ แต่ถ้าลองถามว่าใครเป็นรัฐมนตรีคลัง คนส่วนมากกลับตอบได้ ที่เป็นดังนั้นก็ด้วยเหตุที่ว่า เขาสนใจว่าใครจะมาคุมนโยบายเก็บภาษีเขามากกว่าที่จะสนใจว่าใครจะมาเป็นประมุขของประเทศนั่นเอง และประชาชนที่มีฐานะธรรมดา มักจะไม่สนใจที่จะเข้ามาเล่นการเมือง นักการเมืองส่วนใหญ่ในสวิสจึงเป็นผู้มีอันจะเหลือกินหรือเศรษฐีกันเสียมาก

ส่วนระบบรัฐสภานั้นมี ๒ สภา เรียกว่าสภาแห่งรัฐ ซึ่งเทียบเท่ากับสภาสูง และ สภาแห่งชาติ ซึ่งเทียบเท่ากับสภาล่าง ฉะนั้นระบบรัฐสภาจึงคล้ายกับของสหรัฐมาก เรื่องนี้ได้ความว่าทั้งสหรัฐและสวิสต่างขัดกันว่า อีกฝ่ายเป็นผู้ลอกแบบไปใช้ และที่แปลกอีกอย่างหนึ่งคือ ในสภาสหพันธ์นั้นจะไม่มีสมาชิกที่เป็นสตรีเลยแม้แต่คนเดียว ที่เป็นดังนั้นก็เพราะเขาไม่ยอมให้สิทธิในทางการเมืองและการสมัครเข้ารับเลือกตั้งตลอดจนการลงคะแนนเสียงแก่สตรีในการเลือกสมาชิกสภาสหพันธ์ทั้ง ๒ แห่งเลยอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะเขาตีความเอาจากตัวรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนด

ให้สิทธิทางการเมืองแก่ชาวสวิส คำว่า “ชาวสวิส” ที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นเพศชาย ผลการตีความจึงให้หมายถึงผู้ชายเท่านั้น เรื่องนี้หากลองถามสตรีสวิสดูว่ารู้สึกอย่างไรบ้าง อยากรู้ได้สิทธิทางการเมืองเหมือนผู้ชายบ้างไหม บางคนบอกว่ามีความรู้สึกเฉยๆ ไม่กระตือรือร้นอยากได้สิทธิที่เท่าเทียมเลย โดยให้เหตุผลว่า เรื่องการเมืองนั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้เล่ห์เหลี่ยมกลวิธีมากมาย จึงเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับบุรุษเพศโดยเฉพาะ ส่วนสตรีนั้นเป็นเพศที่นุ่มนวลควรจะเป็นแม่บ้านแม่เรือนมากกว่าไปเล่นการเมืองให้สกปรกไปด้วย นับว่าเธอเข้าใจหาเหตุผลมาปลอบใจตัวเองได้ดีทีเดียว แต่ถ้าบอกผู้หญิงเมืองไทยเราเห็นจะไม่ยอมด้วยเป็นแน่ เพราะสตรีไทยตั้งแต่สมัยโบราณก็ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองมาไม่น้อย ได้เป็นวีรสตรีอยู่ในหน้าประวัติศาสตร์ก็หลายท่าน ถึงสวิสเองก็มีสตรีเป็นจำนวนมากที่ต้องการสิทธิทางการเมือง ดังนั้นเธอจึงได้จัดการรวมกลุ่มกันร้องต่อศาลสมานพันธ์ให้ตีความในรัฐธรรมนูญคำว่า “ชาวสวิส” นั้นให้หมายถึงสตรีด้วย แต่ปรากฏว่าศาลสมานพันธ์ไม่ยอม ยืนยันว่าหมายถึงผู้ชายเท่านั้นเอง ซึ่งหลังจากฟังคำพิพากษาคดีความของศาลแล้ว สตรีกลุ่มนี้ก็ยังไม่หยุดยั้งการดำเนินงานของตน กลับหาทางขอให้มีการลงมติใหม่เพื่อให้สิทธิทางการเมืองแก่สตรีให้จงได้ ซึ่งมีผู้ชายหลายรายที่เห็นใจสตรีว่าควรได้รับสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับผู้ชาย เพราะจะได้ช่วยพิจารณา ลงมติในบางปัญหาที่เกี่ยวกับการบริโภค อันเป็นปัญหาที่สตรีรู้ดีกว่าบุรุษ แต่อย่างไรก็ตามผลการลงมติในเรื่องนี้ ยังมีผู้ชายซึ่งมีสิทธิลงคะแนนเสียงแต่ฝ่ายเดียวเป็นจำนวนมากไม่เห็นด้วย ดังนั้นสตรีจึงยังไม่มีสิทธิทางการเมืองมาจนบัดนี้ จะมีบ้างก็แต่ภายในขอบเขตกึ่งตองเท่านั้น โดยกึ่งตองบางแห่งยอมให้สิทธิทางการเมืองภายในกึ่งตองของตนแต่สตรี เช่นกึ่งตอง เจนีวา เนอชาดล วัลด์ และบาสเซล เฉพาะที่เนอชาดลนั้นถึงกับมีสมาชิกของกึ่งตองเป็นสตรีแล้วหนึ่งคน ฉะนั้นความโน้มเอียงในขณะนี้จึงเป็นไปได้ในทางที่จะให้สิทธิทางการเมืองโดยทั่วไปแก่สตรี เรื่องนี้ดูๆ แล้วก็แปลก ด้วยประเทศสวิสนั้นใครๆ มักพูดกันว่า เขาเป็นประชาธิปไตยมาก ผมเองก็เห็นเช่นนั้น เพราะสังเกตดูว่ารัฐบาลกลางสวิสมักจะชอบเปิดโอกาสให้ประชาชนลงมติก้นบ่อยมาก ปัญหาหนึ่งปัญหาหนึ่ง รัฐบาลก็เกี่ยวข้องตัดสินใจเอง ก็ขอประชามติเสียแล้ว เป็นอันว่าเอาประชาชนไว้ฟังไว้รับผิดชอบเสียเรื่อย แต่ก็ถูกต้องกับคำว่า “ประชาธิปไตย” ดีเหมือนกัน หวังตำรวจที่สวิสนี้ เวลาเขาเห็นใครขับรถแข่ง ข้ายแข่งขาวอูตุลตุลไม่เกรงใจคนอื่นบ้าง เขาก็จะตะโกนเตือนด้วยเสียงอันดังเสมือนจะประจานให้คนอื่นช่วยได้ยินว่า “ทำอะไรให้เท่าๆ คนอื่นเขาซิ” แต่ใจเรื่องสิทธิทางการเมืองไม่ยอมให้แก่สตรี ดูช่างไม่ยอมเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์กันง่าย ๆ ตรงเรื่องนี่เอง

นอกจากการเมืองภายในแล้ว ผมขอยุ่เรื่องการเมืองภายนอกของสวิสเขาสักนิด สวิส
เป็นประเทศเป็นกลางอย่างถาวร คือประกาศตนเป็นกลางทั้งยามสงบและยามสงคราม และ
ความเป็นกลางของสวิสก็รอดสงครามโลกครั้งที่ ๒ มาได้อย่างน่าสนใจไม่น้อยทีเดียว ทั้งความ
เป็นกลางของสวิสเขาก็ค่อนข้างจะเป็นกลางจริง ๆ เสียด้วย ในประเทศสวิส ไม่ว่าฝ่ายใด
ถ้าหากมากระทำจารกรรมให้ตำรวจสวิสซึ่งจุกไว้ในเรื่องนี้เป็นพิเศษจับได้ละก็ เป็นต้องถูกจับหรือ
ถูกเชิญตัวออกนอกประเทศทันที มีปรากฏอยู่บ่อย ๆ เดี่ยวเลขานุการสถานทูตโน้น นักศึกษา
ประเทศนี้ทำจารกรรม อันเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนาของประเทศสวิส ทางการสวิสจึงขอเชิญ
ให้ออกนอกอาณาจักรเสีย แต่ถึงตำรวจสวิสจะหุตาไว้ในเรื่องจารกรรมมากจนขนาดนี้แล้วก็ตาม
ประกบกับสวิสเป็นประเทศเป็นกลาง ในสวิสจึงมีจารบรุษและจารสตร้อยไม่้อย หนังสือพิมพ์
เยอรมันถึงกับล้อว่า สวิสเป็นศูนย์กลางจารกรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งในโลกทีเดียว ในสมัยก่อน
ยิ่งพวกใต้ดินของประเทศในยุโรปยิ่งแล้วใหญ่ มักดำดิ่งมาปฏิบัติงานลับ ๆ ในประเทศสวิส เช่น
เลมิน ผู้นำเอาลัทธินิยมมิวนิสต์เข้าไปครองรัสเซียเอง ก็ออกจากประเทศรัสเซียมาดำเนินงาน
ต่าง ๆ ที่สวิสก่อนที่จะกลับไปภูมิลำเนาที่รัสเซีย แต่ในขณะนี้พวกใต้ดินเห็นจะต้องระวังตัวจนน้อย
เพราะตำรวจสวิสก็จะชำนาญกับการสืบสวนเรื่องจารกรรมมากขึ้นทุกที และเกี่ยวกับคอม
มิวนิสต์นั้น ในสวิสปรากฏว่ามีการเมืองบางคนได้คิดจะนำเอาระบบคอมมิวนิสต์มาใช้ แต่ก็ไป
ไม่รอด เนื่องจากประชาชนเองไม่สนับสนุน และคำว่า "คอมมิวนิสต์" เองที่สวิสนั้นก็ถือกันว่า
เป็นคำคำไปเสียด้วย ไม่มีใครกล้าเรียกใครว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เพราะถ้าเรียกแล้วก็กลัวว่าผู้ถูกเรียก
จะเอาเรื่องไปฟ้องร้องได้ เช่นเมื่อเร็ว ๆ นี้ศาลกึ่งตองเบอร์นได้ตัดสินลงโทษพลเมืองกลุ่มหนึ่ง ซึ่ง
ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นโจทก์ฟ้องร้องเอาว่า บุคคลเหล่านั้นได้ขูดค้ำส่งเจ้าพนักงานก่อการจลาจล
วุ่นวายขึ้น และคำตำรวจว่า "ครุสซอพ" อันเป็นการหมิ่นประมาทเจ้าพนักงาน ดังนั้นพรรค
คอมมิวนิสต์ที่สวิส จึงต้องแบ่งตัวเองมาในนามของพรรคที่เรียกว่า "พรรคแรงงาน" มีลูก
พรรคได้รับเลือกตั้งเพียงไม่กี่นาย

ส่วนในเรื่องภาษา สวิสนั้นก็เรียกได้ว่าไม่มีภาษาประจำชาติของตัวเองแท้ ๆ ประชาชนทั้งหมด
ในประเทศสวิสมีสิทธิเสรีที่จะเลือกพูดเขียนได้ถึง ๔ ภาษา มีภาษาเยอรมันซึ่งมีจำนวนประชาชน
ใช้อยู่มากที่สุดเป็นจำนวน ๗๒ ส่วนร้อย ภาษาฝรั่งเศสรองลงมาราว ๆ ๒๐ ส่วนร้อย เหลือเป็น
พวกที่ใช้ภาษาอิตาลีเสียอีก ๖ ส่วนร้อย และใช้ภาษาโรมังเชออีก ๒ ส่วนร้อย นอกจากนั้น
ยังมีภาษาท้องถิ่นโดยเฉพาะเขตอีก ๆ ไปแล้วก็ว่าหนักใจแทนเจ้าหน้าที่แห่งรัฐ เมื่อเวลามีคน

มาติดต่อกัน จึงต้องแบ่งกันว่าพูดภาษาใดไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐภาษานั้นดีเป็นต้น ซึ่งการใช้ภาษาต่าง ๆ นี้ก็แบ่งแยกกันเป็นกึ่งตงไป พวกที่ใช้ภาษาเยอรมันเป็นภาษาหลัก ได้แก่พวกสวิสเยอรมัน พวกนี้มีเป็นจำนวนมาก อาศัยอยู่ในกึ่งตงที่อยู่ติดกับทางด้านเยอรมัน มีกึ่งตงซูริค และเบอร์ลินเป็นต้น ส่วนพวกที่พูดภาษาฝรั่งเศสนั้นก็เช่นพวกสวิสโรมัง อาศัยอยู่ในกึ่งตงที่ติดพรมแดนประเทศฝรั่งเศส เช่นพวกกึ่งตง เจนีวา และโวลด์ เป็นต้น ส่วนสวิสอิตาลีนั้นมี การใช้ภาษาอิตาลีพูดกันเกร่ออยู่ที่ กึ่งตงเตสแซง ซึ่งเป็นกึ่งตงที่อยู่ใกล้ชายแดนอิตาลี สำหรับภาษาย่อย ๆ ที่เหลือก็มีพูดกันอยู่ตามชนบท และจากการที่มีที่มาเรื่องเชื้อชาติเดิมและภาษาแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดนี้เอง ทำให้ลักษณะรูปร่างหน้าตาตลอดจนนิสัยใจคอของคนสวิสในแต่ละภาคของประเทศ แตกต่างกันไปด้วย จนพอจะเก็บเอามาพูดได้ว่า พวกสวิสเยอรมันมักเป็นพวกที่มีรูปร่างบึกบึน หน้าตารูปพรรณคล้าย ๆ กับชาวเยอรมัน แม้ความคิดความอ่านก็เอนเอียงไปเป็นแบบเยอรมันด้วย แต่พวกสวิสโรมังนั้นมักมีนิสัยใจคอไปทางคนฝรั่งเศส เวลาพูดจายังใช้มือช่วยประกอบการเจรจาอยู่ไม่หยุดแบบคนฝรั่งเศส มีความคิดเห็นไปในทางโซเซียลลิสม์มากกว่าคนสวิสในส่วนอื่น และถ้าจะว่าถึงความรื่นเริงบันเทิงใจแล้ว คนสวิสโรมังแถว ๆ เจนีวา โลซานน์ ไม่ว่าหนุ่มสาว ดูท่าทางรักสนุก มีนิสัยร่าเริงยิ่งกว่าพวกสวิสเยอรมันเสียอีก ส่วนทางสวิสอิตาลีนั้นรูปร่างหน้าตาก็เข้าไปทางคนอิตาลีเสียเต็มทีพอ ๆ กับภาษา รูปร่างเล็กไม่สูงใหญ่ขนาดคนเอเชียเราเอง

เนื่องจากการใช้ภาษากันหลายภาษาเช่นนี้ ดังนั้นจึงทำให้ภาษาราชการต้องมีมากกว่าหนึ่งภาษา นับว่าเป็นการแตกต่างกว่าประเทศอื่นโดยทั่วไป สวิสได้ใช้ภาษาถึงสามภาษาเป็นภาษาราชการ ทุกวันนี้เห็นได้ง่าย ๆ ก็ที่ธนบัตรซึ่งรัฐบาลสมพันธ์เป็นผู้ออก ปรากฏว่ามีภาษาพิมพ์บอกอยู่ถึง ๓ ภาษา มีภาษาเยอรมัน ฝรั่งเศส และอิตาลี และการรับสมัครเจ้าหน้าที่แห่งรัฐก็มีการแบ่งส่วนไปตามจำนวนผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ด้วย การที่คนสวิสต้องพูดภาษาของชาติอื่นโดยไม่มีภาษาเฉพาะของตนเองใช้เช่นนี้ จึงมักถูกเจ้าของภาษาที่แท้จริงเขาค่อนแคะเอาว่า ชาวสวิสพูดภาษาต่าง ๆ ได้ไม่ถูกต้องดี พูดภาษาเยอรมันเหมือนชาวบ้านนอก พูดภาษาฝรั่งเศสแบบคนโบร่ำโบราณ และเขาเลยมีเรื่องเล่าลือ ๆ กันว่า คนสวิสที่พูดภาษาเยอรมันนั้นเวลาเจอคนเยอรมันจริง ๆ เขาก็จะเลียงไปใช้ภาษาฝรั่งเศสแทน ครั้นเจอคนฝรั่งเศสเข้ากลับเลียงไปใช้ภาษาเยอรมันเสียอีก ทั้งนี้เพราะกลัวจะพูดผิดทำให้คนผู้มิเชื่อชาติเจ้าของภาษาเขาจับได้ ซึ่งฟังดูเรื่องที่เขาเล่ากันแล้วก็จะเห็นว่ามีความจริงอยู่มากเหมือนกัน เพราะคนที่สวิสเขาใช้ภาษาปนเปกันน่าสนุกพอ ๆ กับ

นำเวียนหัว เช่นคำว่า “ขอบคุณมาก” ที่ใช้กันอยู่ที่เมืองเบอร์ลินนั้นเป็นคำลูกผสมภาษาฝรั่งเศสกับเยอรมันเรตตี้ๆนี่เอง จึงเกิดภาษาแบบ “ห้วมกฏท่ายมังกกร” กันขึ้น ฉะนั้นถ้าคนเยอรมันมาได้ยินชาวเบอร์ลินซึ่งอ้างว่าใช้ภาษาเยอรมันพูดกันแล้วก็คงจะปวดหัวเหมือนกัน เรื่องนี้ไม่ใช่ชาวเบอร์ลินเขาจะไม่รู้ หลายคนทีเดียวก็รับออกมาอย่างหน้าขึ้นตาบานว่า ภาษาของเขาเป็นภาษาเยอรมันท้องถิ่นสวิสโดยเฉพาะ จึงจะให้เหมือนภาษาเยอรมันหมดทุกอย่างไม่ได้ ส่วนทางด้านภาษาฝรั่งเศสนั้น พวกสวิสโรมังก็พูดกันแปลกกว่าชาวฝรั่งเศสเอง นอกจากสำเนียงแล้วที่เห็นได้ชัดคือการนับจำนวนเลข ชาวสวิสที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสยังคงนับตามวิธีโบราณ ซึ่งคุณแล้วจะมีหลักทางภาษาศาสตร์ไม่เลวเลย และภาษาที่วานักก็มีใช้เป็นเพียงภาษาที่พูดจากกันเท่านั้น แต่เป็นภาษาเขียน หนังสือพิมพ์ต่างๆพากันใช้ด้วย

ด้วยเหตุที่ภาษาราชการสวิสมีถึง ๓ ภาษาเช่นนั้น จึงทำให้ชาวสวิสมักจะเรียนรู้ภาษากันพอพูดได้อย่างน้อยที่สุด ๒ ภาษา และมีคนอีกเป็นจำนวนมากที่พูดได้ถึง ๓ ภาษา แต่ถึงเขาจะใช้ภาษาแตกต่างกันขนาดนี้ ก็ทำได้ทำให้เกิดความแตกแยกกันรุนแรงไม่ จะมีอยู่เพียงกรณีเดียวคือพวกยิวซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนของกังตองเบอร์ลิน แต่พูดภาษาฝรั่งเศส ต้องการจะแยกตัวออกจากกังตองเบอร์ลินไปตั้งเป็นกังตองอิสระต่างหาก และเรื่องก็ยังคาราคาซังมาจนบัดนี้ นอกจากนั้นการใช้ภาษาต่างกันนี้ ได้ทำให้เมืองหลายแห่งมีชื่อมากกว่าหนึ่งชื่อ มีทั้งชื่อในภาษาเยอรมันและภาษาฝรั่งเศส ชาวสวิสต่างก็เรียกเอาตามที่ตนถนัด เฉพาะนครเจนีวานั้น ถ้าเรียกตามภาษาชาวเมืองเขาเองเรียกว่า “เจอแนฟว์” หากเรียกตามภาษาเยอรมันจะกลายเป็นเมือง “เกนฟ์” ไปเสียนี้ ดังนั้นคู่สนทนาจึงคุยถึงเรื่องเมืองแห่งเดียวกันได้โดยนึกว่าเป็นคนละเมืองไป ทั้งนี้โดยมีข้อแม้ว่า คู่สนทนานั้นไม่ใช่ชาวสวิส

ผมคุยเรื่องเมืองสวิสมาได้เพียงแค่อสองเรื่องใหญ่ๆ เท่านั้นเอง ก็เห็นว่าเขียนมายาวหลายหน้ากระดาษแล้ว จึงต้องขอยุติไว้ชั่วคราวก่อน เพราะเห็นว่าถึงอย่างไรเสีย ถ้าจะเขียนเรื่องเมืองสวิสให้หมดเพียงเท่าที่ผมรู้เท่านั้น ก็ยังจะต้องเขียนเป็นจดหมายอีกหลายฉบับแน่ ไม่มีทางจะจบลงได้ในจดหมายฉบับนี้ ผมจึงกะว่าเอาไว้คราวหน้า มีโอกาสอีกที คุณยังไม่เบื่อเรื่องสวิสเขาอีกละก็ ผมเป็นสนองตอบความประสงค์แน่ๆ

ทุนการศึกษา

ของ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

สนับสนุนและส่งเสริม
นักเรียน นิสิต นักศึกษา
ที่เรียนดีแต่ขาดแคลน
ทุนทรัพย์ ทั่วประเทศ
เป็นประจำทุกปี

ไทยวัฒนาพานิชขอเสนอหนังสือดีสำหรับท่าน
ที่ชอบใจสะสมหนังสือดีไว้ประดับห้องสมุด

นิราศเมืองสุพรรณ

เป็นวรรณกรรมสำคัญของสุนทรภู่ จบบริบูรณ์ โดยสโมสรสุนทรภู่ได้
เรื่องมาใหม่ ที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน รวมพิมพ์พร้อมด้วยคำอธิบาย
เป็นเรื่องที่ท่านจะอ่านด้วยความเพลิดเพลิน ให้ความสุขความรื่นบาน
ในเวลาอ่าน เป็นวรรณกรรมสำคัญที่ท่านควรรหาไว้เป็นสมบัติ

ราคา ๒๕.๐๐ บาท

รวมนิราศ ๒๕ เรื่อง

หนังสือรวมนิราศของนักกลอนที่ยังมีชีวิตขณะนี้ เป็นหนังสือกลอน
ยุคปัจจุบัน ที่ท่านจะได้รู้รสนิยม ความคิดเห็นของนักกลอนสมัยนี้
สโมสรสุนทรภู่จัดรวมพิมพ์ ท่านที่ชอบทางกาพย์กลอนจะได้อ่านอย่างจุใจ
เพราะจะมีกลอนใหม่ ๆ ถึง ๓๐๐ หน้า และมีวรรณคดีวิจักขณ์ ของ
นายเปลื้อง ณ นคร เขียนแนะนำให้ท่านอ่านกลอนอย่างออกกรส

ราคา ๓๕.๐๐ บาท

โคลงพระราชพิธีทวาทศมาส

ของสมเด็จพระยาบวรราชปรับภ์ เป็นหนังสืออ่านให้ความรู้
ทางโบราณคดี เหมาะสำหรับนักศึกษา นักค้นคว้า เป็นหนังสือที่คว
และผู้รู้แต่ก่อนนิยมกันว่าเป็นวรรณกรรมสำคัญเรื่องหนึ่ง

ราคาเล่มละ ๒๕.๐๐ บาท

ห้องสมุดประจำโรงเรียนและสถาบันต่าง ๆ ควรจะมีไว้
ทั้งสามเรื่องนี้ พิมพ์ด้วยกระดาษดี ปกแข็ง งดงาม
และทนทาน เก็บไว้อ่านได้ถึงลูกหลาน
ติดต่อและสั่งซื้อได้ที่ ไทยวัฒนาพานิช

๔๕๕ ถนนมิตรภาพ ตรีมิตร พระนคร โทร. ๒๐๑๑๔, ๒๐๘๐๗, ๒๘๒๔๐

วอนะ • ความรักใคร่

Those who have never been in love have never known the heights and depths of human emotion. Even though some people allow themselves to become embittered by an unbappy love affair, many others frankly admit that it has enriched their lives, broadening their horizons, quickening their perceptions, and giving them more understanding minds and hearts, and that in the end they are glad to have had the experience.

Most of us, whether we eventually mary or not, do fall in love at some time in our lives.

Once this overwhelming emotion has got a firm hold, it is almost impossible to shake off at will; but it can sometimes be avoided if one becomes aware of its approach and feels that for any reason it is more likely to bring sorrow than happiness.

Mary Macaulay : *The Art of Marriage.*

กันรัก

คนที่ไม่เคยมีความรัก ย่อมไม่รู้จักความสุขและความค่าของอารมณ์มนุษย์ แม้กระนั้นบางคนก็จะเจ็บแค้นกับความรักอันกลายเป็นทุกข์ แต่อีกหลายคนรับอย่างเปิดเผยว่า ความรักเช่นนั้นทำให้ชีวิตออกงามไพเราะยิ่งขึ้น ยิ่งทักษะให้กว้างขึ้น มีผัสสะเรวขึ้น และเข้าถึงชีวิตจิตใจเพื่อนมนุษย์ได้มากขึ้น จนในที่สุดยอมรับว่า ที่ตนมีประสบการณ์เช่นนั้นนับว่าเป็นการดี

สำหรับพวกเราส่วนมาก จะลงเอยด้วยการสมรสหรือไม่ก็ตาม มักเคยมีความรักมาไม่ครั้งใดก็ครั้งหนึ่งในชีวิต

พออารมณ์เช่นนั้นมันลงได้ เป็นแทบสควิษฐ์ที่จะสั้นเอาออก แต่บางทีก็เลี้ยงได้ ถ้ารู้ว่าเริ่มเกิดขึ้น และรู้สึกตัวอยู่ว่าจะนำความทุกข์มาให้ยิ่งกว่าความสุข

แมรี่ แมกคอลลีย์

The general reason against marriage is this—that two minds, however congenial they may be, or however submissive the one may be to the other, can never act like one.

By taking a wife, a man certainly adds to the list of those who have a right to interfere with and advise him, and he runs the risk of putting in his own way another very strong and perhaps insuperable obstacle to his acting according to his own opinions and inclinations.

By marrying you place yourself upon the defensive instead of the offensive in society, which latter is admitted to be in all contentions the most advantageous mode of proceeding.

Before marriage the shape, the figure, the complexion carry all before them; after marriage the mind and character unexpectedly claim their share, and that the largest, of importance.

Before I was married, whenever I saw the children and the dogs allowed, or rather caused, to be troublesome in any family, I used to lay it all to the fault of the master of it, who might at once put a stop to it if he pleased.

Since I have married, I find that this was a very rash and premature judgment.

Lord David Cecil : *Lord Melbourne : A Biography.*

คำนิยาม

เหตุผลทั่วไปที่คัดค้านการแต่งงานนั้นคือ จิตใจคนสองคน จะเข้ากันได้เพียงใดก็ตาม หรืออีกฝ่ายหนึ่งจะยอมอีกฝ่ายหนึ่งแค่ไหนก็ตาม จะทำการเป็นใจเดียวกันไม่ได้

เมื่อมีเมีย ก็เท่ากับว่าชายต้องเพิ่มจำนวนผู้ซึ่งมีสิทธิที่จะเข้ามาแนะนำและหันเหชีวิตตน เขาต้องเสี่ยงในเรื่องทำการตามใจคน เพราะมีสิ่งซึ่งแข็งแรงหรืออาจเป็นอุปสรรคอันอาจแยกตัวออกไม่ได้ ที่มาขัดขวางมกและความชอบพอของเขา

เวลาแต่งงานแล้ว ท่านก็ทำตัวท่านเองให้เป็นจำเลยของสังคม ยิ่งกว่าเป็นโจทก์ เห็นจะยอมรับกันได้ว่าเป็นโจทก์ดีกว่าเป็นจำเลยมากนัก

ก่อนแต่งงาน รูปร่าง ทรวดทรง ผิวพรรณ สำคัญกว่าอะไรหมด ครั้นพอแต่งงานแล้ว จิตใจและอุปนิสัยกลับเข้ามามีส่วนอย่างคาดไม่ถึง จนมีความสำคัญยิ่งกว่าอื่นใด

ก่อนที่ข้าพเจ้าจะแต่งงาน เวลาเห็นเด็กหรือสุนัขก่อกความยุ่งยากขึ้นในครอบครัวใด จะเพราะไม่มีคนนำพา หรือคนก่อเรื่องให้ก็ตาม ข้าพเจ้ามักคิดว่าหน้าครอบครัวนั้น ว่าน่าระงับเรื่องเช่นนี้เสียได้ง่าย ๆ ตามใจชอบ แต่ครั้นเมื่อข้าพเจ้าแต่งงานแล้ว ข้าพเจ้าก็เห็นว่าความคิดนั้นทำไม่ได้ อ่อนหัดเกินไป

ลอร์ด เมลโบธรีน

Nothing is to me more distasteful than that entire complacency and satisfaction which beam in the faces of new-married couple—in that of the lady particularly.

CHARLES LAMB: *Essays of Elia*
(*A Bachelor's Complaint*).

คู่แต่งงานใหม่ ๆ

ข้าพเจ้าไม่เห็นอะไรขาดรสนิยมยิ่งไปกว่าคู่แต่งงานใหม่ ๆ ที่ตีหน้าแสดงความพอใจ ยิ่งกว่าทุกสิ่งเรียบร้อยไปหมด ยิ่งผู้หญิง ข้าพเจ้ายิ่งหมั่นไ้มาก

ชาร์ลส์ แลมบี้

At first I did not love you, Jude; that I own. When I first knew you I merely wanted you to love me. I did not exactly flirt with you; but that inborn craving which undermines some women's morals almost more than unbridled passion the craving to attract and captivate, regardless of the injury it may do to the man—was in me; and when I found I had caught you, I was frightened. And then—I don't know how it was I couldn't bear to let you go—possibly to Arabella again—and so I got to love you Jude. But you see, however it ended, it began in the selfish and cruel wish to make your heart ache for me without letting mine ache for you.

THOMAS HARDY: *Jude The Obscure*.

สภาพของความรัก

จุด ฉันต้องยอมรับว่าครั้งแรกฉันไม่ได้รักเธอ เมื่อแรกฉันรู้จักเธอ ฉันเพียงแต่ต้องการให้เธอรักฉัน ฉันไม่ได้ทำเข้าซึ่กับเธอที่เดียวคอกนะ เพียงแต่ฉันมีความอยาก ที่จะให้เธอสนใจและดึงดูดใจ แม้จะเกิดผลร้ายแก่ผู้ชายก็ตาม ผู้หญิงมักจะมี ความอยากเช่นนั้นกันเป็นจริยสมบัติ จนอาจจัดว่าเป็นกิเลสอย่างหนึ่งของผู้ที่ยังไม่ได้

เป็นเจ้าของสาวก็ได้ ครั้นเมื่อฉันรู้ว่าฉันจับตัวเธอได้ ฉันตกใจ และแล้วจะอย่างไรก็ตาม ฉันก็ทนไม่ได้ที่จะปล่อยเธอไป ยิ่งให้กลับไปหาอราเบลลา ยิ่งไม่ได้ใหญ่ ฉะนั้น ฉันจึงต้องรักเธอ จุก แต่เธอก็รู้แล้วว่าความรักได้ถึงที่สุดเริ่มก็เพราะความเห็นแก่ตัวของความคึกที่ทารุณโหดร้าย เพื่อให้เธอเจ็บร้าวใจเพราะฉัน โดยฉันจะไม่ยอมเจ็บร้าวใจเพื่อเธอ

ทอมัส ฮาร์ดี

If thou must love me, let it be for naught
Except for love's sake only.

E.B. BROWNING : *Sonnets from the Portuguese*

เพียงเพื่อความรัก

ถ้าเธอจำต้องรักฉัน ขออย่าให้รักเพราะเหตุอื่นใด นอกจากเพราะความรักเท่านั้น

เอลิซาเบท บราวนิง

Sacrifice! what do I sacrifice? Famine for food, expectation for content. To be privileged to put my arms round what I value—to press my lips to what I love—to response on what I trust: is that to make a sacrifice? If so, then certainly I delight in sacrifice.

CHARLOTTE BRONTE : *Jane Eyre*

เสียสละ

เสียสละ ฉันเสียสละอะไรที่โหด สละหิวเพื่ออาหาร สละความหวังเพื่อความได้ เพื่อที่จะมีอภิสิทธิ์ในอ้อมกอดของผู้ซึ่งฉันยกย่อง ได้จูบริมฝีปากที่ฉันรัก สนองตอบผู้ซึ่งฉันไว้ใจ เหล่านี้หรือคือความเสียสละ ถ้าเช่นนั้นละก็ ฉันยินดีอย่างแน่นอนที่จะเสียสละ

ชาร์ลอตต์ บรอนเต

It is possible, he thought, for a girl to love a stupid man like himself; but he must be good-looking and show high qualities, if he is to be loved with a love such as he felt for Kitty. He had heard of women falling in love with ill-favoured, stupid men, but he did not believe that such would be his own experience, just as he felt that it would be impossible for him to love a woman who was not beautiful, brilliant, and poetic.

But, having spent two months in the solitude of the contry, he became convinced that the passion which consumed him was not emphermeral, like his youthful enthusiasms, and that he could not live without settling this mighty question—whether she would, or would not, be his wife.

LEO TOLSTOY : *Anna Karenina*

ความคิดคำนึงของผู้ชาย

เขาคิดว่าเป็นไปได้ ที่ผู้หญิงคนหนึ่งจะรักผู้ชายโง่เช่นเขา แต่เขาคงหน้าคาคีและมีคุณความดีสูงด้วย ถ้าเขาจะได้รับการรักที่เขามีความรู้สึกก่อก็คดี เขาเคยได้ยินเรื่องหญิงที่หลงรักชายโง่ที่ไม่มีอะไรที่น่านิยมชมชอบ แต่เขาไม่เชื่อว่าเรื่องอย่างนี้จะเกิดกับเขา เช่นเดียวกับที่เขาไม่นึกว่าจะเป็นได้ ที่เขาจะรักผู้หญิงที่ไม่สวย ไม่ฉลาด ไม่มีหัวใจในทางการประพันธ์ แต่เมื่อมาอยู่เคียงกายในชนบทสองเดือน เขาก็รู้แน่แก่ใจว่า ความรู้สึกที่เผาใจเขาอยู่ขณะนี้ มิใช่เรื่องเล็กน้อย ถึงความกระตือรือร้นสมัยหนุ่ม และเขาจะครองชีพต่อไปไม่ได้ จนกว่าจะแก้ปัญหาค้นสาวผู้ซึ่งนี้ให้ตก ว่าหล่อนจะยอมเป็นภรรยาเขาหรือไม่

ลีโ อ ตอลสตอย

..... When love, who seems so tiny a pebble, slips in. Whom does love concern beyond the beloved and the lover? Yet his impact deluges a hundred shores. No doubt the disturbance is really the spirit of the generations, welcoming the new generation, and chafing against the ultimate Fate, who holds all the seas in the palm of her hand. But love cannot understand this. He cannot comprehend another's infinity; he is conscious only of his own flying sunbeam, falling rose, pebble that asks for one quiet plunge below the fretting interplay of space and time. He knows that he will survive at the end of things, and be gathered by Fate as a jewel from the slime, and be handed with admiration round the assembly of the gods. 'Men did produce this,' they will say, and, saying, they will give men immortality. But meanwhile—what agitations meanwhile! The foundations of Property and Propriety are laid bare, twin rocks; Family Pride flounders to the surface, puffing and blowing, and refusing to be comforted; Theology, vaguely ascetic, get up a nasty ground swell. Then the lawyers are aroused—cold blood—and creep out of their holes. They do what they can; they tidy up Property and Propriety, reassure Theology and Family Pride. Half guineas are poured on the troubled waters, the lawyers weep back, and, if all has gone well, love joins one man and woman together in Matrimony.

E.M. Forster : *Howards End*

รัก — สมรส

.....เมื่อความรักเคลื่อนเข้ามา ทั้ง ๆ ที่มีที่ท่าว่าเป็นประจุกกรวดก้อนเล็ก ๆ ความรักจักต้องเกี่ยวข้องกับใครเดินไปจากคนสองคนที่รักกัน แต่กลับมีพลังแผ่ซ่านไปได้ร้อยกัปสมุท ความวุ่นวายเกิดเพราะใจของชนชั้นก่อนที่ต้อนรับชนชั้นใหม่ และรบบริบับสู้กับดาวพระเคราะห์ ผู้ซึ่งกำมนุษย์ตลอดทุกน่านน้ำไว้ในอุ้งหัตถ์ แต่ความรักก็ไม่เข้าใจในเรื่องนี้ ไม่ยอมรู้เรื่องอันไม่สิ้นสุดของคนอื่น รู้แต่เรื่องของตนเอง คุณแคคจะทอแสงสกลไส กุหลาบจะหล่นล่องลง เมล็ดกรวดที่เรียกร้องขอความสงบภายใต้การแสงออกอันโอฬารของกาลและอวกาศ ความรักรู้ว่าตนจะคงสภาพอยู่ได้เมื่อสิ่งอื่น ๆ ถึงที่สุดแล้ว ดาวพระเคราะห์จะรวมความรักเข้ามาด้วยกัน คุณมณีอันมีค้ำวจากโคลนตมจะนั้น และแล้วเทพทั้งหลายก็จะหีบยักขึ้นเซอชมต่อ ๆ กันไป เทพต่างจะพากันร้องว่า “มนุษย์สร้างสรรสิ่งขึ้นมา” และจะประสาทพรให้มนุษย์เป็นอมตะ แต่ก่อนจะถึงเวลานั้นแล้ว ณ ระยะเวลาอันยาวนานสืบสนนี้ รากฐานแห่งความรุ่งเรืองและความมีสมบัติพิสดานช่างกว้างเปล่าเสียนี้กระไร ช่างมีค่าคุณจิตลาเสีย ๆ เพียงสองก้อนเท่านั้น เอาความหยิ่งในสกุลมาบังหน้าไว้ก่อน อวดก้องร้องปฏิเสธความสุขสบายไปพลาง ศาสนาที่อ้างอิงอย่างเถื่อน ๆ ถึงความสุขอันปราศจากโลภภัย ก็มาเกี่ยวข้องค้ำนพิธีการ ทนายนความ นึกสุบเลือดเย็น ก็ได้รับการกระตุ้นให้ออกมาจากกรุ มาทำหน้าที่จคทะเบียน มาช่วยในค้ำนสมบัติพิสดานและวางแผนการณเพื่อความรุ่งเรืองสู่อากาศ ให้เป็นที่พอใจของทางศาสนาและแก่พวกหยิ่ง ๆ ในสกุล จ่ายค่าทนายไปให้หมกเรื่องยุ่ง แล้วหมอนั้นก็กลับไปได้ และถ้าเมื่อทุกอย่างเรียบร้อยดีแล้ว ความรักก็จะรวมชายและหญิงเข้าด้วยกันในสภาพแห่งการสมรส

อี. เอ็ม. ฟอสเตอร์

ขณะที่ความเคลื่อนไหวของคณะรัฐมนตรีได้มีขึ้น เพื่อที่จะกำจัดผู้ลักลอบทำลายโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุต่างๆ ให้หมดไป โดยจะมีการกำหนดโทษทางอาญาอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นข่าวที่น่ายินดีต่อวงการโบราณคดีเป็นอย่างยิ่ง ขณะเดียวกันข้าพเจ้าก็ใคร่ที่จะขอเสนอแนวคิดต่าง ๆ ต่อคณะอาจารย์และนักศึกษาในคณะโบราณคดี ซึ่งจะออกไปเป็นกำลังในการช่วยรักษาสิ่งต่างๆ ที่มีคุณประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ และความภูมิใจในความเป็นไทยของเราด้วย

ข้าพเจ้าจะไม่ขออาจเอื้อมไปติเตียนหลักสูตรของคณะโบราณคดีนี้ แต่ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงด้านการดำเนินงานอื่นๆ ในคณะ ซึ่งไม่เกี่ยวกับหลักสูตรเลย ข้าพเจ้ามีโอกาสรู้จักคณะโบราณคดีดีพอใช้ พอที่จะทราบอะไร ๆ หลายอย่างในคณะเล็ก ๆ นี้นี้ ถึงที่ข้าพเจ้าใคร่ขอสารทงันนี้

ในวงการอาจารย์ของคณะซึ่งมีอาจารย์จำนวนไม่มากนัก ได้เกิดมีहनอนบ่อนไส้ขึ้นโดยที่มีอาจารย์บางท่านได้พยายามนำเรื่องต่างๆ ของอาจารย์ด้วยกันเองตีแผ่ให้นักศึกษาทราบ และเรื่องต่างๆ ก็มักจะเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างอาจารย์ด้วยกัน ซึ่งข้อนี้ข้าพเจ้าคิดว่า อาจารย์ควรที่จะพูดกันเฉพาะแต่ในหมู่อาจารย์หรือในเวลาประชุมอาจารย์เท่านั้น ก็คงจะได้รับความอับอายแก่ผู้ประพฤติกพอแล้ว แต่การที่อาจารย์ท่านนี้เที่ยวเล่าให้นักศึกษาฟัง ข้าพเจ้าก็ไม่ทราบเหมือนกันว่า ท่านมีจุดประสงค์อันใด แต่การที่นักศึกษาคณะโบราณคดีซึ่งจบไปแล้วจะจัดงานฉลองท่านคนเบติ อาจารย์ท่านนี้ก็มักจะยุยงนักศึกษาบางคนว่าพวกจัดงานนี้จะยกยอกเงิน ings ที่งานก็ยังไม่ได้จัด อันทำให้ข้าพเจ้าจงนสนเท่หนัก

การดำเนินงานของฝ่ายธุรการของคณะ ทำให้ข้าพเจ้าเศร้าใจยิ่งขึ้น ที่ทางคณะนี้ ยกฐานะภารโรงเทียบเท่าอาจารย์ ภารโรงสามารถที่จะดูค่านักศึกษาได้ มิใช่แต่เท่านั้น ภารโรงยังถืออภิสิทธิ์ลามาปามละลาบละล้วงล่วงเกินต่อท่านคณบดีอีกด้วย ซึ่งตาม ธรรมเนียมคณาศึกษามักจะเรียกท่านคณบดีว่า “ท่านอาจารย์” หรือ “อาจารย์ท่านชาย” แต่ภารโรงมักจะเรียกว่า “ท่านชาย” เฉยๆ ตลอดจนการพูดต่อท่านคณบดีก็มักจะไม่มี การคารวะต่อท่านเลย การกระทำเช่นนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าทางฝ่ายบริหารหรือเลขานุการ คณะควรที่จะทักเตือน มิใช่ว่าถือว่าเคยเห็นภารโรงนี้มาตั้งแต่สมัยเป็นเด็กแก้ผ้าวิ่งเล่น ในสมัยที่เลขานุการคณะเคยศึกษาอยู่ ณ สำนักนี้ ถ้าตักเตือนไม่ได้ เลขานุการคณะ หรือฝ่ายบริหารควรที่จะหาผู้อื่นมาทำงานตำแหน่งนี้ แทน เพื่อให้ความเดือดดาลขึ้นแก่การ งานที่ทำ

การติดต่อกับงานสำหรับคณะกับวงการธุรกิจต่าง ๆ เช่นเกี่ยวกับการหาอาจารย์มา สอนนั้น ควรที่จะติดต่อกับอาจารย์นั้น ๆ ให้เรียบร้อยก่อนจะเปิดเทอม มิใช่ว่าเปิด ภาคการศึกษาตั้งเดือนเศษแล้ว อาจารย์ยังไม่มาครบ และในการติดต่อกับอาจารย์พิเศษ นั้น อาจารย์ที่ทรงคุณวุฒิบางท่านก็ไม่ติดต่อมา บางท่านก็ต้องโทรศัพท์หรือมาถาม ด้วยตัวท่านเองว่าต้องการให้สอนหรือไม่ ถึงจะได้สอน มิฉะนั้นคงต้องรอไปก่อน เข้า ตำราที่ว่าช้า ๆ ได้พร้าสองเล่มงามกระมัง ในการที่จะแสวงหาอาจารย์มาแทนอาจารย์ที่ ติดธุระไปราชการต่างประเทศ อาจารย์เจ้าของวิชานั้นก็ไม่แนะนำว่าควรจะหาใครมา สอนแทนท่านระหว่างที่ท่านไปแสวงหาชื่อเสียงใส่ตัวเอง แต่ปล่อยให้นักศึกษาเป็นผู้รับ ทุกข์ โดยต้องเรียนเพิ่มเติมในวันหยุดบ้าง เหตุการณ์เช่นนี้ ได้เกิดขึ้นในการศึกษาวิชา โบราณคดีอันเป็นวิชาหลักในคณะนี้เมื่อปีการศึกษา ๒๕๐๘

การจัดแจงนำนักศึกษาไปฝึกการชกกันโบราณสถานนั้นดี แต่ข้าพเจ้าขอเสนอว่า กรุณาอย่าได้ใช้เวลาในระหว่างเปิดภาคการศึกษาเลย เพราะเป็นการทำให้นักศึกษา ต้องขาดเรียน นอกจากนั้น กลับมา นักศึกษาบางคนไม่สบาย เลยต้องขาดเรียนต่อ ไป แทนที่การไปฝึกนั้นจะเป็นคุณกลับกลายเป็นโทษไป ถ้าหากจะพาไปในขณะที่ กรมศิลปากรได้ลงมือชก ควรที่จะพานักศึกษาไปแบบทัศนศึกษา หรือไปชมวิธีการ ของเขาในวันเสาร์อาทิตย์จะดีกว่า การที่จะทำการชกอย่างจริงจังนั้น ควรจะกำหนด ทำในตอนปีภาค โดยทำเป็นงานของคณะเอง มิใช่ไปร่วมค้ำเขี่ยดินหรือช่วยโกยดิน

ตั้งเช่นร่วมกับกรมศิลปากรเมื่อครั้งไปชุดที่อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี คณะควรจัดให้มีการสำรวจต่าง ๆ ตามแบบฉบับของโบราณคดีเลยทีเดียว เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้วิชาการของตนเองโดยแท้จริง และการที่จะจัดให้พวกเขาไปชุด พวกที่ ๒ นั่งเรียนที่คณะก่อน แล้วผลัดเปลี่ยนกันนี้ จะเป็นทางให้เสียการเรียนและเป็นที่น้อยเนื้อต่ำใจแก่อาจารย์พิเศษที่มาสอนได้

การสอนในห้องเรียน ควรจะมีการสัมมนาอาจารย์กันว่าจะสอนอย่างไร มีการวางหลักของหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ กำหนดว่าในระยะเวลาเท่านี้ทุกวิชาจะต้องสอนเรื่องนั้น ๆ ให้จบ เช่น อาจสอนศิลปะจีน ศิลปะลังกา ให้จบภายใน ๒ เดือน เพราะตามที่ปฏิบัติกันมา มักจะสอนไปเรื่อย ๆ ไม่มีการกำหนดเป็นหัวข้อให้นักศึกษาทราบว่าจะทราบหัวข้อนี้เรียนเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งถ้ามีการกำหนดแล้ว ทั้งอาจารย์และนักศึกษาก็จะทราบแนวทางได้

ส่วนการสอนของอาจารย์บางท่าน มักจะสอนแบบให้ลอกแบบแล้วท่องจำ เวลาจะสอบก็กำหนดให้ดู เช่นวิชาอ่านจารึก ซึ่งตามความจริงแล้ว ควรที่จะมีการลอกจารึกมาให้ให้นักศึกษาหัดอ่านบ้าง มิใช่ลอกแต่บทสนทนาระหว่างครูกับนักเรียนให้นักศึกษาเรียน เพราะข้าพเจ้าคิดว่า การอ่านจารึกนั้น คงจะไม่มีบทสนทนาในศิลาจารึกเป็นแน่ อาจารย์ควรจะสอนหลักภาษาเขมร และมีการนำคำในศิลาจารึกมาเขียนหรือแปลให้นักศึกษาลอกไว้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กว่าการสอนบทสนทนาแล้วให้ท่องแบบนักอักษรศาสตร์ และการที่สอนบทสนทนานั้น ข้าพเจ้าก็ไม่แน่ใจว่าจะมีบัณฑิตที่จบไปแล้วสักกี่ท่านอ่านหลักศิลาจารึกออก

การเผยแพร่กิจการของคณะนี้ ท่านคณบดีควรจะจัดการติดต่อกับวงการต่าง ๆ เช่น วงการธุรกิจต่าง ๆ องค์กร และหน่วยราชการต่าง ๆ ท่านคณบดีควรที่จะทำหนังสือราชการส่งไปตามหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เขาได้มีโอกาสทราบว่าบัณฑิตโบราณคดีนี้เรียนอะไรบ้าง สามารถประกอบการงานอะไรได้บ้าง และให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้มีโอกาสทราบว่า บัณฑิตโบราณคดีนี้มีใช้จะคู่พระเป็น้อย่างเดียว ยังมีความรู้ด้านมานุษยวิทยา ความรู้ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส ภาษาไทย ตลอดจนรู้ประวัติศาสตร์ไทยและต่างประเทศดีพอที่จะทำงานด้านครู ด้านมัคคุเทศก์ ไม่แพ้นักอักษรศาสตร์เหมือนกัน ซึ่งถ้าหากท่านคณบดีมีหนังสือราชการเช่นนี้แล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าคงจะได้ผลดีกว่าการเที่ยวขอเงิน

จัดพิมพ์หนังสือแพ่งๆ เพื่อเผยแพร่คณะ เช่น หนังสือ *วารสารโบราณคดี ฉบับปฐมฤกษ์* นั้นเสียอีก นอกจากนี้ ในฐานะที่อาจารย์ในคณะหลายท่านมีโอกาสได้ไปต่างประเทศ มาบ้างแล้ว ก็ควรจะถือโอกาสติดต่อกับประเทศต่างๆ หรือองค์การต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา ให้เขาช่วยจัดหาทุนการศึกษาบ้าง ทุนแลกเปลี่ยนอาจารย์บ้าง ตลอดจนการหาหนังสือเข้าห้องสมุดด้วย เพราะตามองค์การต่างๆ เขาก็สนใจด้านวัฒนธรรมและโบราณคดีนี้เหมือนกัน อีกประการหนึ่ง ถ้าท่านคณะใดสามารถติดต่อให้บริษัทการท่องเที่ยวต่างๆ มาชมกิจการและการสอนของคณะโบราณคดีนี้บ้าง หรือติดต่อกับสยามสมาคมบ้าง บางที่ท่านอาจจะมีโอกาสได้เปิดอบรมมัคคุเทศก์บ้างก็ได้ เพราะว่า การท่องเที่ยวในสายตาชาวบ้านเช่นข้าพเจ้านี้ คิดว่าเหมาะสมที่จะเปิดอบรมที่คณะโบราณคดีมหาวิทยาลัยศิลปากร มากกว่าที่จะไปเปิดที่คณะอักษรศาสตร์ เพราะอาจารย์ส่วนมากที่ไปทำการอบรม ก็มักจะเป็นอาจารย์ในคณะโบราณคดีนี้เอง หาใช่ใครที่ไหนไม่

กิจการห้องสมุด ข้าพเจ้าเห็นว่ายังไม่เรียบร้อยเท่าที่ควร เพราะตามธรรมดาห้องสมุดเป็นปัจจัยอันหนึ่งในการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย การดำเนินงานจัดห้องสมุด บัตรเรียกหนังสือยังมีไม่ครบ หนังสือหลายร้อยเล่มยังไม่มีเลขเรียกหนังสือ พร้อมกันนั้น บรรณารักษ์ก็มีใครได้สนใจที่จะติดต่อขอทุนซื้อหนังสือ และยังไม่สนใจในตลาดหนังสืออีกด้วย หนังสือประเภทรายปี และจุลสาร หาได้น้อย ทั้งๆ ที่ควรจะทำหนังสือไปขอตามสถานทูตหรือสำนักแถลงข่าวของทางราชการและองค์การระหว่างประเทศ อาทิเช่น มูลนิธิเอเชีย ฯลฯ องค์การ สปอ. ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง *ประติมากรรมคันธาระ* ในป่ากีสถาน ซึ่งคุณสุปรีตา ประศาสน์วินิจฉัยเป็นผู้แปลจาก เอ็ม.เอ.ชาคุร มีภาพประกอบอย่างดี ถ้าหากบรรณารักษ์สนใจ คงได้มีประทับห้องสมุดหลายเล่ม และคงจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาที่มีต้องแย่งกันดูภาพอีกด้วย นอกจากนี้บรรณารักษ์ควรจะหาทางบริการหนังสือให้แก่นักศึกษาด้วยดี เพราะบางครั้งนักศึกษาอยากจะขอยืมหนังสือ แต่ทว่าบรรณารักษ์ไม่อยู่ เลยทำให้ยืมไม่ได้ ทางคณะควรจัดหาเจ้าหน้าที่คอยช่วยผลิตเปลี่ยนบรรณารักษ์ด้วย

ข้าพเจ้าใคร่ขอเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการที่คณะจะได้ทราบความต้องการของนักศึกษาบ้าง คือ ทางคณะควรจัดให้มีอาจารย์ปกครองคอยแนะนำนักศึกษาทั้งด้าน

การเรียนและค่านกิจกรรมนักศึกษา ตลอดจนมีอำนาจในการลงโทษนักศึกษา คือมี
คะแนนความประพฤติคนละ ๑๐๐ คะแนน ถ้านักศึกษาคนใดทำผิด ถูกลงโทษตัด
คะแนนเกิน ๔๐ คะแนนขึ้นไปจะไม่มีสิทธิเข้าสอบตลอดปีการศึกษานั้น ซึ่งขณะนี้ได้
ใช้กันเกือบทุกมหาวิทยาลัยแล้ว และอำนาจของอาจารย์ผู้ปกครองนี้ให้ถือว่าเป็นอำนาจ
เด็ดขาด

อาจารย์ผู้ปกครองยังมีหน้าที่ในการตรวจการเข้าเรียนของนักศึกษาทุกชั้น อีกด้วย
คือกำหนดไว้ว่าผู้ซึ่งจะมีสิทธิสอบต้องไม่ขาดเรียนเกิน ๒๐ % แต่ถ้าผู้ใดขาดเกินจะไม่มี
สิทธิสอบ การจะประกาศตัดสิทธิ์นี้จะต้องมีประกาศเตือนนักศึกษาก่อนเป็นต้น ถ้า
นักศึกษาคิดไม่เชื่อก็จะตัดสิทธิ์จริง ๆ ระเบียบข้อนี้เคยมี แต่ทว่าทางคณะอาจารย์ผู้
ใหญ่ที่ได้รับมอบอำนาจไปแล้ว มักจะไม่ใช้อำนาจเต็มที่ มีการอะลุ่มอล่วยกันมาก
ไป จนทำให้ผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการตรวจเวลาก็ไม่อยากทำหน้าที่ของตนในทางที่ถูก

การทั้งนี้ข้าพเจ้าคิดว่าคณะที่ท่านควรระวังหลักการให้เข้มแข็ง และควรจะบริหาร
งานให้เข้าขั้นมาตรฐาน เพราะในขณะนี้ก็มีอาจารย์ที่จบมาจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่มีราก
ฐานมั่นคงบ้างแล้ว และหลายท่านได้ผ่านการศึกษามาจากต่างประเทศ ข้าพเจ้าคิดว่า
ควรที่จะหันหน้าเข้าหากัน ร่วมมือกันปรับปรุงงานให้ได้ผลเป็นตัวอย่างแก่คณะ
อื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยศิลปากร อันจะทำให้เกิดมีมาตรฐานมั่นคง ขอให้ใช้ประสบการณ์
ของท่านที่ได้รับมาปรับปรุงให้เข้ากับสภาพความต้องการของนักศึกษาเถิด

ข้าพเจ้าได้สารภถึงท่านอาจารย์มาเสียยาวยัด คราวนี้ขอให้เรามองดูในค่านัก
ศึกษาบ้าง

ข้าพเจ้าได้พบเห็นว่านักศึกษาคณะโบราณคดีนี้เป็นผู้ที่สนใจในวิชาการมากคณะหนึ่ง
พร้อม ๆ กับมีความคิดอ่านต่าง ๆ ในอันที่จะดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีของไทย จน
ขนาดมีการจัดตั้งชุมนุมศึกษาวงวัฒนธรรม — โบราณคดี ซึ่งข้าพเจ้าขอปรบมือให้ และขอ
ให้นักศึกษาในคณะโบราณคดีจึงหันหน้าเข้าร่วมมือกันปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ที่ยังไม่
เหมาะสมให้ดีขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างแก่คณะอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้

ข้าพเจ้าใคร่ให้ข้อสังเกตแก่ท่านสักหน่อยหนึ่ง ข้าพเจ้ารู้สึกที่ท่านกำลังอยู่ในฐานะ
ที่ติดเยียนคนอื่นมากเกินไป แต่ท่านหาได้ส่งกระจุกดูพวกท่านไม่ พวกท่านต่างมุ่งหวัง
ที่จะนำวิชาความรู้ไปช่วยรักษาวัฒนธรรมและโบราณสถานอันดีของไทยเรา ให้คงอยู่

ตลอดไป แต่พวกท่านหาได้สนใจในการที่จะช่วยบำรุงรักษาคณะของท่านไม่ ท่านว่าบุคคลอื่นทำลายโบราณสถาน แต่ท่านเองละ ก็เช่นกัน ตามผนังก็มีแผ่นประกาศต่างๆ ปิดไว้เลอะเทอะไปหมด และบางครั้งท่านปิดทับหน้าต่างทั้งบานไป โดยมีได้ละอายแก่ใจเลย นอกจากตามผนังวังท่าพระจะเต็มไปด้วยโฆษณาต่างๆ แล้ว ในห้องฉายภาพหนึ่งชั้นล่าง ข้าพเจ้าได้เห็นสภาพอันแสนจะทุเรศนัยน์ตาเป็นอันมาก คือโต๊ะเรียนวางระเกะระกะ มีขวดสุราหลายขวดแตกบ้างหล่นอยู่บนพื้นบ้าง มีเสื้อสำหรับปูนอนวางอยู่ด้วย พร้อมกันนั้น บรรดานักศึกษาผู้ใช้ห้องยังได้แสดงมรรยาทอันเลวทราม โดยการดมน้ำลายหรือเสมหะลงไปในพื้นห้องซึ่งเป็นซีเมนต์อีกด้วย ทั้งนี้ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกงุนเป็นอันมาก เมื่อเห็นสภาพของผู้ที่จะไปรักษาโบราณสถานและศิลปวัตถุในภายภาคหน้า ยิ่งกว่านั้น มรรยาทในการเคารพผู้ใหญ่ซึ่งเป็นอาจารย์แทบจะหาไม่ได้เลย นักศึกษามักจะเดินชนอาจารย์ ยืนคร่อมศีรษะอาจารย์ อันเป็นการแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสมเลย อย่างน้อย ถ้าท่านไม่ยกมือไหว้อาจารย์ ก็ขอให้หลีกเลี่ยงให้อาจารย์เดินสักหน่อยก็จะได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าอาจารย์ท่านคงไม่อยากจะเอาเรื่องหรือ เพราะความจะรู้จักอะไร ผิดอะไรถูกในคนซึ่งจะเป็นบัณฑิตแล้ว ควรที่จะละเว้นสันดานเดิมได้แล้ว

เหตุการณ์ของนักศึกษาที่ปฏิบัติเช่นนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าระบบอาวุโสที่ท่านยึดจากสถาบันอื่น ๆ มาใช้นั้น ท่านมีความเข้าใจน้อยไปหน่อย รุ่นพี่ไม่มีการอบรมรุ่นน้อง ซึ่งความจริงแล้ว รุ่นพี่ควรจะเรียกรุ่นน้อง โดยเฉพาะปีหนึ่ง เข้าอบรมสักสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง เพราะในระยะปีหนึ่งนี้จะมีผู้ได้รับการอบรมจากที่ต่าง ๆ กันมาอยู่ด้วยกัน ข้าพเจ้าคิดว่าถ้ามีการอบรมแก่น้องปีหนึ่งแล้ว จะทำให้ระบบต่างๆ ในมหาวิทยาลัยหรือคณะง่ายขึ้น ทั้งนี้ขอให้มื่ออาวุโสและน้ำใจที่ถูกแบบแผนเท่านั้น ข้าพเจ้าคิดว่าพอแล้วสำหรับคณะโบราณคดี

การดำเนินงานด้านกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งมีตำแหน่งต่างๆ หลายตำแหน่งด้วยกัน ข้าพเจ้าคิดว่าควรจะมีการปรับปรุงใหม่ คือ ถ้าผู้ใดต้องการสมัครตำแหน่งใดก็ให้ยื่นใบสมัครพร้อมทั้งมีชื่อผู้รับรอง ๕ คนต่ออาจารย์ฝ่ายปกครองของคณะ แล้วก็มีการปิดประกาศให้ทราบ เพื่อที่นักศึกษาทุกคนจะได้ทราบว่าใครสมัครบ้าง เพราะเท่าที่เป็นมานั้น มักจะเสนอชื่อของผู้จะสมัครในวันเลือกตั้ง อันเป็นผลให้บางครั้งได้ผู้ที่ไม่มีความนโยบายอะไรเลยต้องจำใจรับ และการเสนอชื่อก็มักจะเสนอพวกพ้องของตน ถ้าหากมี

การแถลงนโยบายบนประกาศที่จะหาเสียงเลือกตั้งแล้ว ก็จะทำให้ผู้สมัครในตำแหน่งต่าง ๆ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา

การที่ข้าพเจ้าได้เสนอแนวเช่นนี้มิใช่มุ่งจะติเตียนท่านทั้งหลายเลย ทั้งอาจารย์และนักศึกษา ข้าพเจ้าขอให้ท่านพิจารณาตัวของท่านด้วยเถิดว่า การปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่กระทำไปนั้น เหมาะสมกับการที่ท่านเที่ยวกล่าวคนอื่นเขาหรือไม่ ข้าพเจ้าขอให้คิดในแง่อย่าเห็นแก่ตัวนัก

สำหรับอาจารย์ ข้าพเจ้าใคร่ขอร้องว่ากรุณาอย่าทำงานเพื่อให้รอดหรือได้เงินเดือนขึ้นไปชั้นหนึ่ง ๆ และได้โปรดเถิดอย่าได้ถือว่าท่านมีบุญบารมีมากมายเลย เพราะถ้าเมืองไทยเต็มไปด้วยผู้มีบุญบารมีแล้ว พวกลูกกรรมการเช่นข้าพเจ้า เห็นจะต้องย่อยยับไปตาม ๆ กัน พร้อมกันนั้นอาจารย์ก็กรุณาอย่าอ้างว่าไม่มีเวลา เพราะต้องสอนหลายสถาบันการศึกษาเลย คณะโบราณคดีนี้ประจุกกับบ้านของท่านเอง ขอให้ท่านทั้งหลายทั้งอาจารย์และนักศึกษาร่วมมือกันเถิดเพื่อก่อเกิด อย่าได้ติเพื่อทำลายเลย

ข้าพเจ้าก็เห็นใจท่านทั้งหลายอยู่เหมือนกัน ที่ขณะนี้เพิ่งมีอายุเพียง ๑๒ ขวบปี อันรู้สึกว่ายังใหม่อยู่ และพร้อมกันนั้น บรรดาผู้ใหญ่ที่ถือบังเหียนอยู่ก็มีน้อยท่านนักที่จะรู้ซึ่งถึงความเป็นไทยและประวัติศาสตร์ของไทยเรา โดยมากท่านมักจะแตกฉานในเรื่องของต่างประเทศ ถึงขนาดพูดภาษาไทยแล้วยังต้องมีภาษาต่างประเทศกำกับอีกด้วย จึงทำให้คณะโบราณคดีต้องประสบชะตากรรมเช่นนี้ แต่ข้าพเจ้ายังต้องขอชมเชยถึงความดีเป็นอาจารย์ของคณะนี้ที่ให้ความสนิทสนมกับนักศึกษาประจุกพี และนักศึกษาเองก็สนใจการงานและตำราวิชาดี ถึงจะเห็นได้ว่า ถ้ามีเวลาว่างมักจะเข้าห้องสมุดกัน และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น จัดทำหนังสือ โบราณคดี ขึ้น ข้าพเจ้าคิดว่าท่านกำลังทำสิ่งที่ดีอยู่ เช่นทำหนังสือ และตั้งชุมนุมวัฒนธรรมโบราณคดี แต่ก็ใคร่ขอร้องให้ปรับปรุงในข้อบกพร่องที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเสีย ท่านคงจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับชาวไทยต่อไป

ตอนต้นเดือนธันวาคม ๒๕๐๘ นายรัชชาติ ศาการี ผู้อำนวยการสถานหนังสือพิมพ์อินเดีย ได้เดินทางเข้าร่วมสัมมนาบรรณาธิการข่าวกีฬาของหนังสือพิมพ์ในเอเชีย ที่โรงแรมเอเชียระหว่างนั้น นายศาการีได้เข้าพบบุคคลสำคัญ ๆ หลายท่าน เช่น นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทย พลโทแสวง เสนาณรงค์ เลขาธิการสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังได้ค้นพบพหุภาษา กับขอพบนิสิตนักศึกษารุ่นของเราเพื่อซักถามความคิดเห็น

การพบปะเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ที่บ้านบรรณาธิการนิตยสารฉบับนี้ มีนิสิตนักศึกษาชายเข้าร่วมรวม ๖ คน จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ๑ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ๑ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ๑

คณะบรรณากร เห็นว่าการแลกเปลี่ยนทัศนคติกล่าว จะมีประโยชน์แก่เพื่อนนิสิตนักศึกษา จึงได้มอบให้นายบุญเก็ง เดชวิวัฒน์ แห่งวิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ ออกคำจากแถบบันทึกเสียง คัดคอนำมาลงพิมพ์

คุยกันเรื่อง

อเมริกันในสยาม

- ถาม คุณรู้สึกที่อเมริกันมาอยู่ที่นี้ อิทธิพลอเมริกันเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงไร ในระยะ ๒-๓ ปีที่แล้วมานี้
- ตอบ รู้สึกว่าอิทธิพลอเมริกันเพิ่มขึ้นมากบางประการ โดยเฉพาะในด้านสังคม ทำให้วัฒนธรรมบางอย่างของเราต้องเสื่อมเสียไป ถึงกับมีผู้หญิงไทยคงฝรังอย่างประเจิดประเจ้อหนาตาขึ้น
- ถาม คุณเห็นว่ามิวสิคก็ให้หัดขึ้นได้ไหม หรือว่าควรปล่อยให้เป็นไปอย่างนี้
- ตอบ คิดว่าควรปรับปรุง ทั้งในด้านคนของเขาและคนของเราด้วย คือพยายามให้มีการศึกษาคีขึ้น ชาวบ้านส่วนมากขาดจน ให้เงินสักขีดแปดพัน แกกียอมสละลูกสาว สละพรหมจรรย์ หวังจะมีชีวิตสบายขึ้น
- ถาม จำเป็นไหมที่จะต้องให้อเมริกันมาอยู่มาขึ้นเรื่อย ๆ อย่างนี้
- ตอบ อันนี้เป็นด้านการเมืองซึ่งผมไม่ทราบนัก แต่ในสภาวะปัจจุบัน ผมก็เห็นว่าจำเป็นอยู่เหมือนกัน เพราะเราต้องพึ่งพาอาศัยเขาบางประการ
- ถาม ที่ว่าจำเป็นนะ จำเป็นอย่างไร
- ตอบ ในด้านการทหาร เขาช่วยเราได้มาก เขามาช่วยป้องกันการรุกรานและการแทรกซึมจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ คือ จีนแดง เวียดนามเหนือ และลาวคอมมิวนิสต์
- ถาม ในกรณีที่อเมริกันจะมาช่วยป้องกันประเทศไทยนี้ ถ้าหากอเมริกันจะใช้กองทัพเรือ เช่น อยู่ในกองทัพเรือที่ ๗ โดยไม่ต้องขึ้นมาอยู่บนดินแผ่นดินไทย อย่างนี้จะไม่ดีกว่าหรือ
- ตอบ แต่การที่เขาเข้ามา เขามีส่วนช่วยเหลือเราทางด้านอื่นอีกด้วย นอกจากทางด้านการทหารแล้ว ยังเป็นประโยชน์แก่เรามากหลายอย่างเช่น ทางเศรษฐกิจ สังคม และช่วยสอนหนังสือหนังสือหาอะไรอีกหลายอย่าง
- ถาม การที่ทหารอเมริกันมาอยู่ที่นี่มีทั้งข้อดีและข้อเสียซึ่งเราได้พูดกันแล้ว ที่นี้คุณคิดต่อจากนั้นหรือเปล่า ว่าการที่ทหารอเมริกันเข้ามาอยู่ ผลอาจจะเป็นเช่นกรณีเวียดนามเป็นอยู่เดี๋ยวนี้ก็ได้
- ตอบ ในกรณีนี้เราเป็นประเทศเล็ก เราต้องการผู้ที่สนับสนุนเรา และผู้ที่สนับสนุนเราก็มักถ่วงถ่วงแข่งอยู่ชาติเดียว แล้วถ่วงเพื่อเราไปเอาชาติอื่นเข้ามา ก็ไม่แน่ว่านโยบายการเมืองจะตรงกันหรือไม่ และเวลานี้อรบบ้านเราก็มืดครึ้มอยู่เกือบทั้งนั้น

- ถาม ถ้าจะช่วยจริงๆ จะดึงทัพเรือในอ่าวไทย ในมหาสมุทร ก็มาช่วยกัน แต่ถ้ามีทหารอเมริกันอยู่ที่นี่ อีกฝ่ายหนึ่งอาจหาเหตุโจมตีไทยได้หรือไม่ เมื่อทหารอเมริกันยังไม่มาอยู่ที่นี่ ศัตรูก็ยังไม่มีอะไรจะอ้างได้ ถ้าทหารอเมริกันเข้ามาตั้งฐานทัพอยู่หลายๆ เข้า เขาก็จะหาเหตุโจมตีไทยได้ง่ายขึ้นไหม
- ตอบ อันนี้รู้สึกว่ามันกลัวอยู่บ้าง แต่ความจริงเราก็เป็นด่านหน้าอยู่ตั้งนานแล้ว ในความรู้สึกของคนทั่วไปเห็นว่า เมื่อมีผู้ช่วยเหลืออยู่ใกล้ๆ แล้ว รู้สึกว่าจะปลอดภัยกว่า
- ตอบ (อีกทัศนะหนึ่ง) มีกับไม่มีมันต่างกันอยู่บ้าง ถ้ามีกำลังทหารของมิตรประเทศอยู่ด้วย รู้สึกว่าอุ่นใจขึ้น เพราะสังเกตว่ากำลังรบของเราจะด้อยกว่าเขามาก การที่จะให้เขาคงอยู่ในทะเลนั้นก็ไม่น่าดี ถ้าหากจะคิดเฉพาะการป้องกันประเทศ จากการรุกรานโดยตรง กำลังทางเรือทางอากาศของเขาอาจด้านทานให้เราได้ แต่ผมเห็นว่าก็ควรจะมียกกำลังทางบกอยู่ที่นี่บ้าง เพราะยังมีส่วนช่วยป้องกันการแทรกซึมได้ด้วย
- ถาม ทหารไทยดีไม่พอที่จะป้องกันการแทรกซึมหรือ และอีกอย่างหนึ่งอเมริกันก็ปฏิเสธแล้วว่าทหารอเมริกันไม่ได้มาใช้ปราบปรามคอมมิวนิสต์ที่แทรกซึมเข้ามา ที่นี่ ถ้าเผื่อเวียดนามเหนือจะตอบแทนมาบ้างละ สมมุติว่าญวนเหนือจะมาทางระเบิดไทยบ้าง จะเป็นไปได้ไหม เป็นเรื่องน่าพิสมัยไหม
- ตอบ แต่มันไม่น่าจะเป็นไปในที่นั่น เพราะที่ทางเวียดนามใต้ก็มีกองทหารขนาดใหญ่ของอเมริกันตั้งอยู่ ถ้าเขาจะบอม เขาก็ไปบอมที่นั่นดีกว่า ส่วนทางเราซึ่งไกลอยู่กว่าที่เขาจะมาถึง ถ้าเขาจะทำถึงขนาดนั้นก็หวังให้เกิดสงครามโลกขึ้นได้ เขาไม่ควรทำถึงขนาดนั้น
- ถาม ที่นี้เราไม่พูดถึงในเรื่องทหาร เคียววันพลเรือนอเมริกันก็เข้ามามากขึ้นทุกที ทั้งนักท่องเที่ยวย ทั้งข้าราชการ คุณมีความรู้สึกอย่างไร
- ตอบ ผมมีความรู้สึกหลายแง่ คือถ้าเกี่ยวกับวัฒนธรรม ก็ไม่ดี เพราะเขาเข้ามาเขาคองพาทเนอร์ แสดงบทรักกันตามถนนหนทาง เหล่านี้ ทำให้วัฒนธรรมเราเสื่อมไป แต่ทางด้านเศรษฐกิจแล้ว การที่เขาเข้ามา ก็เอาเงินดอลลาร์เข้ามาด้วย
- ถาม ทางด้านวัฒนธรรม มีการคองพาทเนอร์อย่างเคียวหรือ ข้อเสียอย่างอื่นมีอีกไหม ด้านนี้ก็คือเศรษฐกิจดีขึ้น เขาสองอันมาซึ่งกันแล้ว ไม่เข้ามาดีกว่า หรือยังเข้ามายังดี
- ตอบ ผมว่ามาดีมากดีกว่า เพราะทำให้เรารู้จักโลกกว้างขึ้น อย่างที่เราไม่รู้กันทุกวันนี้ ส่วนมากเราอ่านข่าวหรือศึกษาจากตำราเรียน ถ้าเราได้พบประสบคนของเขาจริงๆ เราก็ได้แลกเปลี่ยนทัศนะกัน และผมเชื่อแน่ว่าอีกหน่อยโลกเราจะแคบลงกว่านี้ คนในโลกจะมีลารพบปะกันมากขึ้น
- ถาม แต่เวลานี้อัตราส่วนของคนอเมริกันมากกว่าคนชาติอื่นๆ ทั้งหมด ถ้อยหากมีทัศนะกว้างขึ้น ก็ควรมีคนอังกฤษมากขึ้น คนอินเดียมากขึ้น แต่เวลานี้มีคนอเมริกันมากขึ้น ชาติอื่นเท่าเท่า ไม่สมดุลย์ นี่มีผลดีผลเสียอย่างไร
- ตอบ อันนี้เราไม่ได้บังคับเขา ในเมื่อเขาอยากเข้ามา เราก็ปล่อยให้เขาเข้ามา อังกฤษและอินเดียไม่ตามเข้ามาเองต่างหาก
- ถาม เรายอมรับแล้วว่าอเมริกันเข้ามามากกว่าชาติอื่น ในด้านเศรษฐกิจ การเงิน การทหาร และอะไรต่างๆ ไทยต้องพึ่งอเมริกันเป็นส่วนใหญ่ คุณรู้สึกไหมว่านโยบายต่างประเทศของไทยต้องพึ่งอเมริกันมากเกินไปกว่าควร จะทำให้ความเป็นไทยของคุณน้อยลงไปหรือไม่

ตอบ ผมรู้สึกที่ ไทยจะต้องเปลี่ยนแนวโน้ม บางสิ่งบางอย่างที่ฟังข่าวจากหนังสือพิมพ์อะไรทำนองนี้ มีแนวโน้มไปทางอเมริกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษา นี่เห็นได้ชัดว่ามีแนวโน้มไปทางอเมริกันแทบทั้งสิ้น ทางด้านอื่น ๆ เป็นศันว่าเศรษฐกิจ ผลประโยชน์มันก็จะไม่ถึงมือคนไทยอย่างเต็มที่ เช่นการก่อสร้าง นี่มันก็จะซื้อแม้ว่าต้องให้บริษัทของชาวอเมริกันประมูลเอง และบริษัทของอเมริกันมาประมูลเท่ากับราคา ที่อเมริกันจะช่วย นี่แสดงว่าเราต้องหาคนที่มีความรู้กว้างขวางทันกับเขา เพื่อพิจารณาข้อเท็จจริง

ถาม คุณเห็นด้วยหรือเปล่าในกรณีที่ทำอาหารอเมริกันมานี้ มีฐานทัพที่มากขึ้นเรื่อย ๆ

ตอบ สำหรับความเห็นของผม ทางด้านทหารแล้ว อเมริกาไม่ควรส่งทหารเข้ามามากถึงขนาดนี้ เท่าที่สังเกตข่าวจากหนังสือพิมพ์ คอมมิวนิสต์จะใช้วิธีแทรกแซงเข้ามาทางบุคคล วิธีแก้ไขของเรา ต้องแก้ไขทางบุคคล ให้การศึกษาในทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่แก้ไขทางเอาทหารเข้าช่วย และอีกอย่าง ถ้าให้ทหารเข้าช่วย ทหารอเมริกันอาจรู้วิธีการดีจริง แต่เราควรจะใช้ทหารของเราเองจะดีกว่า อีกอย่าง การที่ทหารอเมริกันเข้ามา มาก ๆ อย่างนี้ ผมเชื่อแน่ว่าจะมีผลต่อบุคคลโดยตรง คือถ้าคนที่เข้ามาเป็นคนที่ดีก็ไป ไม่ได้คนไม่ดีเข้ามา แล้วมาแสดงกิริยามารยาทที่ไม่งดงาม ก็จะพาให้คนไทยเกลียดหน้ามากขึ้นไปเปล่า ๆ

ถาม ใครเห็นด้วยในเรื่องนี้

ตอบ ผมเห็นด้วยว่าทหารอเมริกันไม่ควรเข้ามามากมายถึงเพียงนี้ เพราะจะทำให้เสียวัฒนธรรม ควรจะเข้ามาเพียงเล็กน้อย แบบทหารของภาคี สปอ. เท่านั้นเอง

ถาม มีใครเห็นด้วยอีกไหม หรือไม่เห็นด้วย

ตอบ สำหรับผม เห็นว่าที่พูดมานั้นถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ แต่ในข้อที่จะให้ทหารอเมริกันเข้ามาเพียงเล็กน้อยและต้องการให้เราแก้ทางศึกษานั้น ผมเห็นว่าเป็นการแก้ไขในระยะยาว ซึ่งเราก็ต้องทำ แต่ในระยะใกล้ ๆ นี้ต้องใช้กองทัพอเมริกันอยู่มากทีเดียว เพราะว่าการแทรกซึมทางตัวบุคคลนี้สังเกตดูประเทศอื่น ๆ ที่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์ไป เพราะว่ามีรัฐบาลปล่อยให้ประชาชนเลือกหนทางของตนเอง และส่วนใหญ่มีความเห็นคัดค้านตัวชนมากที่ไว้ก็มักตกอยู่ใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์เสมอไป ดังที่เห็นได้ว่าทางฝ่ายเราพยายามต่อต้านอยู่เสมอ เพราะเป็นระบบการที่ไม่น่าพิสมัยเลย แต่ว่าเราจะเห็นว่าในขณะนี้คอมมิวนิสต์มีอยู่กว่าครึ่งโลกแล้ว แสดงว่าเขามีวิธีการแทรกซึมเหนือกว่าทางฝ่ายเรามากทีเดียว ที่ทหารเข้ามา มาก ๆ ก็เป็นการแก้เกี่ยวกับศูนย์กลางอำนาจให้เขาเกรง ถ้าเผื่อเขาจะมาทั้งระเบิดหรือมารบกับเรา ผมคิดว่าเขาต้องคัดสังใจก่อน สำหรับเหตุผลหรือข้ออ้าง เขาหาที่หลัง ถ้าหากเขาจะยิงมา ละก็ ไม่จำเป็นหรอก ที่เขาจะอ้างว่ามีกองทัพหรืออะไรอยู่

ถาม คนธรรมดาพื้นบ้านรู้สึกถึงภัยจ่ออเมริกันบ้างไหม

ตอบ พูดถึงในแง่ความรังเกียจ ก็มีอยู่บ้าง เพราะส่วนใหญ่ที่เราพบปะสนทนาด้วย ก็มักเป็นทหารชั้นผู้น้อย ซึ่งบางทีทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นของเขาเอง เขาก็ยังปฏิบัติไม่ถูก ครั้นมาปฏิบัติในบ้านเราเข้า มันก็ยิ่งขัดหูขัดตาพวกเรา ถ้าเป็นชั้นผู้ใหญ่ก็ไม่ค่อยกระไร เพราะเขาารู้จักว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ เมื่อทำผิดทำพลาด เขาก็รู้จักขอโทษขอโพย

ถาม ในกรณีที่ส่งทหารมานี้ ถ้าส่งมาแต่คนผิวขาวทั้งนั้น ไม่มีทหารนิโกรมาเลยดีกว่าไหม คุณรู้สึกอย่างไร

ตอบ ผิวขาวผิวดำก็เหมือนกัน ถ้าเป็นทหารชั้นผู้ใหญ่ ดีกว่าทหารชั้นผู้น้อย เพราะทหารชั้นผู้น้อยมักจะทำผิดพลาดได้ง่าย แต่ทหารชั้นผู้ใหญ่เอาวัฒนธรรมดี ๆ เข้ามา

ถาม คุณรู้สึกไหมว่าคนผิวดำสู้คนผิวขาวไม่ได้

ตอบ มีเหมือนกันเท่าที่สังเกต พังจากคนทางบ้านผม พังเสียงพูดก็จะรู้สึกว่าจะมีเสียงว่า ผิวดำมีข้อรังเกียจมากกว่าผิวขาว ลักษณะของคนผิวดำดีกว่า

ถาม (อีกทีส่นะหนึ่ง) ตามที่เห็นว่าคนเรามากัดสินสีผิวกันมากกว่า เลขถือเป็นของรังเกียจผิวดำ ตามที่เห็นมา พวกผิวดำดีกว่าผิวขาวบางคนเสียอีก ผิวดำส่วนใหญ่สปอร์ต มีการรับผิดชอบในหน้าที่ดีกว่าอย่างผิวดำขับรถมาชนรั้วบ้านผม เขารับลงมาถูๆจอกถามทีเดียว

ตอบ (อีกทีส่นะหนึ่ง) รู้สึกตามสามัญสำนึกของคนทั่วไป คนไทยมักจะเห็นว่าคนผิวดำเป็นคนที่ต่ำกว่าเราอยู่ ถ้าเป็นพวกผิวขาว จะรู้สึกว่าสูงกว่าเรา ฉลาดกว่าเรา ถ้าในด้านผลเสียแล้ว ผิวดำเข้ามามากกว่าผิวขาวจะดีกว่า ไม่ทำให้เรารู้สึกว่าตัวเองด้อยลง

ตอบ (อีกทีส่นะหนึ่ง) อันนี้คนไทยส่วนมากไม่สนใจเรื่องผิว เราสนใจเฉพาะตัวมากกว่า เพราะศาสนาพุทธไม่ได้สอนให้แบ่งชั้นวรรณะ แต่ที่สังเกตผิวขาวกับนิโกรเดินไปไหน พวกเรามากจะมองนิโกรมากกว่า เพราะรู้สึกว่ารูปร่างชอบกลๆ เรามองในแง่ขบขันมากกว่าจะนึกเหยียดหยาม

จับเสือใส่ถังพลังสูง

เรื่อง "จริง" ของเต่ากับกระต่าย

ห้ามหับเบิ้ลซิ่ง เอสโซ่ เอ็กตรา สตรีใหม่ เต็มพลังให้รอดสามประการ

1 พลังรักษาความสะอาด

2 พลังเครื่องยนต์

3 พลังออกเทน

จับสบาย ไร้อัดฉว!

๒
คลัง

๑ สัตว์สังคัมภีร์ครั้น
เห็นนรกเป็นสวรรค์
สวมหน้ากากหากัน
อวดอำนาจแม่ไร่	ครบครัน
ว่าไว้
กางเกง
เสื้อสนัสน์ธรรม
๒ ก่อกรรมกรีกเกียรติกล้า
เปลวอัคคีกรลลอย
มารยาออกสำออย
มีท่าผีเปรตเข้า	กรรมคอย
ลูปเร็ว
อีกอ๊ก
ขับคล้องไซขาน
๓ สำราญหมกมุ่นม้วน
ลึมคึกว่าเราเขา
เป็นใหญ่ยังลึมเงา
งมแต่ความคือค่าน	มัวเมา
ซัดค่าน
จำเจื่อน
คืบคั้นคาลคล
๔ ใจคนดั่งสัตว์สัน
ยากสิ่งใดจักหยุด
ศีลธรรมถูกอมมนุษย์
โลกวุ่นวายทั่วทั้ง	โทรมทรุด
ยับยั้ง
เหยียบย่ำ
ถองถ่วงธรณินทร์
๕ ทรายสันกาลยุคกัน
เศษมนุษย์นอนตาย
เมื่อนั้นโลกจักคลาย
เหลือเศษกระดูกไว้	กลับกลาย
ทำได้
ความคลั่ง
หวานพันธรณี

อิสระ ปันชุด

เมืองตองยี

เสื่อหาญฟ้า ณ ยองห้วย

ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าการติดต่อระหว่างพี่น้องชาวไทยในประเทศไทยกับพี่น้องชาวไทยใหญ่ในซานสเตทมีน้อยมาก กล่าวได้ว่าต่างไม่ทราบเรื่องของคนและกันเลย อันที่จริงคนที่เราเรียกว่า ไทยใหญ่ ซาน หรือฉาน ก็คือไทยเผ่าหนึ่ง เหมือน ๆ กับชาวไทยในประเทศไทย และพี่น้องลาวในประเทศลาว มีมารยาทและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ คล้าย ๆ กัน แต่ต่างกันมากกับพม่าที่ไม่ใช่เผ่าไทย แต่เป็นเผ่าหนึ่งมาจากธิเบต พม่านี้แหละเป็นคนที่พยายามกันให้การติดต่อระหว่างไทยกับไทยใหญ่น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะเขากลัวว่าไทยกับไทยใหญ่จะรวมกันเข้าแล้วไปปราบเขา ข้าพเจ้าจึงได้เขียนเรื่องไทยใหญ่เท่าที่ข้าพเจ้าสามารถมาเล่าให้ฟัง เพื่อให้ไทยใหญ่กับพี่น้องไทยมีความเข้าใจกันดีขึ้น และพี่น้องชาวไทยรู้ถึงสภาพความเป็นอยู่ของพี่น้องไทยใหญ่ในซานสเตทในสภาพพม่า

ซานสเตทเป็นบ้านเมืองที่น่าอยู่มาก มีอากาศเหมือนประเทศริมฝั่งทะเลเม็กซิโกตะวันออก ในยุโรป และมีคนได้กล่าวถึงซานสเตทไว้ว่า เป็นแผ่นดินสวิตเซอร์แลนด์ตะวันออก อากาศในหน้าร้อนก็ไม่ร้อน เย็นสบาย ในฤดูหนาวก็มีอากาศหนาวถึง ๔ - ๕ องศาเซ็นติเกรด มีหมอกและหิมะบ้างเป็นวัน ๆ เป็นบ้านเมืองที่สวยงามมากโดยธรรมชาติ มีน้ำตกไหลลงมาจากภูเขาสูง ที่เต็มไปด้วยต้นสนและดอกไม้สีนานาพันธุ์ ภูเขาที่รายล้อมกันเป็นคลื่นกลางสมุทร แห่งใดเป็นที่รายก็ปลูกข้าว ทำการกสิกรรม แห่งใดเป็นสันเขา ก็ทำไร่ ปลูกผลไม้ต่าง ๆ หรือไม้ก็เต็มไปด้วยต้นไม้ออกไม้ต่าง ๆ

เมืองหลวงของซานสเตทคือเมืองตองยี ตั้งอยู่ในซานสเตทภาคใต้ ในรัฐของห้วย อยู่บนเทือกเขาซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๕,๐๐๐ ฟุต มีประชากรกว่า ๕ หมื่นคน และห่างไกลจากร่างกึ่งกว่า ๔๐๐ ไมล์ การคมนาคมระหว่างตองยีกับร่างกึ่ง มีทั้งทางอากาศ ทางรถยนต์และทางรถไฟ

สมมติว่าเราจะขึ้นเครื่องบินไปตองจี จากร่างกุ้ง เราจะต้องขึ้นเครื่องบินของบริษัท การบินสหภาพพม่าที่สนามบินมังกาลาคอนแห่งย่างกุ้ง เราอาจได้ขึ้นเครื่องบิน ที่ ซี ๓ ตาโกต้า ซึ่งใช้เวลาเดินทางชั่วโมงครึ่ง หรือถ้าเราโชคดีก็อาจได้ขึ้นเครื่องบินฟอก-เกอร์แฟรนซีบีใหม่ของบริษัทการบิน ซึ่งบินเร็วกว่าและนี้มากกว่าตาโกต้า แล้วเราจะต้อง ไปลงที่สนามบินเมืองไฮโซ ซึ่งห่างจากตองจีประมาณ ๕๐ ไมล์ แล้วขึ้นรถเดินทางต่อไปถึงตองจี เนื่องจากบนเทือกเขาตองจีไม่มีที่ราบกว้างใหญ่พอสำหรับเครื่องบินโดยสาร มีแต่สนามบินเล็กสำหรับเครื่องบินรบของกองทหารอากาศพม่า โดยปกติเครื่องบินจะ ออกจากสนามบินมังกาลาคอนราว ๆ เจ็ดโมงเช้า แต่ในฤดูหนาวจะออกได้ก็เมื่อไต่ระดับ ข่าวิทย์จากไฮโซว่าไม่มีหมอกบังสนามบินแล้ว เพราะว่าไฮโซก็ตั้งอยู่บนเทือกเขา ซึ่ง สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๔,๐๐๐ ฟุต และในฤดูหนาวมีหมอกหนายังในตอนเช้า ซึ่งเป็นอันตรายในการบิน เมื่อเครื่องบินออกจากย่างกุ้ง ไปได้ประมาณหนึ่งชั่วโมง เรา จะสังเกตเห็นว่าภูมิประเทศเริ่มจะเปลี่ยนจากที่ราบเป็นภูเขาเรียงกันเป็นชั้น ๆ ในระยะ เวลาอีกไม่นานเราจะเห็นว่าเราบินอยู่บนที่ราบอีก ซึ่งที่จริงเรากำลังบินอยู่บนที่ราบสูง และเราจะเห็นภูเขาต่ำ ๆ สลับกันอยู่กับที่ราบ อากาศในเครื่องบินก็จะเย็นขึ้น เมือง ไฮโซก็ตั้งอยู่บนที่ราบนี้ บริเวณเมืองนี้มีลักษณะเป็นที่ราบสูง มีภูเขาต่ำ ๆ รอย ๆ ไม่กี่ลูก ไม่ใคร่มีต้นไม้อะไร แต่เป็นนาเป็นไร่ไปสลับสายนานา สนามบินไฮโซประกอบด้วยคอกสามคอก และห่างจากตัวเมืองประมาณหนึ่งถึงสองไมล์ เมื่อเราลงจากเครื่องบิน เราจะรู้สึกทันที ว่าอากาศที่นั่นมีกลิ่นสะอาด ต่างกันมากกับอากาศยวี่ยนของย่างกุ้งหรือกรุงเทพ ๗ จาก สนามบินเราต้องขึ้นรถแท็กซี่คันโตคันหนึ่งซึ่งเรียงแถวอยู่หน้าบ้านกาแฟต่าง ๆ ข้างคอก สนามบิน เดินทางผ่านเมืองไฮโซไปตองจี ดินบริเวณไฮโซมีสีแสดและคิมาถ สำหรับ การเพาะปลูกมันฝรั่งและถั่วคิน (ถั่วลิสง) จากไฮโซก็มีชื่อเสียงอยู่ทั่วสหภาพ

รถไฟจากย่างกุ้งไปตองจีมีสองขบวน ขบวนรถด่วนกับขบวนรถธรรมดา ซึ่งใช้ เวลาเดินทางประมาณสองวัน ส่วนขบวนรถด่วนนั้น ใช้เวลาเพียง ๒๒ ชั่วโมง รถด่วน ออกจากย่างกุ้งเวลาบ่ายสามโมง ในตอนเช้าวันรุ่งขึ้นเราจะเริ่มขึ้นเขาที่เป็นพรมแดน ระหว่างชานสเตทกับพม่า ในการขึ้นเขาเราต้องใช้หัวรถไฟสองเครื่อง ๆ หนึ่งทางคัน ขบวนและอีกเครื่องหนึ่งทางท้ายขบวน อากาศจะเย็นขึ้น เมื่อเราขึ้นเขาไปเรื่อย ๆ เรา จะต้องขึ้นเขาเป็นชั้น ๆ ข้ามหุบเขาเหวผ่านป่าไม้สักจนถึงหมู่บ้านแวกัดแต็ค เราต้องขึ้น

ภูเขาอีก ภูเขาสูงและชันมาก บนยอดเขาเป็นที่ราบสูงซึ่งเป็นที่ตั้งของไฮโซ การขึ้นภูเขานี้ รถไฟเราไม่สามารถจะขึ้นไปได้โดยตรง ถ้าเราจะอ้อมเขาและค่อย ๆ ขึ้นไปก็ใช้เวลาช้านาน และจะต้องไประยะไกลมากจึงจะขึ้นได้ จึงได้ใช้วิธีแปลก ๆ ขึ้นภูเขาภูเขานี้ รถไฟเราจะค่อย ๆ ขึ้นเขาไปตามส่วนลาดจนกว่ารถไฟทั้งขบวนขึ้นอยู่บนระเคียบเคียงกันแล้วจะถอยหลังขึ้นตามส่วนลาดอีกครึ่งหนึ่ง จนทั้งขบวนอยู่สูงกว่าระเคียบเดิมอีกครั้งหนึ่ง รถไฟเราจะเก็นหน้าถอยหลังไปเรื่อย ๆ จนถึงยอดเขา ก่อนเราจะถึงไฮโซ เราจะต้องผ่านเมืองอีกหลายเมือง เมืองหนึ่งที่เราควรจะต้องไปถึงก็มีเมืองกะลอส ซึ่งเป็นเมืองที่คนมั่งมีไปพักผ่อนกัน เป็นเมืองเจียบ ๆ การค้าขายไม่ค่อยเจริญรุ่งเรือง แต่เป็นเมืองที่สงวนตามธรรมชาติ มีสวนดอกไม้แทรกอยู่ระหว่างบ้านอาคารต่าง ๆ ซึ่งตั้งอยู่ข้าง ๆ ภูเขาที่เต็มไปด้วยป่าสน อากาศเย็นสบายและได้ยินเสียงลมพัดผ่านป่าสนอยู่ตลอดเวลา ทำให้เรารู้สึกเหมือนได้พักผ่อน ข้าพเจ้ายังคงคิดถึงอยู่จนบัดนี้ เมื่อได้ยินเสียงลมพัด ไม่ว่าที่ไหนก็ตาม อยากจะกลับไปเมืองนั้นอีก กะลอส นอกจากจะเป็นเมืองพักผ่อนแล้ว ก็ยังเป็นที่ตั้งของโรงเรียนหลายโรงเรียน ซึ่งมีชื่อเสียงใหญ่ทั่วสหภาพทางรถไฟจากกะลอสถึงไฮโซ จะวิ่งตามข้างถนนไป เส้นทางสายนี้ไม่ค่อยได้ขึ้นภูเขา มีแต่วกไปเวียนมารอบภูเขาต่าง ๆ จากไฮโซ เราจะต้องลงเทือกเขาไปสู่หุบเขาของห้วยที่กว้างใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในซานสเคต และอยู่สูงกว่าระเคียบน้ำทะเลประมาณ ๓,๐๐๐ ฟุต จากเทือกเขาไฮโซ เราสามารถมองเห็นเทือกเขาคองจี ทางทิศตะวันออก และมีเมฆบาง ๆ บังยอดเขาอยู่ ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เราจะมองเห็นเมืองของห้วย ซึ่งเคยเป็นเมืองของเจ้าฟ้าผู้ครองรัฐของห้วย ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลสาบอินเล ซึ่งเป็นทะเลสาบใหญ่ที่สุดในซานสเคต และเป็นที่น่าทึ่งแห่งหนึ่งของสหภาพมา แสงจากดวงอาทิตย์สะท้อนกลับจากผิวน้ำทะเล ทำให้ดูเหมือนเป็นแผ่นกระจก ถึงแม้ว่าเราอยู่บนภูเขา มองลงไป เราไม่สามารถมองเห็นที่สุดของทะเลนี้ เพราะว่าทะเลนี้ยาว ๑๔ ไมล์ เป็นแนวจากเหนือถึงใต้ และกว้าง ๗ ไมล์ เมื่อลงถึงตีนเขาไฮโซ ทางรถไฟจะวิ่งขนานไปกับถนน ถึงเมืองฉ่วยหย่อง ซึ่งเป็นเมืองที่สายทางรถไฟสิ้นสุด และเป็นที่สุดทางของถนนไปเมืองตองจี (ทางทิศตะวันออก) เมืองของห้วยทางทิศใต้ เมืองไฮโซทางทิศตะวันตก และเมืองลือกหย่อง ซึ่งเคยเป็นเมืองของเจ้าฟ้าผู้ครองรัฐลือกหย่อง ทางทิศเหนือ ฉ่วยหย่องเป็นเมืองที่การค้าขายรุ่งเรือง และนอกจากเป็นที่ตั้งของกองทัพ กองอุตสาหกรรม

กองทัพมาแล้ว ยังเป็นที่ตั้งของคลังเครื่องอาวุธยุทโธปกรณ์ด้วย หน่วยย่อยห่างจากเมืองตองยี ๑๒ ไมล์ เราต้องขึ้นรถยนต์ขึ้น เดินทางไปถึงคืนเขาตองยี แล้วขึ้นเขาไปตามถนน สายรถไฟต้องมาสู่คอกที่เมืองด้วยย่อย เพราะว่าเทือกเขาตองยีสูงมาก และจะต้องใช้เงินมากเกินความจำเป็น ถ้าเราจะสร้างทางรถไฟไปถึงตองยี ระยะเวลาที่เราต้องใช้ในการเดินทางจากร่างกุ้งไปตองยีทางรถยนต์นั้น แล้วแต่ว่าจะขี้นเร็วหรือช้าเท่าไร ถ้าเราขี้นเร็ว ๆ ก็ใช้เวลาเพียง ๑๒ ชั่วโมงก็ถึงได้ แต่ถ้าเราจะขี้นอย่างสบาย ก็ต้องใช้เวลา ๒ วันและหนึ่งคืน เราจะต้องออกจากย่างกุ้งตอนเช้าตรู่ จึงจะถึงเมืองเมกทิลลา ในตอนเย็น และเราต้องพักที่เมืองนคินหนง เมืองนี้ตั้งอยู่ที่ต้นเขา ซึ่งเป็นพรมแดนกันระหว่างซานสไตท์กับพม่า หลังจากเราออกจากเมกทิลลาไปในวันรุ่งขึ้น เราจะต้องขึ้นเขาไปเรื่อย ๆ จนถึงทะเล หนทางจากเมกทิลลาถึงทะเลนั้น เป็นหนทางที่น่าหวาดเสียวมาก คนขี่รถเก่ง ๆ จากร่างกุ้ง ที่ไม่เคยขี่รถยนต์เขา ส่วนมากไม่กล้าขี่ขึ้น ต้องให้ผู้ชายนำขี้น เพราะว่าถนนนั้น ถึงแม้ว่าเป็นถนนก็ลาดยางและกว้างพอสมควร ก็เป็นถนนที่คดโค้งบ้าง ๆ เขาชัน ซึ่งชันจนเกือบเป็นหน้าผา ถ้าหากพลาดตกถนนไปก็จะตกเขาลงเหวลึกไปด้วย ถ้าตกไปแล้วก็ไม่มีหวังที่จะเอาชีวิตรอดได้ การขี่รถขึ้นภูเขาขึ้นยากลำบาก ไม่ใช่เพราะอะไร แต่เป็นเพราะถนนไม่ใช่เป็นเส้นตรง หากแต่คดเคี้ยววกไปเวียนมาตามภูเขาต่าง ๆ เราจะพบกับทางรถไฟที่เมืองทะเลและไฮไฮ จนถึงด้วยย่อย ถนนลงจากเทือกเขาไฮไฮไปสู่หุบเขาของห้วย เมื่อเทียบกับถนนขึ้นเทือกเขาตองยี จากหุบเขาของห้วยแล้ว ถนนลงเทือกเขาไฮไฮสบายมาก เพราะภูเขาในเทือกเขาไฮไฮไม่ไคร่ชันเท่าภูเขาในเทือกเขาตองยี และค่อย ๆ ลาดลงจนถึงหุบเขาของห้วย ถ้าเราเดินลงจากไฮไฮในยามกลางวัน เราอาจเห็นกระต่าย หรือสัตว์ป่าบางชนิดนอนอยู่บนถนน เพราะว่าในยามกลางวันอากาศหนาว แต่ถนนยังอุ่นอยู่ มันจึงได้เข้าหาที่อุ่น ถ้าเราไฮคคัก (บางคนอาจจะถือปืนไฮคร้ายก็ได้) เราอาจจะเห็นเสือด้วย หนทางขึ้นเทือกเขาตองยีก็คดเคี้ยวมาก ถ้าตกถนนไปทางซ้ายมือ ก็ตกไปตามลาดเขาซึ่งชันมาก เป็นอันตรายต่อชีวิต คนที่ไม่เคยขึ้นเขาก็จะรู้สึกเวียนหัวตาม ๆ กันไปและไม่สบายอกสบายใจ การขึ้นเทือกเขานี้ไม่ใช่ว่ามีแต่อันตรายและความหวาดเสียวเท่านั้น มีสิ่งอื่นที่ทดแทน เพื่อสิ่งเหล่านั้นหลายประการ เช่น มีวิวภาพที่สวยงามมากให้เราชม มีลำธารน้ำไหลหลายสาย อันที่ไหลตกลงมาตามลาดเขาและข้างภูเขา

บางแห่งก็เป็นน้ำตกเล็ก ๆ ซึ่งเราต้องข้ามสะพานผ่าน หุบเขาข้างล่างก็เขียวเต็มไปด้วย พืชไม้ต่าง ๆ จากถนนนี้ เราจะไม่สามารถเห็นทะเลสาบอันเล เพราะมีภูเขาบังอยู่ แต่ เราจะเห็นทะเลสาบกาเผือก (กาขาว) ได้มีชื่อเช่นกันก็เพราะว่าเจ้าฟ้าแห่งรัฐของห้วย เคยจับกาขาวได้ที่ริมฝั่งทะเลสาบนี้ ชาวไทยใหญ่ถือว่ากาขาวเป็นสัตว์ที่ศักดิ์สิทธิ์มาก ใครทำร้ายไม่ได้ จนถึงขั้นที่พระราชวังของเจ้าฟ้ารัฐของห้วย ที่เมืองของห้วยมี โรงเรียน หลังหนึ่งซึ่งเคยเป็นกรงของกาขาวนี้ ในเดือนมกราคม ทะเลสาบสาบนี้สวยมาก เพราะว่ามีดอกสีแสดบานอยู่รอบ ๆ ทะเลสาบนี้ และเมื่อมองจากเมืองตองจี่ลงมา ก็ดูเสมือน เป็นเปลวไฟ ก่อนถึงตองจี่ ถนนจะเลี้ยวขึ้นไปทางขวามือ และเมื่อเราเลี้ยวขึ้นไป เรา จะเห็นบ้านเรือนอาคารของพลเมืองและที่ประทับเจ้าฟ้าไทยใหญ่ต่าง ๆ ตั้งสลับซับซ้อน กันอยู่เป็นระยะตามภูเขาชันเขาที่ค่อย ๆ ลาดลงมาเป็นที่ราบสูงยื่นเทือกเขา และตาม ที่ราบสูงตองจี่มีดอกไม้สีน่านาพันธุ์ และมีอุทยานดอกไม้สลับกันอยู่กัยอาคารต่าง ๆ มีเจดีย์ ปูชนียสถานแซมเสียดอยู่เป็นตอน ๆ หลังตัวเมืองมีเทือกเขาแนวหนึ่ง ซึ่งเป็นแนวจาก เหนือถึงใต้และสุดที่ปลายเมือง พอเมืองพอดี ภูเขาซึ่งอยู่สุดทิศของเทือกเขานี้ ชันลงมา เป็นหน้าผา และมีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า the Craig และเป็นหน้าท้องเทียวแห่งหนึ่งของ ตองจี่ เทือกเขานี้เป็นอุทยานป่าไม้เต็มไปด้วยต้นสน และคามต้นเทือกเขามีสวยเล็ก ๆ รอบ ๆ เขา มีชื่อว่า Lover's Lane เพราะว่ามีหนุ่ม ๆ สาว ๆ เขาชอบไปเที่ยวความชอยน เพื่อความสุขสำราญกัน หรือเพื่อชมวิวยนเทือกเขาแห่งนี้

เมืองตองจี่เป็นที่ตั้งของรัฐบาลซานสเคท ที่ตั้งของกองบัญชาการทหารภาคตะวันออก ของกองทัพพม่า และเป็นเมืองที่คนม้งมีไปเที่ยวกันทั้งในหน้าร้อนและหน้าหนาว และมี อีกอย่างหนึ่งที่ชวนชอกช็อค สาวเมืองตองจี่นั้นสวยมาก มีชื่อเสียงมากในสหภาพพม่า ใน ฤดูแล้ง คนที่ต้องการรู้จักกันก็ไปเที่ยวกันและมีดอกไม้ Cherry สีชมพูบาน ดอกไม้ที่ สวยมาก และเป็นสัญลักษณ์ของเมืองตองจี่ ถ้าเราไปตามถนนเมนในเมืองตองจี่ (Main Road) อันเป็นถนนสายสำคัญที่สุดของตองจี่ ก่อนสู่ถนนเราจะต้องผ่านโรงพยาบาล ทหารและค่ายทหารกองบัญชาการภาคตะวันออกของทหารพม่า จึงจะถึงสถานีวิทยุ ซึ่งเป็นสถานีแห่งเดียวในซานสเคท เพราะว่าเป็นนโยบายของรัฐบาลพม่าที่จะไม่ให้มี สถานีวิทยุหลายแห่งเหมือนประเทศไทย และสถานีนี้ยังอยู่ภายใต้การควบคุมของทหาร พม่า ข้าง ๆ สถานีมีบ้านพักและสำนักงานของกองทัพพม่า ตรงข้ามก็มีโรงพยาบาล

เจ้าท่ามทุน ซึ่งเป็นเจ้าฟ้าครองรัฐเมืองยอน ที่ถูกปลงชีพ เป็นผู้นำไทยใหญ่คนหนึ่ง
ได้นำไทยใหญ่ไปร่วมทัพพม่าและถูกปลงชีพดังกล่าวไปพร้อมกัมนายพลอองซานแห่ง
พม่า ก่อนได้เอกราชจากอังกฤษ โรงพยาบาลนี้เป็นโรงพยาบาลที่รัฐบาลรัสเซียได้
สร้างให้ประชาชนไทยใหญ่โดยไม่คิดมูลค่า เป็นโรงพยาบาลที่ใหญ่มาก ประกอบด้วย
ตึกหลายสิมตึก มีหลายชั้น ครบถ้วนด้วยเครื่องอันทันสมัยทุกอย่าง มีนายแพทย์จาก
รัสเซียหลายคนมาสมทบกับจำนวนนายแพทย์ไทยใหญ่ นายแพทย์ส่วนมากมีอายุ
สามสิมกว่า และปฏิบัติหน้าที่ได้ดี โรงพยาบาลนี้มีชื่อเสียงเป็นโรงพยาบาลที่ดีที่สุดใน
และทันสมัยแห่งหนึ่งในสหภาพพม่า ผู้เจ็บป่วยในโรงพยาบาลก็อยู่กันสายนานมาก อากาศ
ก็ดี และมีดอกไม้หลายชนิด โดยเฉพาะดอกกุหลาบ ขึ้นอยู่ตามตึกต่าง ๆ ซึ่งทำให้
ผู้ป่วยใจสงบ อาคารบ้านเรือนนายแพทย์และพยาบาลก็เรียงกันเป็นแถว อยู่ข้างถนน
ต่อไป ทางซ้ายมือเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยครู และทางขวามือมีส่วนผลแพรรค์กว้างใหญ่
มาก และแผ่ออกไปหลายสิมไร่ ต่อจากนั้นไปเราจะเริ่มเข้าในย่านการค้าของเมือง มีตึก
พ่อค้าต่าง ๆ เรียงกันเป็นแถวสองข้างถนน ทางซ้ายมือเราจะผ่านที่ประทับเก่าของเจ้าฟ้า
ของหัว ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลสาบ ตรงข้ามมีองค์การไฟฟ้า ร้านอาหาร ร้านขายผ้า
โรงพิมพ์ ร้านตัดผม ร้านสหกรณ์ ร้านอะไรต่ออะไรอีกเยอะ ทุกชนิดสลับซับซ้อนกัน
อยู่ โรงภาพยนตร์สิมกว่าโรงก็ตั้งอยู่บริเวณย่านการค้านี้ ตรงกลางย่านการค้ามีจัตุรัส
ซึ่งเป็นที่ตั้งของตลาดของจี มีพ่อค้าขายของอยู่ทุกบ้าน แต่ตลาดนี้มีหัววันครึ่ง ตลาดคน
เต็มไปคั้วยพ่อค้าจากเมืองข้างเคียง ที่เอาสินค้าทุกชนิดมาค้าขายกันทุก ๆ หัววัน ตลาด
ในวันนั้นจะรุ่งเรืองเป็นพิเศษ เรียกกันว่าเป็นวันตลาด (วันภาค) ในซานสเทศ มีประเพณี
ที่ว่าในเมืองทุกเมืองจะมีวันตลาดทุก ๆ หัววัน วันตลาดของแต่ละเมืองไม่เหมือนกัน และ
พ่อค้าจะย้ายไปจากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่งตลอดเวลา ไปขายของ ใช้พาหนะในการ
เดินทางทุกชนิด พ่อค้าที่มาจากบนภูเขาในป่า ก็ใช้ม้า เกวียนและรถม้า พ่อค้าจากเมือง
และหมู่บ้านข้างเคียง ก็ใช้รถเมล์ รถบรรทุกของ เช่น รถฟอร์ค รถคัทสัน รถค็อก
เป็นต้น ยางคนก็ขึ้นแท็กซี่ รถแซเวอ์แลค รถฟอร์ค พ่อค้าในเมืองก็ขึ้นรถส่วนตัว เช่น
รถเบนซ์ รถปรีนซ์ รถแลนคั ไปซื้อขายกันในตลาด ในทุกวันตลาด ตำรวจจราจร
ต้องทำงานมาก เพื่อไม่ให้รถติด และตำรวจที่ไม่ใช่จราจรก็ได้ดูแลความปลอดภัยของ
พ่อค้าไปตามถนนเมน จากนั้นไปเราจะผ่านสนามกีฬาเมืองทองจี และโรงพยาบาล

สองโรง อยู่ใกล้ ๆ กันคือโรงพยาบาลกลางซึ่งกว้างใหญ่มาก และโรงพยาบาลคลอกคุก ซึ่งมีอยู่ตั้งแต่สมัยอังกฤษปกครอง ถ้าไป ก็ผ่านที่ทำงานไปรษณีย์โทรเลข และกรมตำรวจแห่งซานสเตท ซึ่งประกอบด้วยตึกหลายตึกและแบ่งออกเป็นหลายแผนกด้วย เช่น แผนกจราจรและสันติบาล ก่อนเราจะถึงสำนักงานของรัฐบาลรัฐซานสเตทหรือทำเนียบรัฐบาล เราจะผ่านมหาวิทยาลัยของจังหวัดชายฝั่ง มหาวิทยาลัยนี้ได้เริ่มรับนักศึกษาในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ และยังมีนักศึกษาจำนวนน้อย และได้รับความปรึกษาจากมหาวิทยาลัยมิสซูลี บนตึกกลางของทำเนียบ มีตราหัวเสือ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชาวไทยใหญ่ คิคอยู่ตรงข้ามทำเนียบ มีวิทยาลัยกำปอซา ซึ่งมีชื่อเดิมว่า Shan Chief's school ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อังกฤษได้ตั้งไว้ เพื่อกวดรักษาของราชวงศ์เจ้าฟ้าชาวไทยใหญ่ทั้งหลาย ข้าราชการและผู้ปกครองส่วนใหญ่ในซานสเตททุกวันนี้ ทยจากโรงเรียนแห่งนี้ หลังจากได้รับเอกราช ได้เปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยกำปอซา และได้รักษาชื่อเสียงเดิมคือคงเป็นโรงเรียนที่ดีที่สุดในซานสเตทไว้ ก่อนเราจะออกเมืองไป เราจะผ่านสนามกอล์ฟทางขวามือ และภูเขา Craig ซึ่งสูงกว่าตัวเมืองประมาณ ๑๐๐๐ ฟุต และทำหน้าที่เป็นประตูเมืองอยู่ทางซ้ายมือ ถนนที่ออกจากเมืองไป ก็ไปต่อกับถนนสายต่าง ๆ ที่แยกกันไปทั่วซานสเตท กระทรวงต่าง ๆ ของซานสเตทส่วนมากอยู่นอกย่านการค้า และไม่ได้ตั้งอยู่บนถนนเมน ตั้งอยู่ในตึกต่าง ๆ ข้าง ๆ ทำเนียบและในส่วนอื่นของเมือง กระทรวงต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอนามัย กระทรวงเกษตรกรรม กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการศาสนา เจ้าฟ้าทั้งหลายแห่งซานสเตท นอกจากมีพระราชวงศ์ที่ประทับอยู่ในรัฐของตนเอง แล้วก็มีที่ประทับอยู่ที่เมืองทองเจ็ทของพระองค์ เนื่องจากว่าทองเจ็ทคือที่ตั้งของรัฐบาล และเจ้าฟ้าส่วนใหญ่ก็ได้ดำรงตำแหน่งอยู่ในรัฐบาลด้วย (ราชสำนักที่ประทับของเจ้าฟ้าที่เมืองทองเจ็ทคืออาคารสมัยใหม่ มีตำรวจนครบาลของเจ้าฟ้าที่ดูแลความปลอดภัยพระองค์อยู่ ส่วนใหญ่ก็ตั้งอยู่บนถนนเยแตรคูลู ซึ่งเป็นถนนคามเทอกเขาหลังเมืองที่ขึ้นภาพจากถนนสวียงามมาก สามารถมองเห็นเกือบทั้งเมือง และเมื่ออยู่ในเงาภูเขาจึงมีอากาศเย็นกว่าส่วนอื่นของเมือง ถนนนี้เป็นทางไปสระเก็บน้ำของเมืองทองเจ็ท รัฐบาลรัสเซียได้สร้างสระนี้ให้ เป็นสระที่ทันสมัยและใหญ่มาก มีน้ำพอลดลงถึงเมืองได้ตลอดปี

แต่ตัวเป็นนก คนรำก็แต่งตัวเหมือนนก รำนี้เชื่อกันว่าที่สวยงามมาก และมีโอกาสจะเห็นได้ยาก รำโศก ซึ่งเป็นสัตว์สี่เท้าในนิยายเหมือนกัน มีลักษณะเหมือนตัวพามาในอเมริกาใต้ ต้องใช้คนสองคนแต่งตัวเป็นโศก แล้วทำท่าทางเหมือนสัตว์และคาบสิ่งของจากดินหรือบนพื้น ปัจจุบันรำนี้ เห็นได้แต่ในงานพิธี เฉพาะหนุ่ม ๆ สาว ๆ ปัจจุบันนิยมการเต้นรำจากตะวันตกมากกว่า

มีเพื่อน ๆ ข้าพเจ้าหลายคนสงสัยว่าคนไทยใหญ่แต่งตัวแบบไหนบ้าง นี้ก็ขึ้นอยู่กับบุคคลแต่ละคน และสิ่งแวดล้อมของตน ชาวไร่ชาวนาคามหมู่บ้านใกล้ทางแกงซากิว และเล็ชเชอร์คา ส่วนผู้หญิงแต่งตัวคล้ายลาวหรือคล้ายพม่าก็ได้ การที่ผู้หญิงไทยใหญ่แต่งตัวเหมือนพม่าหรือว่าผู้หญิงพม่าแต่งตัวเหมือนไทยใหญ่นี้ พุคได้ยากกว่าใครเขาอย่างใคร แต่ข้าพเจ้าคิดว่าพม่าเขาอย่างเรามากกว่า ผู้ชายในเมืองฮางแกงซากิวหรือฮางแกงและเล็ชเชอร์คาได้ นักเรียนนักศึกษาหนุ่ม ๆ และข้าราชการส่วนมากนิยมแต่งตัวแบบสากล ส่วนผู้หญิงนั้น แต่งตัวกันแบบพื้นเมืองหมด นอกจากนักเรียนและเด็ก ๆ ซึ่งใส่กระโปรงหรือกางเกงก็ได้ เมื่อเริ่มเป็นสาวแล้ว ก็เปลี่ยนแต่งตัวแบบพื้นเมือง การแต่งตัวแบบพื้นเมืองนี้ รู้สึกว่าซดซัดขยับอ่อนโยนสวยงามก็

หลังจากที่เนวินได้ปฏิวัติในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ข้าพเจ้าได้ยินข่าวว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าเศร้าใจมาก แต่เรื่องไทยใหญ่ที่ข้าพเจ้าได้เล่าให้ฟังนี้ เป็นเรื่องบ้านเมืองไทยใหญ่ที่ข้าพเจ้าได้เคยรู้จักและรัก ข้าพเจ้าหวังว่าและเชื่อว่าในวันข้างหน้าในอีกไม่นาน บ้านเมืองของข้าพเจ้าจะก้าวไปสู่สภาพใหม่ ซึ่งดีกว่าสภาพเก่า และเมื่อถึงสภาพใหม่แล้ว ข้าพเจ้ายินดีต้อนรับพี่น้องชาวไทยที่จะไปเที่ยวบ้านเมืองอันสวยงามของข้าพเจ้า แต่ก่อนที่ระดังวันนั้น ถ้าข้าพเจ้ามีโอกาสอีก ข้าพเจ้าจะพยายามเขียนเรื่องไทยใหญ่มาเล่าให้ฟังอีก เพื่อพี่น้องชาวไทยรู้จักพื้นของไทยใหญ่ดีขึ้น

มณฑลหัวโขนนัย

มีชนิดน้ำเต้าเฟื่อง หางไก่ จับ สามกลีบ น้ำเต้ากลม กายไข่ กนก น้ำเต้ามีกาน นาค ขวานนุษย์ มณฑลชัย

ปรัชญาจากผู้อ่าน

อาสาสมัครอเมริกัน

ข้าพเจ้าได้อ่านบทความเรื่อง 'อาสาสมัครอเมริกัน' ของคุณชั้นเกษม ผลชีวิตใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับนิสิตนักศึกษาฉบับที่ ๒ แล้ว รู้สึกสนใจในเรื่องเกี่ยวกับความสนใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยสหรัฐ ที่ ดอน สวีทโบม กล่าวว่ นักศึกษาของเขามักสนใจในปัญหาใหญ่ ๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของประชาชน การศึกษา ความเสมอภาค เสรีภาพ และนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล เมื่อได้ฟังความคิดของเขาในเรื่องนี้แล้ว ทำให้ข้าพเจ้าหวนคิดถึงความสนใจของนิสิตนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยของเราบ้าง จะเห็นว่านักศึกษาของเราส่วนใหญ่มีความสนใจในปัญหาเหล่านั้นน้อยมาก ซึ่งอาจ

เนื่องมาจาก ความเข้าใจผิดของนักศึกษาที่ว่า ผลสำเร็จของการศึกษาในมหาวิทยาลัย อยู่ที่ปริญญา ซึ่งตรงข้ามกับความมุ่งหมายอันแท้จริงของมหาวิทยาลัย จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยนั้น ต้องการผลิตนักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ในการจะใช้ความรู้นั้นแก้ไข้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่นปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชน ปัญหาทางการเมือง ปัญหาทางการศึกษา ฯลฯ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่นักศึกษาของเราหาได้ให้ความสนใจในปัญหาเหล่านี้ไม่ ต่างพากันศึกษาเพียงเพื่อให้ผ่าน ๆ ไปเท่านั้น เมื่อมีเวลาว่างแทนที่จะเข้าห้องสมุดเพื่อกันคว้าหาความรู้เพิ่มเติม หรือมาถกเถียงกันถึงปัญหาต่าง ๆ กล่าวข้างต้น กลับนำเวลาว่างนั้นเดินเตร่ไปเตร่มา หรือไม่ก็นั่งคุยกันในเรื่องไร้สาระ บ้างก็ชวนกันไปดูภาพยนตร์ เป็นต้น

การที่นักศึกษา ให้ความสนใจในปัญหาเหล่านั้นน้อย อาจจะเป็นเนื่องมาจากมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเหล่านั้นไม่เพียงพอ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ไม่แก้ไขได้ไม่ยากเลย ถ้านักศึกษาจะพากันสนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มขึ้น โดย

การอ่านหนังสือประเภทสารคดีและวิชาการให้มากยิ่งขึ้น เพราะเท่าที่สังเกตเห็นนั้น นักศึกษามักสนใจอ่านหนังสือประเภทเบาสมองมากกว่าประเภทวิชาการ ทั้งนี้โดยอ้างว่าหนังสือประเภทสารคดีและวิชาการมีน้อย ข้ออ้างนี้เป็นข้ออ้างที่ถ้าดูโดยผิวเผินแล้วก็คิดว่าจริง แต่ถ้าพิจารณากันให้ถ่องแท้แล้ว จะเห็นว่าตัวนักศึกษาเหล่านั้นเองต่างหาก ที่ไม่สนใจค้นคว้าหาความรู้ทางด้านวิชาการกัน อันที่จริงหนังสือประเภทสารคดีและวิชาการที่ว่ามีน้อยนั้น

คุยกันเรื่องกลอน

‘คุยกันเรื่องกลอน’ ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับนิสิตนักศึกษา (ฉบับที่ ๒) ได้พูดถึงงานด้านร้อยกรอง โดยยกเอาบทกลอนของคุณจินตนา ปิ่นเฉลียว และคุณเนาวิรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มาเป็นหัวข้อ (ชวณ) คุย นิตินักศึกษาซึ่งเข้าร่วมออกความเห็น ต่างก็มีทัศนะต่องานร้อยกรองของคุณจินตนา และคุณเนาวิรัตน์ ไปในทำนองเดียวกัน

ศุภกิจ สรุปเอาว่า คุณจินตนา เป็นนักกลอนที่กระตุนดังคมอยู่ในปัจจุบันนี้

นักศึกษารุ่นก่อนหมดแล้วหรือ เมื่อยังไม่สนใจจะอ่านกัน จะเอาความรู้ที่ไหนมาพิจารณาถึงปัญหาสำคัญ ๆ เหล่านี้เล่า

เมื่อเป็นเช่นนั้น ถึงเวลาแล้วหรือยังที่นักศึกษาควรจะสนใจ ในการอ่านหนังสือประเภทวิชาการให้มากขึ้น เพื่อจะได้เกิดความรู้ความคิดสามารถพิจารณาถึงปัญหาสำคัญ ๆ เหล่านี้กันเสียที

คันสนีย์ ธีรเกียรติประภา

นิยนา สายสวัสดิ์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิภพ มีความรู้ดีกว่าการเขียนกลอนของเธอ (จินตนา) นั้น คุณมีจำนวนแข่งกร้าวมาก แต่ในคอนท่ายกกลับมีความคิดเห็นคล้ายตาม ไพฑูรย์จึงกล่าวอย่างไม่ได้เต็มปากว่า กลอนของคุณจินตนา แข็งกร้าวบ้างพอสมควร

ไพฑูรย์ กลอนของคุณจินตนา มิใช่จะแข่งกร้าวเสมอไป คือบางครั้งก็พูดได้ว่าเข้มจริง ๆ และมีอยู่หลายบทเหมือนกันที่ไม่เข้ม

วิทยากร คุณจินตนาได้ชี้มาถึงจุดหนึ่ง แล้ว คือสะท้อนภาพของชีวิต ที่จริงจัง มากกว่าความเพ้อฝัน

ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษารุ่นใหญ่ เดินตามกันไป ในทางเดียว คือ ยกย่องความสามารถของคุณจินตนาและคุณเนาวรัตน์ มากกว่าที่จะคุยกันเรื่องกลอน ผู้ร่วมออกความคิดเห็นไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อกล่าวออกไป มีคำแย้งกลับมา มักจะโน้มน้าวความคิดของตนคล้ายตามไปด้วย มีนิสิตบางคนเท่านั้นที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวน้อย กระทั่งเมื่อความได้ค้ ออกจะเป็นความนิยมอยู่อย่างหนึ่ง เมื่อกล่าวถึงงานร้อยกรองของใครก็ตาม (ในทันทีหมายถึงนักกลอน ซึ่งอยู่ในความนิยมของนิสิตนักศึกษา) มีคำชมและยกย่องความสามารถของผู้ประพันธ์มาก คำคิุน้อย ไม่ใคร่กล่าวถึงความรู้สึกอย่างจริงใจออกมา หากเราวิจารณ์ไปในแง่ที่ว่าบทกลอนเหล่านั้น มีผลสะท้อนกับสังคมปัจจุบันมากนักน้อยเพียงไร บางที่เราอาจจะได้รับดอกไม้มากกว่าก้อนอิฐ

น่าเสียดายที่ผู้อ่านแทบทุกคน ไม่อาจทราบว่าเป็นบันทึก หรือถอดคำออกจาก

เทปเบื้องในงานอะไร ที่ไหน เพราะพลิกดูแล้วไม่เห็นบอกกล่าวให้ทราบว่า เป็นบันทึกหรืออะไรกันแน่ บางคนซึ่งมีอารมณ์ขัน อาจคิดเสียเถียงไปว่า นี่เป็นบทละครโดยตัวละคร เป็นผู้ผู้หลงใหลบทกลอน อะไรทำนองนี้ก็เป็นได้

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษา เป็นหนังสือใหม่ ความสนใจในหนังสือเล่มนี้ จากกลุ่มนักศึกษา วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ ค่อนข้างมาก ไม่ทราบว่าเพราะเหตุใด ถึงกระนั้น ปริทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษา ก็ได้ก่อให้เกิดความกระตือรือร้น ทั้งในด้านการศึกษานำความคิดเห็นของตนเอง และต่อระบบการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ บัดนี้ นิสิตนักศึกษา มีส่วนที่พร้อมจะให้ นิสิตนักศึกษาได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็น อันตั้งอยู่บนรากฐานของความมีเหตุผล เวลายาวนานที่ นิสิตนักศึกษาบางกลุ่มพากัน หลบหลีกคำไม่ยอมรับรู้สภาพของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว หากได้แรงกระตุ้นที่ดี ก็คงพอจะปลุกเขาเหล่านั้น ให้ล้มคำดูความเป็นไปต่าง ๆ ได้กระมัง

ศักดิ์ วงศ์รัฐปัญญา
วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ

จ.ม. ถึง ป.ก.

กงจักรกับดอกบัว

หนังสือ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนิสิต นักศึกษา ได้ออกสู่ตลาดแล้ว ๒ ฉบับ ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าคุณประสงค์ต่าง ๆ ที่เขียนไว้นั้น จะจริงแท้ประการใด เพราะว่าท่านอาจจะบิดปลายปากกาของท่านให้ห่างจาก จิกของท่าน คงไม่ยากนัก แต่ถ้าจะกล่าวถึงสาระและคุณภาพของบทความที่ลงไว้ในหนังสือทั้ง ๒ ฉบับ ข้าพเจ้าคิดว่า ผู้เขียน แต่ละคนมองจากสิ่งที่นักศึกษาไทยเราไม่ใคร่จะมองเห็น หรือถือว่าเป็นประเพณีจะแตะต้องไม่ได้เป็นส่วนใหญ่ ถึงอย่างไรก็ดี ข้าพเจ้ายังพอใจที่ยังมีนักศึกษากลุ่มหนึ่ง กล้าพอที่จะหยิบยกขึ้นมากล่าว อยากจะให้มีการปรับปรุงให้เหมาะสม ตลอดจนมีความสนใจในวิชาความรู้ มากกว่าที่จะหลงระเริง ต่อการจกงานเท่านั้น ก็นั่นเอง ตามแบบผู้ใหญ่ที่หลงมกมายในกามคัณฑ์ และข้าพเจ้าขอให้ท่านเหล่านั้นจงยึดหลักนี้คือไป ถึงแม้ว่าจะมีอำนาจวาสนาชั้นในภายหน้า ก็จงอย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว

พัลลภ ไทยอารี
ครูชั้นอุดมศึกษา

หนังสือรายปีในจุฬาฯ

“การทำหนังสือรายปีในจุฬาฯ” ของคุณโพธิ์ฤทธิ์ สีนลารัตน์ ซึ่งเป็นความนึกคิดของเขาผู้ที่มีทำอัน

แหลมคม ซึ่งบุคคลส่วนมากยังมองไม่เห็น และคงคิดว่า การกระทำเช่นนั้น เป็นผลดี แท้จริงแล้ว การทำหนังสือที่เป็นมานั้น ข้าพเจ้าก็มีความเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีเป้าหมาย ไม่มีความนึกคิดว่ามันจะได้ผลอะไร ที่จะมาเสริมสร้างให้ตนเองมีปัญญา ภูมิความรู้ระเบียบประเพณี ตามคตินิยม และที่พวกท่านกำลังลุ่มหลงอยู่ ก็คือว่ามีปัญญาชน ปัญญาชนเขาต้องมีความคิดต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า คิดที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่จะทำให้เกิดความเลวร้ายต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ไม่ใช่อะไรเป็นอย่างไรก็ช่าง ไม่เคยคิดจะปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม หรือมีผู้ริเริ่มคิดมาบ้าง ทั้ง ๆ ที่ตนเองก็เห็นด้วย แต่ก็ไม่ยอมรับความเป็นจริงนั้นเสีย นับเป็นความเลวร้ายอย่างหนึ่ง สำหรับสังคมปัจจุบัน

ประเสริฐ ฤทธิสำรัง
โรงเรียนช่างศิลป์

ความรู้เป็นสิ่งสำคัญ

ขอเขียนและขอคิดใน สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนักศึกษานั้น ข้าพเจ้ายังสงสัยอยู่ว่าจะทำให้หรือไม่ แม้จะให้ผู้เขียนเรื่องเหล่านั้น มาลงมือปฏิบัติเองก็ตาม แต่สิ่งที่นักศึกษาไม่ควรลืม ก็คือว่า ท่านเป็นนักศึกษา ความรู้เป็นสิ่งที่ท่านจะละเลยเสียมิได้

พ.ส.
แพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล

แปลไม่ออก

เมื่อได้อ่าน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* รู้สึกปลื้มปิติในความคิดต่าง ๆ ของผู้เขียนทุกคน ที่พยายามสนับสนุนสิ่ง ๆ ให้สังคม จนรู้สึกเกือบท้อใจ ที่คิดไม่เคยมีความคิดเช่นนั้นเลย ทั้ง ๆ ที่ตนเอง เมื่อเรียนสำเร็จจะต้องมีอาชีพในทางเชื่อมโยงความคิดของตนออกสู่สาธารณะอยู่แล้ว

ปัญหาทั้ง ๒๒ ข้อ (รวมทั้ง ข้อ ก. ข. ค. ในข้อ ๒๒) เป็นปัญหาที่ตอบได้ยากมาก เพราะบรรจุวิชาทุกสาขา เช่น ศิลปะ วรรณคดี กฎหมาย ปรัชญา การปกครอง ฯลฯ และ “แปลอังกฤษ” ซึ่งคิดฉันใดใครมีทักษะนัก เพราะใช้หนังสือตำราของนักเรียนชั้น ม.ศ. ๒ กิ่งที่ใครคนหนึ่งเขียนลงใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับนี้ (เล่มที่ ๒) เลยถนัดแค่แปลอังกฤษเป็นไทย แต่ที่แปลไทยเป็นไทยก็แปลไม่ออกกะ

สมฤดี บุญदानนท์
วารสารศาสตร์ ธรรมศาสตร์

อยากจะทำต่อไป

ฉบับที่ ๑ เปิดฉากดีตะเรื่อยไปตั้งแต่ จุฬาฯ เกษตรฯ ธรรมศาสตร์ ศิลปากร ฉบับที่สองก็ก้าวกรวกไปจุฬาฯ ธรรมศาสตร์อีก อยากจะรู้ว่าฉบับที่ ๓ จะทำใคร หนังสือสมัยนี้ ถ้าไม่ค่ากัน ก็ฝันเพื่อเจอแต่กันเราก็แปลก แม้จะรู้ว่าเขาค่ากัน ก็ยังอยากอ่าน

คนชอบค่า
จุฬาฯ

นักวิจารณ์

นิตยสาร *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* นอกจากจะมีฉบับธรรมดาๆ แล้ว ยังมีฉบับพิเศษ โดยเฉพาะฉบับนิตินักศึกษา ข้าพเจ้ามิใช่นิตินักศึกษาแต่ประการใด หากเป็นนักเรียนฝึกหัดครู แต่ก็ใครจะแสดงมติดังประการให้ปรากฏบ้าง โดยจะกล่าวถึงฉบับที่แล้ว (ฉบับที่ ๒) อันอาจจะไม่ลงรอยกับคนส่วนมากเป็นแน่

ในส่วนบทบรรณาธิการ ไม่อยากจะทำให้เสียไปเปล่าๆ ในเมื่อผู้เขียนคือบรรณาธิการ คือ ส.ศิวรักษ์ จึงขอผ่าน บทนำแสดงถึงความกตริเริ่มของนิตินักศึกษา ก็ดูๆ ว่าเป็นเรื่องที่พูดที่เขียนใน *ปริทัศน์* นี้เนื่องๆ ไหวหว่าลำนวนนับว่าคืออยู่หุรอก แต่หากพลิกไปดูหัวข้อเรื่องแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ตรงกันเสียเลย คนกับหนังสือ อ่านแล้วไม่รู้จัก เฮนรี ฟาวเลอร์ กิ่งที่ข้าพเจ้าเคยรู้มาอีก ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างมากที่จะใช้ *ปริทัศน์* เพิ่มพลังปัญญาแก่ไหนแก่ไรมา แต่ที่นี้ขอรับว่าผิดหวัง ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ ข้าพเจ้าคิดว่าผลที่จะติดตามที่ผู้เขียนหวังนั้น คงไม่มีแน่ เพราะเขาเหล่านั้นที่ผู้เขียนอ้างถึงเขาไม่อ่าน *ปริทัศน์* กันนี่ครับ

กลอนในฉบับดังกล่าวนี้ ของนายเฉลิมศักดิ์ ศิลภาพร อ่านแล้วไม่สมกับตำแหน่งหน้าที่ ประธานวรรณศิลป์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คงจะเป็นเพราะ “ความเปลี่ยนแปลง” แน่ นายประเสริฐ จันคำ พยายามที่จะเขียนให้เป็นของ “สูง” แต่ก็ยังคงเป็นนายประเสริฐ จันคำ อยู่ นั่นเอง

วินัย
ผศ. เพชรบุรีวิทยาลัย

เวนิสตะวันออก

เป็นคำของกษัตริย์เยอรมัน Mandelslohe เวชกกรุงศรีอยุธยา ต่อมา Mendez Pinto ชาวโปรตุเกสก็เรียกเช่นนั้น โปรตุเกสได้ใช้คำว่า SIAM ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๐๕๕

ศรีมัทภควทศิตา

ศรีมัทภควทศิตา (หรือเพลงแห่งชีวิต)

ของ กฤษณา ไทรปายมวยาส

แสง มนวิทร แปล

สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

๒๒๓ หน้า ๒๐ บาท

วรรณคดีอินเดีย ที่คนไทยรู้จักกันทั่วไปอย่างแพร่หลาย น่าจะมี คัมภีร์รามายณะ กับ คัมภีร์มหาภารต ในนามของ รามเกียรติ์ และ มหาภารตยุทธ แต่ถ้าจะชี้เฉพาะลงไปกันจริงๆ แล้ว รามายณะ ออกจะมีภาวีกว่ามากในความแพร่หลาย เพราะมีกวีนำเอาเรื่องราวรามายณะ และมีการละเล่นทั้งโซน ละครจนเกือบจะเป็นวรรณคดีประจำชาติเขาเลย

มหาภารต เป็นคัมภีร์ที่ประกอบด้วยการสอนคุณธรรมทั้งหลายทั้งปวงไว้มากมาย บางทีอาจจะสูงกว่า รามายณะ เขาเสียด้วยซ้ำ ชาวอินเดียเองเชื่อกันว่า แม้ผู้ใดไม่เคยรู้พระเวทมาก่อนเลย แต่ถ้าได้อ่านคัมภีร์ มหาภารต หมดก็ถือว่ามีความรู้เสมอกัน เป็นที่ยอมรับกันว่า ท่านวยาส เป็นผู้ประพันธ์ขึ้น แต่เนื่องจากคัมภีร์ มหาภารต ฉบับที่คงอยู่ปัจจุบันนี้ มีความยาวประมาณถึงแสนโคลก (มากกว่ารามายณะ ประมาณสี่เท่า) และมีอุปมาอุปไมยสอดแทรกอยู่มาก รวมทั้งตำนานโวหารในการประพันธ์ ก็แตกต่างกันออกไปในแต่ละแห่ง สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า คงไม่ใช่เป็นคำประพันธ์ของ ท่านวยาส แต่ผู้เคียวไทยที่น่าจะมีปราชญ์อื่น ในสมัยต่อมาประพันธ์เพิ่มเติมสอดแทรกลงไปเป็นแน่ อนึ่งตัวเรื่องการสงครามแท้จริงนั้น ก็มีอยู่เพียงแปดพันโคลกเท่านั้น

ศรีมัทภควทศิตา เป็นอุปมาอุปไมยในจำนวนเรื่อง สอดแทรกกันแล้ว อุปมาอุปไมยอื่น ๆ ที่ผู้สนใจวรรณคดีไทยน่าจะเคยผ่านมาบ้างแล้ว คงจะเป็นเรื่องราวของนางกฤษณา หรือ เทราปตี มเหสีของพี่น้องปานธา กับนางสัทยยามา มเหสีของพระกฤษณะ ซึ่งเป็นพระนิพนธ์ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ในชื่อเรื่อง กฤษณาสอนน้อง นั่นเอง

ภควทศิตา ในหนังสือเล่มนี้ ยาว ๗๐๑ โคลก (บางแห่งกล่าวไว้มีเพียง ๖๕๕ บทเท่านั้น) พิจารณาตามตำนานโวหารต่าง ๆ ตลอดจนระเบียบวิธีปฏิบัติ และหลักปรัชญาชวนให้เชื่อได้ว่า ท่านวยาส เป็นผู้ประพันธ์ ส่วนกำหนดเวลานั้น ยังไม่ลงรอยกันได้ ปราชญ์ยุโรปเชื่อว่าคงแต่งขึ้นราว ๘๐๐-๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งก็เป็นเวลาใกล้เคียงกับสมัยพุทธกาล หรือในสมัยพุทธกาล (Arthur A. Macdonell ปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงคนหนึ่งของยุโรป เชื่อว่า มหาภารต เป็นเรื่องเล่าคำพูดปากมาก่อน แล้วจึงมีผู้ผูกเป็นเรื่องเป็นคำประพันธ์ในสมัยพุทธกาล) แต่สวามี สัตยานันท ปรี ผู้เขียนคานาใน ศรีมัทภควทศิตา เชื่อว่าคงแต่งก่อนนี้ คือประมาณ ๑,๕๐๐-๑,๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาลมากกว่า

ว่าโดยเนื้อเรื่อง ภควทศิตา เป็นหลักปรัชญาที่ฟังปฏิบัติความเชื่อของบุคคลในยุคนั้น ความสำคัญอยู่ที่หลักธรรมต่าง ๆ ซึ่งถือว่าออกจากปากของพระกฤษณะสู่ท้าวอรชุน แต่คนอื่นได้ยินได้ฟังจากการเล่าถวายเป็นสยชัย นายสารตีประจำรดท้าวฤทราษฏร์ สยชัยผู้นี้ได้รับประสาทพรจากท่านวยาสเทพให้มีทิพจักษุ และทิพยโสต สามารถได้ยินและเห็นเหตุการณ์

ต่าง ๆ ในสนามรบทุ่งกุระเขตร เมืองหัตถินทรประ
อย่างพิสดาร เมื่อทำวอรชุนผู้เป็นยอดขุนศึก เกิดความ
ท้อแท้หมกกำลังใจจะต่อสู้สงครามด้วยหมู่ญาติ ถึงกับ
ปล่อยอาวุธลง พระกฤษณะ ซึ่งเป็นนารายณ์อวตาร
ผู้เป็นพระสหายทำหน้าที่ขบรวดศึกให้ ต้องกล่าวข้อ
ธรรมะขึ้นอ้าปดประโลมใจจนทำวอรชุนจับอาวุธ
ใหม่ และข้อธรรมะนี้ให้ชื่อว่า “ภควัทคีตา” ภคว
แปลว่า ผู้มีโชค คีตา แปลว่า เพลง ภควัทคีตา จึง
แปลตามรูปศัพท์ว่า เพลงแห่งผู้มีโชค หรือนัยหนึ่ง
อาจนับได้ว่าเป็นบทเพลงแห่งชีวิต ที่กล่าวชีวิตทั้งใน
อดีต อนาคต และปัจจุบันที่ดำรงอยู่

หลักปรัชญาของ ภควัทคีตา คือ การกระทำคาม
หน้าที่โดยไม่หวังผลจากการกระทำนั้น ๆ เช่นในที่นี้
ทำวอรชุนเป็นกษัตริย์ หน้าที่ของกษัตริย์ก็เป็น
ลักษณะแยกไม่ได้โดยแท้ คาบของข้าพเจ้าจึงไม่ได้พัน
อนุปรมาน เพราะฉะนั้นคาบที่ข้าพเจ้าลงไป จึงเป็นพัน
ในที่ว่าเปล่าจะวางอนุปรมาน ก็ความว่างเปล่าใคร
เล่าจะเป็นผู้ทำอันตรวยได้ เพราะทำอันตรวยในสิ่ง
ที่ไม่มี ก็เท่ากับไม่ได้ทำอันตรวยในสิ่งใด ด้วยเหตุนี้
ผู้ที่เอาคาบพันลงไปเฝ้าว่างเปล่า จึงไม่ต้องรบศึก”

จะเห็นว่า หลักธรรมข้อนี้ฝึกกับหลักทางศาสนา
พุทธอย่างยิ่ง เพราะวาดังแม้ศาสนาพุทธจะยอมรับว่า
ชีวิตเป็นสังสารวัฏ ซึ่งย่อหมายถึงร่างกายและ
วิญญาณเป็นกนละส่วนที่มีความสัมพันธ์กัน เมื่อร่าง
กายสลายไป วิญญาณก็ไปสู่ปฏิสนธิในร่างใหม่ที่คาม
แต่หลักทางพุทธศาสนาถือว่า การกระทำใด ๆ ที่ทำให้
ชีวิตแตกดับ นั่นคือการแยกกันของร่างกายกับ

วิญญาณแล้ว ถือว่าเป็นบาปอย่างยิ่ง ในขณะที่
ภควัทคีตา ไม่ได้เป็นบาป

นี่คือความแตกต่างระหว่างพระพุทธองค์ กับพระ
กฤษณะ

สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง สำหรับหนังสือเล่มนี้
คือคำนำที่สวามี สัตยานันท์ ปรี เขียนเอาไว้ เป็น
เรื่องช่วยปูพื้นฐานสำหรับผู้ที่ไม่เคยอ่าน มหาภารต
ยุทธ มาก่อนเลย ได้เพียงพอและสะดวกใจขึ้น อนึ่ง
ในท่อนสุดท้ายของคำนำ ท่านสวามี สัตยานันท์ ปรี
ได้กล่าวไว้อย่างน่าฟังมากว่า

“เมืองไทยและอินเดียรวมอยู่ในภูมิธรรมเดียวกัน
แต่ภูมิธรรมอินเดียเท่าที่สยามได้รับเอา เป็นเพียง
ฉากเดียวเท่านั้น ฉะนั้นถ้าหนังสือเล่มนี้จะช่วยเหลือ
ในการเปิดฉาก แห่งภูมิธรรมอินเดียอีกฉากหนึ่ง
ข้าพเจ้าหวังอย่างแน่นอนว่า ภารต ภาพระหว่าง
ประเทศทั้งสองนี้ ซึ่งได้เกิดขึ้นเพราะภูมิธรรม จะได้
มันคงถาวรขึ้นโดยไม่รู้จักรอกอสาณ”

หนังสือเล่มนี้เคยตีพิมพ์มาแล้วสองครั้ง เกี่ยวกับ
คำแปลโศลกภาษาสันสกฤตมาเป็นไทยนั้น โดยทั่วไป
ก็มีความหมายตรงกลางและอ่านเข้าใจง่าย แต่ข้อ
บกพร่องในการพิมพ์ยังมีอยู่มาก การใส่เลขกำกับ
นักรบ นำผลรบเข้าสู่สมรภูมิ ทำสงคราม โดยไม่มุ่ง
คือผลของการสงคราม ว่าจะเป็นการทำลาย
ล้างชีวิต ไม่มีผู้ทำลายและไม่มีผู้ถูกทำลาย ฉะนั้น
จึงไม่มีการทำลาย มีแต่หน้าที่และกรรมคือการกระทำ
โดยธยายที่ ๓ ว่าด้วยกรรมโยค (หลักปฏิบัติ) โศลก
บทที่กล่าวไว้ว่า ‘โลกนี้มีกรรมเป็นเครื่องผูกพันโดย

การกระทำทุกชนิด เว้นแต่การกระทำเพื่อยัญญพิธิ (คือการกระทำเพื่อพระเจ้า จึงได้แก่ธรรมกาย) กุศล เกณนฺเตย ขอบท่านจงชอบที่จะเป็นประพฤติการกระทำยัญญพิธินั้นโดยไม่ประสงค์ผลอย่างใด ๆ' ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับร่างกาย มีกล่าวไว้ในสางขยโศกว่า 'นั่นท่านเรียกว่า ศรีริณ (จิตซึ่งอาศัยว่าง) เป็นสภาพเที่ยงแท้ไม่พินาศ อยู่เหนือการพิสุจน์ เข้าอาศัยอยู่ในร่างกายอันเป็นสิ่งซึ่งมีที่สุด ฉะนั้นจึงรบเด็ก ท่านเผ่าภรด ไกรนิกเภาว่า ศรีริณนี้เป็นผู้ฆ่า และกิดเภาว่าศรีริณนี้เป็นผู้ถูกฆ่า เขาทั้งสองนั้นเป็นคนไม่รู้ (ความจริง) ศรีริณนี้ไม่ได้ฆ่าใคร และไม่ถูกใครฆ่า ศรีริณไม่เคยกิด ไม่เคยตาย จะไม่เป็นอีกเมื่อใดเป็นแล้ว ศรีริณนี้ไม่กิด เที่ยงในภายหน้าและเที่ยงมาแล้ว ย่อมฆ่าไม่ตาย ในเมื่อว่างกายถูกฆ่า ผู้ซึ่งรู้จักสิ่งนั้นอันไม่กิด ไม่สูญ ไม่อาจถูกทำลาย และเที่ยงแท้ เราจะถูกฆ่าหรือจะฆ่าใครได้อย่างไร ปารต I เหมือนคนถอดเครื่องนุ่งห่มอันเก่าเสีย สวมชุดอื่นซึ่งเป็นเครื่องใหม่ฉนั้นใด ชาวคัมภีร์ที่อาศัยว่างกายก็ฉนั้นนั้น ทั้งว่างเก่าเสีย เข้าสู่ร่างอื่นอันเป็นร่างใหม่'

หลักปรัชญาตามแนว ภควัทคีตา นี้ ความจริงเราได้เคยรู้จักมาบ้างแล้วจากถ้อยคำของวาชสรว โยคี ในหมู่โจร ในเรื่อง กวมพิต และวาชสรวพิยกเภา ภควัทคีตา ไปอ้าง "ผู้ใดเข้าใจว่าตนเป็นผู้ประหาร ผู้ใดสำคัญว่าตนถูกประหาร ทั้งสองผู้นั้นย่อมไม่รู้แจ้งแท้จริง ไม่มีใครประหาร ไม่มีใครถูกประหาร เหตุที่เป็นคั้งนี้ก็เพราะ "คาบของข้าพเจ้าพ้นเข้าไปประวางอนุปรมาน อันแยกไม่ได้ เพราะอนุปรมานนี้มีค่าศัพท์เพื่ออธิบายท้ายบท มีผิดพลาดและละเลยอยู่มาก บางครั้งไม่ใส่เลขกำกับ แต่มีคำอธิบาย บางบท เช่นบทสททท้าย มีค่าศัพท์ตามหมายเลขถึง ๑๘ คำ แต่อธิบายไว้เพียง ๑๖ คำ ในคอนศนมียกค่าศัพท์มาด้วยแต่ข้อ ๆ มาละเลยเสีย ทัวให้ผู้อ่านไม่มั่นใจ เพราะระวางอยู่แล้ว เกรงจะอธิบายผิดคำเข้าอีก หากจะมีการตีพิมพ์ออกครั้ง การได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่านี้ จะไม่มีที่ตำหนิได้เลย

ประมวล โกมารทัต

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไฟเย็น

เสนีย์ เสาวพงศ์ (สำนักพิมพ์เพื่อน)

๑๕ บท

ในวงการหนังสือปัจจุบัน นับว่าได้ตื่นตัวขึ้นมาจากการที่ได้มีการพิมพ์หนังสือใหม่ ๆ ออกมา พร้อมทั้งได้ประสบผลสำเร็จของนักเขียนเรื่องสั้นและเรื่องยาว ถึงกระนั้นก็ตาม ก็มีการพิมพ์หนังสือของนักเขียนที่มีชื่อเสียงอีกหลายครั้ง ทั้งที่เป็นเรื่องที่เขียนใหม่ และเรื่องที่เคยลงพิมพ์มาแล้ว ซึ่งในที่นี้ขอจะกล่าวถึง นักเขียนที่ข้าพเจ้าคิดว่า เป็นนักกิตที่ส่งส่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งในกระบวนการนักอ่านย่อมจะรู้จักเขาค้นคือ เสนีย์ เสาวพงศ์

ในทัศนะของข้าพเจ้าเอง คิดว่าเสนีย์ เสาวพงศ์ ควรจะได้รับการยกย่องว่าเป็นนักเขียนและนักกิตของเมืองไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ชื่อเขียนของท่านผู้นั้นอาจมีน้อย ถ้าเทียบกับนักเขียนที่มีชื่ออื่น ๆ แต่ถึงกระนั้นก็ตามทุกเรื่องก็นับว่าส่งส่งทางความคิด และมีค่ายิ่งในทางวรรณกรรม ความเป็นนักกิตที่ก้าวหน้า สะท้อนภาพของสังคมและเสนอแนะสิ่งที่สังคม สังสนิจทำให้ชื่อเขียนของเสนีย์ เสาวพงศ์ ไม่หายไปจากบรรณภาพเมืองไทย

ไฟเย็นนับเป็นนวนิยายเรื่องยาว เล่มแรกสุดที่สำนักพิมพ์เพื่อน ได้ผลิตออกมาซึ่งก็ได้ถึงความสำเร็จอย่างมากมายแก่วงการนักอ่านหนังสือของเมืองไทย นักอ่านใหม่ ๆ ที่ไม่เคยอ่านหนังสือของเสนีย์ เสาวพงศ์ มาก่อน อาจจะไม่เข้าใจเนื้อเรื่องโดยตลอด เพราะเสนีย์ เสาวพงศ์ ชอบเขียนหนักไปในทางบรรยายภูมิประเทศ สะท้อนภาพชีวิตของสังคมและให้ข้อคิดเป็นกอน ๆ ไป แต่ถ้าว่านโดยการติดตามไปค่อย ๆ ก็ชอบเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง

เสนีย์ เสาวพงศ์ ได้อาศัยพื้นฐานของการอยู่ในประเทศลาตินอเมริกา มาเขียนเป็นเรื่องราวขึ้น ภายในเนื้อเรื่องเต็มไปด้วยสภาพความเป็นอยู่ ของชาวลาติน กลิ่นไออันร้อนระอุของการปฏิวัติ ความรักอันสูงส่ง คอชชายที่พึงมีต่อหญิง และหญิงพึงมีต่อชาย ความสวยสดงดงามของธรรมชาติ การต่อสู้กันรนเพื่อนำไปสู่

การอยู่ที่กินที่ เสนีย์ เสาวพงศ์ ได้พาเราท่องเที่ยวไปในลาตินอเมริกา เขาได้กล่าวถึงเมืองที่นั่นว่า “ชีวิตของเมืองก็อยู่กับชีวิตของคน เมื่อผู้คนส่วนมากอยากจนเมืองก็ยากที่จะรุ่งเรืองได้..... ถ้าเราประกอบกิจกรรมเพื่อเป็นอาชีพ เราก็ต้องคำนึงถึงใน ด้านเศรษฐกิจว่า พืชที่เราปลูกตลาดมีความต้องการหรือไม่...”

เขาได้เล่าให้ผู้อ่านมองเห็นเสถียรภาพทางการเมืองของลาตินอเมริกาไว้ว่า “... การโค่นล้มอำนาจทางการเมืองแบบลาตินอเมริกา กินเวลาไม่เกิน ๓ วัน เป็นอย่างมาก ภายในเวลา ๓ วันถ้ารัฐบาลปราบไม่ได้ก็แพ้ และตัวฝ่ายปฏิวัติยังไม่แพ้ก่อน ๓ วันก็จะชนะ..”

ซึ่งสิ่งนี้ทำให้ผู้อ่านพอจะมองเห็นภาพ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเทศของเรา เสนีย์ เสาวพงศ์ ได้ชี้ให้เห็นสภาพของนักการเมือง ที่ถูกตามล่าจากรัฐบาล ต้องลี้ภัยออกแค้นเพียงใด นอกจากนั้นยังทำให้เรามองเห็นถึงข้อคิดต่าง ๆ ของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลของเขา

ภายในเนื้อเรื่องผู้อ่านจะมองเห็นว่า ศิลปินที่มีชื่ออย่าง โครเซ่ กาเซีย นั้น ผิดกับศิลปินเมืองไทยอย่างไร จากการแสดงออกของประชาชนที่ส่งเสียงตะโกนต่อต้าน ในวันที่ โครเซ่ กาเซีย ถ้าวัดประตูเรือนจำออกมา และจากทัศนคติของ โครเซ่ กาเซีย ที่กล่าวต่อประชาชนของเขาว่า “ข้าพเจ้าเป็นคนของท่าน ข้าพเจ้าจะไม่ไปไหน การไปอยู่ที่อื่นอาจทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขใจในทางกายก็ว่า แต่ข้าพเจ้าจะไม่ไป ข้าพเจ้าจะอยู่กับท่านที่นี่ ในประเทศบ้านเกิดเมืองมารดาของเรา” สิ่งนี้จะทำให้เราผู้อ่านนำมาเปรียบเทียบกับสภาพของศิลปินในเมืองไทยได้เป็นอย่างดี

เมื่ออ่านไปจนจะจบเรื่อง ผู้อ่านจะได้ยินเสียงเล็ก ๆ เย็น ๆ ของผู้หญิง เลือกลาตินอเมริกาผู้หญิงหนึ่งพูดว่า “ความรักของฉันเย็นเหมือนไฟ และหลังไหลเหมือนหิน” สิ่งนี้เป็นเหตุของการตั้งชื่อเรื่อง “ไฟเย็น”

เท่าที่กล่าวมานั้นนับเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อให้เห็นคุณค่า ที่ข้าพเจ้าคิดว่า เป็นวรรณกรรมอันวิจิตรตระการ

และสง่างาม ซึ่งเราจะหาได้ยาก จากข้อเขียนในยุคปัจจุบัน เพราะนอกจากจะทำให้เรามองเห็นสภาพชีวิตและสังคมของประเทศในอเมริกาได้ ผู้อ่านยังได้ข้อคิดของการผจญภัย การต่อสู้กันชน ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ความเบียดเบียนของธรรมชาติ ความมั่งคั่งแห่งความใจมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรยายภาคทางการเมืองในลาตินอเมริกา ซึ่งผู้เขียนได้บรรยายภาพอักษรไว้ให้เห็น อย่างแจ่มจรัสชัดแจ้งที่สกดด้วยสีสรรพอันสดใส นับว่าไฟเย็นเป็นหนังสือเล่มหนึ่งในตลาดหนังสือปัจจุบันนี้ อันเต็มไปด้วยคุณค่าที่มีพร้อมทุกอย่างของการเป็นหนังสือที่ดี

พิภพ ชงไชย
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วรรณคดีพุทธศาสนา

เจือ สตะเวทิน (คณวิทย์)

๔๐๑ หน้า มีภาพประกอบ ๓๕ ภาพ

หนังสือวรรณคดีพุทธศาสนาเป็นหนังสือที่ได้รับรางวัลจากยูเนสโก ในฐานะหนังสือยอดเยี่ยมด้วยเล่มหนึ่ง ย่อมเป็นหลักประกันในความดีเด่นของหนังสือเล่มนี้ได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนคืออาจารย์ เจือ สตะเวทิน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในวงการศึกษาของชาวสยามปัจจุบัน โดยเฉพาะในวงของวรรณกรรมนั้นท่านผู้นี้ดำรงตำแหน่งอุปนายกคนที่ ๑ ของสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย มีผลงานทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองปรากฏในหนังสือและนิตยสารต่าง ๆ อยู่เนือง ๆ เป็นผู้เขียนหนังสือประวัติวรรณคดีฉบับชนะการประกวด ของกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้เขียนกล่าวไว้ในคำนำว่า “ข้าพเจ้าศึกษาวรรณคดีพระพุทธศาสนาตามแบบของนักศึกษาวรรณคดีคือ ประสงค์จะทราบทั้งแก่นและกะพี้ และคิดว่าท่านผู้อ่านไม่น้อยก็มีความประสงค์เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเรียบเรียงเรื่องทั้งหลายอันเกี่ยวกับวรรณคดีทางพุทธศาสนาขึ้นในรูปลักษณะ ที่เป็นหนังสือ

วรรณคดีโดยเฉพาะ” ทำให้เกิดความศรัทธาแก่ผู้อ่าน
ที่กระหายอยากจะได้แก่นและกะพี้ จากหนังสือเล่มนี้
เป็นอย่างยิ่ง

การดำเนินเรื่องของหนังสือเล่มนี้ เป็นไปอย่าง
ลำดับเรื่องคงที่ผู้เขียนได้ให้ตารางประวัติวรรณคดีใน
ท้ายเล่ม เริ่มแต่ไตรภูมิภคาของพญาสีโทในสมัย
สุโขทัยจนถึงกามนิคของเสฐียรโกเศศ — นาคะประทีป
ในสมัยปัจจุบัน แต่ความจริงวรรณคดีพุทธศาสนานั้น
ก็มีได้เริ่มเพียงแต่ไตรภูมิภคาเท่านั้น ถ้าพิจารณา
อย่างถ่องแท้แล้ว พระธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้านั่นเอง เป็นทั้งวรรณคดีและคัน
กำเนิดวรรณคดีมากมายที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้เขียนก็ได้แสดงให้เห็น
เห็นจริงในวรรณคดีพุทธศาสนา โดยเฉพาะในปาฐกถา
ของผู้เขียนเองที่ตีพิมพ์เอาไว้ด้วย โดยผู้เขียนได้กล่าว
ถึงพุทธประวัติในลักษณะของวรรณคดี ผู้เขียนได้
อาศัยหนังสือ ปฐมสมโพธิพระนิพนธ์สมเด็จพระมหา
สมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรสเป็นหลัก ในการ
กล่าวถึงพุทธประวัติ อ้างว่าหนังสือเรื่องนี้เป็นคลัง
พุทธศาสนาในแง่ของนักวรรณคดีโดยแท้

นอกจากผู้เขียนจะได้กล่าวถึงพุทธประวัติในแง่
ของวรรณคดี และรวบรวมหนังสือวรรณคดีพุทธ
ศาสนาต่าง ๆ ไว้แล้ว ยังมีข้อเขียนที่เกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่
อีกบ้าง เช่น ภาพยลชีวิตตถกฤณาและบทละครพุทธ
สน ๆ กันนี้อ่านด้วยกันทั้งสิ้น

แต่เท่าที่ผู้วิจารณ์อ่านไปโดยตลอดแล้ว เพื่อจะ
กันให้ถึงแก่นและกะพี้ของวรรณคดีพุทธศาสนาตามที่
ผู้เขียนอ้างไว้ในคำนำ ก็พบเพียงแต่วรรณคดีที่รู้จักกัน
อยู่ในวงกว้างแล้ว ส่วนแก่นและกะพี้ยังมีอีกมาก
เช่นวรรณกรรมของพระศิริมิ่งกลาจารย์ หรือพระ
รัตนปัญญา หรือ พระโพธิรังษี ฯลฯ ไม่มีเลยใน
หนังสือเล่มนี้ น่าที่ผู้เขียนจะได้รับไว้พิจารณาใน
โอกาสต่อไป ถ้าจะเรียบเรียงสมทบขึ้นอีกก็เป็นสิ่งที่
น่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง และผู้ที่เรียบเรียงได้ก็ถือ
ว่านผู้นี้ เพราะเท่าที่ปรากฏในผลงานแล้ว ในบรรดา
ผู้ที่ค้นคว้าทางวรรณคดีโดยเฉพาะแล้วไซร้ก็มีอาจารย์
เจือ สตะเวทิน นี่แหละที่อุทิศตนค้นคว้าอย่างนำ
สรรเสริญ

คุณลักษณะของหนังสือเล่มนี้ เหมาะสำหรับนัก
เรียนนักศึกษาที่เกี่ยวข้องใน การศึกษา ค้นคว้าในเรื่อง
วรรณคดีพุทธศาสนา และผู้ที่สนใจก็จะได้รับความรู้
อย่างคุ้มค่า

ชำนาญ นาคประสม
วิทยาลัยครูสวนสุนันทา

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์

ชาวมุสลิม ชาตินุรุษ แบล (สภาวิจัยแห่งชาติ ๒๕๐๔)
๑๓๕ หน้า ๕ บาท

หนังสือเล่มนี้เป็นงานแปลของ สภาวิจัยแห่งชาติ
อันดับที่ ๑๑ โดยแปลจากหนังสือชื่อ *The Story of
Albert Einstein* by Miss Gillian Freeman (London:
Valentine, Mitchell & Co. Ltd., 1960)

ผู้เขียนได้พยายามพาผู้อ่าน โจรไปคามวงชีวิต
ของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ อย่างใกล้ชิด และทุกแง่
ทุกมุม ตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงปัจฉิมวัย แทนที่กล่าว
ผู้เขียนได้กล่าวถึงชีวิตในบั้นปลายของไอน์สไตน์น้อย
ที่สุด ก็เพียง ๒ บทจาก ๑๗ บท และดูเหมือนว่า
ผู้เขียนจะพยายามพรรณนาถึงชีวิตความเป็นอยู่ บุคลิก
ภาพ ลักษณะนิสัย แนวความคิด และปรัชญาชีวิต มาก
กว่าที่จะพูดถึงความคิดเห็น และทฤษฎีทางคณิตศาสตร์
ศาสตร์ เหตุฉะนี้ ผู้ที่อ่านหนังสือเล่มนี้โดยหวังจะได้
รับคำอธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์
ก็เป็นอย่างน้อยต้องผิดหวัง หนังสือเล่มนี้จึงต่างกับ *The
Universe and Dr. Einstein* by Lincoln Barnett
ซึ่งมุ่งอธิบายทฤษฎีของไอน์สไตน์ ยิ่งกว่าชีวิตประวัติ

สิ่งที่ผู้อ่านจะได้รับจากหนังสือเล่มนี้ นอกจาก
ชีวิตความเป็นอยู่ของไอน์สไตน์แล้ว ที่นับว่าสำคัญ
ยิ่งก็คือ ความคิดความอ่าน และการรวบรวมพลังต่อสู้
กับชีวิตอันแสนลำบากใจ ตลอดชีวิตของไอน์สไตน์
ต้องต่อสู้กับภาวะต่าง ๆ นับแต่การต่อสู้กับครูผู้ไม่
เข้าใจในความต้องการของศิษย์ การแสวงหาโรงเรียน
ในออสเตรีย การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่รังเกียจเชื้อชาติ
ของตน การวิ่งเต้นหางานทำหลังจากสำเร็จการศึกษา
 ฯลฯ ไอน์สไตน์เป็นคนรักอิสระ และดำรงชีวิตอยู่

อย่างง่าย ๆ ไม่สัพพัตถ์พินดีต่อการแต่งกายเท่าใดนัก แม้ในงานพิธีรับตำแหน่งศาสตราจารย์หรือรับปริญญา คุชกูบัตติกกิกคิมคักคัก อินส์ไคน์ก็ยังคงแต่งตัว “ปอน ๆ” ข้อที่น่าสังเกตก็คือ อัจฉริยะบุรุษผู้นี้พยายาม บำเพ็ญคนเพื่อเป็นประโยชน์แก่มนุษยชาติ ยิ่งกว่าที่จะเห็นแก่เชื้อชาติของตน ครั้งหนึ่งมีผู้ชักชวน อินส์ไคน์ ให้เข้าร่วมขบวนการ Zionism เพื่อก่อตั้ง ประเทศของชาวยิว อินส์ไคน์ปฏิเสธว่า “ผมเสียใจ ครั้น ผมจะไม่เข้าร่วมองค์การใดก็ตามที่มีอคติจะ แบ่งแยกตนเองออกจากมนุษยชาติอื่น ผมเป็นมนุษย์ และนับถือในความเป็นมนุษยชาติของทุกฝ่าย และจะไม่แสดงความจงรักภักดีต่อใคร มากไปกว่าที่ผมเป็น อยู่” (หน้า ๗๘) อย่างไรก็ตามภายหลังอินส์ไคน์ ก็ได้ประจักษ์ถึงความจำเป็น ที่จะต้องมีการจัดตั้ง ประเทศของชาวยิวขึ้น จึงได้ร่วมเป็นสมาชิกของ ขบวนการคิงส์ลาว ทั้งยังได้แสดงปาฐกถาหาเงินให้ แก่ขบวนการด้วย จนได้รับยกย่องว่าเป็นผู้นำของ ชาวยิว แม้ภายหลังที่ทั้งประเทศอิสราเอลแล้วก็เคยมี ผู้เสนอให้อินส์ไคน์เป็นประมุข แต่เขาตอบปฏิเสธว่า “ผมไม่เคยรับทำงานที่ผมไม่ถนัด” (หน้า ๑๓๕)

หนังสือเล่มนี้มีคำคมอยู่หลายตอน ซึ่งน่าจะจดจำ ไว้ ดังเช่นคราวหนึ่ง เบอรันาร์ค ซอว์ งามอินส์ไคน์ ว่า “— เรื่องอะไรก็ตามที่คุณเขียนขึ้นมา คุณได้ เข้าใจเรื่องเหล่านั้นอย่างแท้จริงหรือเปล่า” อินส์ไคน์ ตอบว่า “คุณเบอรันาร์คครับ ผมเข้าใจพอ ๆ กับที่ คุณเข้าใจในเรื่องที่คุณเขียนนั้นแหละครับ” (หน้า ๑๐๔)

นำชมเหยผู้แปลและเรียบเรียง ที่ใช้ภาษาได้สละสลวยและน่าอ่าน จนเกือบจะไม่ทิ้งรอยให้ทราบว่าเป็นหนังสือแปล นับเป็นงานแปลที่ดีเยี่ยมอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งไม่ค้อยกว่าเรื่อง “หมอทอม คุลีย์” และ “นักบุญ ในไฟรกว้าง อัลเบิร์ต ซไวเซอร์” ของผู้แปลและเรียบเรียงคนเดียวกันนี้ อย่างไรก็ตาม แม้หนังสือเล่มนี้จะพยายามจัดพิมพ์อย่างประณีตเพียงใด แต่การตรวจปริทัศน์ยังผิดพลาดอย่างไม่น่าให้อภัย ดังเช่น Co เป็น Go (ไบรอนปก) เบอรัทราน รัสเซล เป็น เบอรัทราน สเซล (หน้า ๑๓๗) ฯลฯ

ข้อบกพร่องอีกประการหนึ่ง ก็คือ หนังสือเล่มนี้มิได้บอกเล่าแก่สืบเกี่ยวกับผู้แต่งเลย ซึ่งต่างกับหนังสือเล่มอื่น ๆ ที่สภาวิจัยฯ จัดพิมพ์ ผู้วิจารณ์เห็นว่า หนังสือชีวประวัติบุคคลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องลงประวัติผู้แต่งไว้ เพื่อว่าผู้อ่านจะได้ใช้วิจารณญาณได้ถูกต้องว่า หนังสือเล่มนั้นจะเชื่อถือได้เพียงใด และข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่ง ก็คือ งานแปลของสภาวิจัยฯ ทุกชิ้นจะต้องมีผู้ตรวจด้วย การทำเช่นนี้จะเป็นการดูแลผู้แปลหรือผู้ตรวจ หรือถ้าหากสภาวิจัยฯ จะยึดถือปรัชญาบัตรในการกำหนดค่าผู้แปลและผู้ตรวจแล้ว ก็ออกจะน่าเสียใจยิ่ง เพราะเท่าที่เป็นมา ผู้แปลมักเป็นผู้ที่มีผลงานปรากฏ ครกกันข้ามกับผู้ตรวจบางท่าน ซึ่งกลับไม่มีผลงานปรากฏในบรรณพิภพมาก่อนเลย ถ้าหากสภาวิจัยฯ จะไม่เชื่อถือความสามารถของผู้แปลแล้ว ก็น่าจะให้ผู้ตรวจแปลเสียเอง จะอ้างว่าผู้ตรวจไม่มีเวลาแปล ก็คงจะฟังไม่ขึ้น เพราะงานตรวจนั้น ถ้าทำกันจริง ๆ แล้วต้องใช้เวลามากกว่างานแปลเสียอีก

จะอย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้นับว่าเป็นหนังสือที่ทรงคุณประโยชน์ไม่น้อย อ่านเบาสมองได้ที และราคาไม่แพงนัก

วังสรวดี ธารนพพันธุ์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บันทึกย่อการสัมมนาเรื่อง อุดมคติ และสภาพของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

สไมสรอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พิมพ์แจก ๘๓ หน้า

ในระยะ ๒-๓ ปีนี้ข้าพเจ้ารู้สึกได้ว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการตื่นตัวขึ้นมากทั้งในด้านวิชาการ และกิจกรรมรวมทั้งการก่อสร้างต่าง ๆ ที่เห็นได้ชัดเงินคือการที่สไมสรอาจารย์ และคณะกรรมการส่งเสริมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย (จุฬาฯ) ได้จัดให้มีการสัมมนาขึ้น

และก็จะเห็น ของธรรมดาที่การสัมมนาแต่ละครั้ง จะต้องมีการจัดพิมพ์หนังสือขึ้น เพื่อเสนอผลของการ

สัมมนาหลังจากการสัมมนาเล็กแล้ว การสัมมนาทั้งสอง
นี้ก็เช่นกัน ได้มีหนังสือรายงานการสัมมนาออกมา
สองเล่ม คือรายงานการสัมมนาเรื่องการส่งเสริม
กิจกรรมในมหาวิทยาลัย และรายงานการสัมมนาเรื่อง
อุดมคติและสภาพการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เล่มแรก
นั้นมีผู้พิพากษาวิจารณ์กันมาก แต่เล่มที่มีคุณค่าทางวิชา
การและควรแก่การสนใจที่น่าจะหยิบยกมาพูดถึงในที่นี้
คือ รายงานการสัมมนาเรื่อง อุดมคติ และสภาพของ
การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่สโมสรอาจารย์พิมพ์แจก
แก่ผู้สนใจ

เนื้อหาภายในเล่มแยกออกได้เป็น ๒ ตอนคือตอน
แรกเป็นคำปราศรัยของศาสตราจารย์ ดร. กำแหง
พลางกูร เกี่ยวกับเรื่องอุปสรรคและการปรับปรุง
มหาวิทยาลัยให้ดีขึ้น หลังจากนั้นเป็นบันทึกย่อของ
การประชุมเกี่ยวกับอุดมคติและสภาพการศึกษาซึ่งแยก
เป็น ๔ หัวข้อ คือ อุดมคติของมหาวิทยาลัย เรื่อง
มาตรฐานทางวิชาการ เรื่องปัจจัยการดำเนินงานของ
มหาวิทยาลัย และเรื่อง ระบบบริหารงานของ
มหาวิทยาลัย ในการวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้า
จะหยิบยกสาระในหนังสือมาพูดก่อน แล้วจะวิจารณ์
เปรียบเทียบอุดมคติกับความเป็นจริง ที่มีในปัจจุบัน
(ของจุฬาฯ) เท่าที่ประสบการณ์และความรู้ของข้าพ-
เจ้าจะอำนวยให้

เมื่อคุณซื้อเรื่องก็ชวนสนใจเป็นอย่างยิ่ง และยิ่งคุ
รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนาแล้ว ก็ยิ่งจะมีความหมายมาก
ขึ้น แต่เมื่อได้อ่านรายงานก็โดยละเอียดแล้วกลับรู้สึก
ว่ารายงานฉบับนั้นหาได้เป็นอุดมคติไปคามชื่อเรื่องไม่
เห็นจะมีเพียง ๒ เรื่องแรกเท่านั้น (อุดมคติ กับ
มาตรฐานทางวิชาการ) ที่มีคุณค่าคืออยู่ แต่เรื่องปัจจัย
การดำเนินงาน และระบบบริหารงานของมหาวิทยาลัย
แล้วรู้สึกว่าจะลงเดือนไปมาก เพราะในรายงานทั้ง
สองเรื่องนั้น มุ่งแต่จะวิเคราะห์ถึงสภาพที่เป็นจริงอยู่
เท่านั้น มิได้เลยไปถึงอุดมคติที่ควรจะเป็น จริงอยู่
อุดมคตินั้นจะเปรียบเสมือนดวงดาวที่คนธรรมดาเอื้อม
ไม่ถึง แต่เราก็ต้องไม่ลืมว่า ดวงดาวนั้นชาวเรือใช้
เป็นเครื่องนำทางไปสู่จุดหมายปลายทางและประสพผล

สำเร็จมามากแล้ว ข้อที่น่าชมเชยในด้านการจัดพิมพ์
หนังสือเล่มนี้ เห็นจะได้แก่การจับบทที่รายงานการ
สัมมนา ซึ่งสามารถครอบคลุมเนื้อหาไว้ได้มากพอ
สมควร โดยเฉพาะในการอภิปรายทั่วไปนั้นสามารถ
เขียนให้เห็นถึงแนวคิด และเนื้อหาในการสัมมนาได้
อย่างดียิ่ง

ที่ควรยินดีสำหรับรายงานฉบับนี้คืออยู่ที่เนื้อหาใน
รายงานนั้นจะเป็นกระจุกสะท้อน ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
กับจุฬาฯ (ทั้งอาจารย์และนิสิตนักศึกษา) ได้สังเกตเห็น
ถึงความเปลี่ยนแปลงของจุฬาฯ ว่าได้เจริญมา
เหมาะสมเพียงพอกับจำนวนเวลาที่ทิ้งมา จนจะครบ
๕๐ ปี ในเดือนมีนาคมปีหน้าแล้วหรือยัง และเมื่อ
ส่องกระจุกแล้วมีความคิดที่จะแก้ไขปรับปรุงอย่างไร
หรือไม่ หรือเพียงแต่ว่าดูแล้วก็เฉยชาไปเสีย จุฬาฯ
มีเราเสียคนเดียวเมื่อไหร่

เรื่องเด่นที่ทำให้รายงานเล่มนี้มีค่ายิ่งขึ้น เห็นจะ
ได้แก่ คำปราศรัยของศาสตราจารย์ ดร. กำแหง
พลางกูร ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อว่าปัญหาต่างๆ ที่ ดร. กำแหง
พูดนั้น คงจะเจาะจงมาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เป็นส่วนใหญ่ และก็เชื่อว่าจะถูกใจและแทงใจอกอีก
เป็นจำนวนมากเช่นกัน มิใช่เพียงผู้เข้าร่วมสัมมนา
เท่านั้น อันที่จริงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่
ดร. กำแหง พูดนั้น ข้าพเจ้าก็คิดว่า คงจะมีผู้เห็น
ปัญหานั้นมาากและมานานแล้วเหมือนกัน ข้อที่น่าเสีย
ใจก็คงจะอยู่ที่คนรุ่นนี้ไม่ยอมแก้มากกว่า แต่ที่น่าเห็น
ใจก็คือการแก้ปัญหาค่างๆ เหล่านั้น ถ้าจะแก้กันจริงๆ
แล้วก็จะเป็นการหลบหน้าประมุก และการถกถมุกที่ยื่น
ออกมาเท่านั้นก็ทำไม่ได้ง่าย ๆ อย่างเรื่องหกเซยใน
สังข์ทองเสียด้วย

เรื่องอุดมคติกับความเป็นจริงที่ข้าพเจ้าอยากจะนำ
มาวิจารณ์เปรียบเทียบเป็นเรื่องแรก คือเรื่องของ
มาตรฐานของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัย ซึ่งใน
รายงานได้ให้การพิจารณาไว้ ๕ ประการด้วยกัน คือ
ความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง คุณ
ลักษณะที่ดีในทางศีลธรรมจรรยา ความสนใจทางก้าน
วิชาการอย่างลึกซึ้ง ความเป็นชนชั้นนำที่ดี ความ

สามารถทางด้านเศรษฐกิจ และสุขภาพทางกายและจิตใจ คุณลักษณะเหล่านี้ จากประสบการณ์จากผู้เขียนยืนยันได้ว่า มโนคติของเรายังขาดคุณลักษณะเหล่านี้ อยู่ยิ่งมาก เรื่องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและความสนใจในคำนิเวศการอย่างลึกซึ้งนั้น ถ้าไม่เริ่มสนใจแต่ในขณะยังเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยแล้ว ความหวังที่จะไปสนใจเมื่อจบจากมหาวิทยาลัยแล้ว เป็นสิ่งที่ยากมาก และในขณะที่เรียนนั้นเราก็เห็นกันเป็นส่วนมากแล้วว่า การเรียนการสอนของเรา เป็นแบบบ่อนความรู้กัน ความสนใจอ่านหนังสือในห้องสมุด วงสนทนาในเรื่องวิชาการ ในเรื่องความคิดความเห็น เพื่อเป็นเครื่องมือของปัญญาที่หาพบได้ยากมาก ยิ่งคุณลักษณะที่ดีในทางศีลธรรมจรรยา และความเป็นชนชั้นนำที่ดีแล้ว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นเครื่องชี้ได้อย่างที่ว่า มโนคติของเราจะมีคุณลักษณะเหล่านี้หรือไม่

เรื่องของปัจจัยในการดำเนินงานและระบบบริหารงานมหาวิทยาลัยนั้น จากข้อเขียนในรายงานนั้นก็ดูจะยอมรับอยู่แล้วว่ามหาวิทยาลัยของเรา โดยเฉพาะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก แต่ที่ใครจะวิจารณ์เพิ่มเติมขึ้นเป็นทักษะและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาโดยตรง ข้าพเจ้ามีความเห็น (รวมทั้งเพื่อน ๆ คนอื่น ๆ อีกหลายคน) ว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ ของมหาวิทยาลัยนั้นมีหลายท่านที่พยายามจะบดบังความรับผิดชอบออกไปให้พ้นตัวด้วยการไม่พยายามช่วยเหลือหรือให้ความร่วมมืออย่างเสียไม่ได้ บางทียังบอกกับคณาจารย์ให้ไปขอความช่วยเหลือจากที่อื่นดีกว่า โดยที่ไม่ได้คิดเลยว่า จุฬาฯ ค้ำ

กันเองยังขอความช่วยเหลือกันเองไม่ได้แล้วจะให้ไปขอความช่วยเหลือจากคนอื่นได้ก็อย่างไร ข้าพเจ้าไม่อยากจะคิดว่าเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้บ้าง (เหมือนในผลการสัมมนา) แต่ข้าพเจ้าคิดว่าเจ้าหน้าที่บางท่านเหล่านี้ได้รับการอบรมและใช้ความคิดน้อยเสียมากกว่า

ข้อบกพร่องต่าง ๆ เหล่านี้เป็นที่พูดถึงกันมานาน แต่ก็ยังไม่แก้ไขกันอย่างจริงจัง ๆ จึง ๆ ซึ่งวิธีการแก้ไขการไม่บรรลุอุดมคติหรือไม่ได้เล็งถึงอุดมคติของมหาวิทยาลัยเรา นั้น ถ้ากล่าวอย่างชนิดเรียนผูกโดยยังไม่ได้เรียนแกะแล้วก็อาจกล่าวได้ว่า แก้ได้โดยไม่ยาก ขอให้ผู้ที่คิดจะแก้มีความตั้งใจจริงมีความอดทนมีความหวังก็คือการศึกษาและเห็นแก่ตัวให้น้อยที่สุด มุ่งประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม การสัมมนาและรายงาน การสัมมนาครั้งนี้เป็นนิมิตที่ดีที่แสดงถึงก้าวหน้าและการตั้งใจจริงของคณะมหาวิทยาลัยที่จะดำเนินการเพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยที่แท้จริง รายงานฉบับนี้เป็นสิ่งที่นิสิตนักศึกษาคควรอ่านเป็นอย่างยิ่ง อย่างน้อยที่สุดก็ช่วยเป็นเครื่องประเมินตัวเราได้เป็นอย่างดี แต่คงที่ข้าพเจ้าได้เขียนไว้แต่ต้นแล้วว่า จุฬาฯ มีการคืนตัวในคำอื่น ๆ ขึ้นมาก ซึ่งเปรียบเสมือนอักษรลับที่นอนอย่างเต็มอ้อมเมื่อตื่นขึ้นก็มีกำลังมาก แต่บางทีการนอนมากก็อาจจะทำให้เชื่องซึมไปได้เหมือนกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่เราจะต้องคอยคุนค่อไป

ไพฑูริย์ สีนลวรัตน์

คณบดีคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ตีแปดสาแหรก

นี้ผู้ตีแปดสาแหรกมาจากคำว่า “แปดสาแหรก” หมายความว่า เป็นอุกโตสุชาติ มีกำเนิดดีมาถึงสามสี่ชั่วคน คือบรรพบุรุษแต่ละคนล้วนอยู่ในสกุลสาแหรกทั้งสิ้น รวมถึงแปดสาแหรกด้วยกันจึงถึงตัว ‘ผู้ตี’ คนนั้น อย่างพวกสกุลจางตรงสกุล ถิ่นบัวรวมสกุลสาแหรกสำคัญ ๆ เป็นสาแหรกถึง ๕ สาแหรก (นับเฉพาะฝ่ายบิดา) นับรวมฝ่ายมารดาหลวงด้วย ก็เป็นแปดสาแหรก อย่างเจ้าจอมมารดาวัชรกาลที่ ๕ นั้น ถือกันว่าเป็นผู้ตีสิบสาแหรกทีเดียว

หนังสือของสำนักพิมพ์สังคมศาสตร์

ประเภทที่ได้รับรางวัลจากยูเนสโก
บันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ ๕ เล่ม ๒๐๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
ชุมนุมมนัสนิพนธ์ ๓๐ บาท
กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร
การเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ๓๐ บาท
ทรงศรี อาจอรุณ

ประเภทตีพิมพ์ซ้ำเมื่อเร็ว ๆ นี้
ความทรงจำ ๓๐ บาท
สมเด็จพระยามะชาดำรงราชานุภาพ
ฮอสเตรเลีย ๒๐ บาท
วิทยา ชูพันธุ์ และ รัตนา บุญยรัตเวช แปล
โสภรทิส ๓๐ บาท
ส. ศิวรักษ์ แปล

ประเภทหนังสือแปล
ประธานาธิบดีในประวัติศาสตร์อเมริกา ๒๐ บาท
ช. เบียด
พุทธศาสนาในประวัติศาสตร์จีน ๒๕ บาท
จ้านกั๋ง ทองประเสริฐ แปล
รัฐสภา ประธานาธิบดี และ ศาลสูง ๒๕ บาท
กมล สมวิเชียร แปล (ปลีกเล่มละ ๑๐ บาท)
หมอลทมคดียุค ๑๕ บาท
อาภรณ์ ชาดิบุรุษ แปล
ภควัทคีตา ๒๕ บาท
แสง มนวิฑูร และ จ้านกั๋ง ทองประเสริฐ แปล
การศึกษาในสหรัฐอเมริกา ๑๕ บาท
เฉลา ไชยรัตน์ แปล
โมณผจญโลก ๒๐ บาท
วรรณิ จันทราทิพย์ แปล
คู่มือการเสนอข่าววิทยุและโทรทัศน์
เกษม ศิริสัมพันธ์ แปล ๑๕ บาท

ประเภทภาษาอังกฤษ

What is Buddhism
by Bhikkhu Khantipalo ปกอ่อน ๔๐ บาท
ปกแข็ง ๖๐ บาท
Wisdom Gone Beyond
Preface by H.H. Prince Dhani ปกแข็ง ๖๐ บาท
From Ancient Thai to Modern Dialects
by J.M. Brown ปกแข็ง ๑๐๐ บาท
Pāṭimokkha
translated by Nānamoli Thera ปกแข็ง ๑๐๐ บาท

ปริทัศน์เขียนเล่ม

ปีที่ ๑ ทั้งปี มีบันทึกขายได้อีกเพียงชุดเดียว ๒๐๐ บาท
ปีที่ ๒ ทั้งปี มีบันทึกขายได้อีกเล็กน้อย ๑๕๐ บาท
ปีที่ ๓ ทั้งปี มีมากพอสมควร ๑๐๐ บาท
ฉบับพิเศษ ๑-๔ มีบันทึกขายได้ ๕ ชุด ชุดละ ๑๕๐ บาท

ปริทัศน์ขายปลีก

ปริทัศน์ที่ยังเหลือ (ไม่คิดให้นักศึกษา)
ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ ราคาเล่มละ ๒๕ บาท
ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ ราคาเล่มละ ๒๐ บาท
ฉบับที่ ๓ ราคาเล่มละ ๒๐ บาท
ปีที่ ๓ มีทั้งปี ราคาเล่มละ ๑๕ บาท
แต่ฉบับที่ ๒ ราคาเล่มละ ๒๕ บาท
ปีที่ ๔ ราคาเล่มละ ๑๐ บาท
ฉบับนักศึกษาราคาเล่มละ ๕ บาท
มีแต่ฉบับนักศึกษาราคาเล่มละ ๑ (๒ หมวด)
พิเศษ ๒ ราคาเล่มละ ๒๐ บาท
พิเศษ ๓ ราคาเล่มละ ๒๐ บาท
พิเศษ ๔ ราคาเล่มละ ๒๐ บาท
(พิเศษ ๑ หมวด)

ผู้ใดต้องการรายชื่อหนังสือโดยละเอียด ขอได้แจ้ง
ความจำนงให้บรรณาธิการทราบ

ปัญหาชิงรางวัล

ประกาศผล

ผู้ตอบปัญหาฉบับที่แล้ว ซึ่งสมควรได้รับรางวัลที่ ๑ คือ นายวิชัย โชควิวัฒน์ แห่งคณะแพทย-ศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ซึ่งมีได้อยู่ในคณะบรรณกร หรือเกี่ยวข้อง โดยตรงกับฉบับนั้น บรรณาธิการพิจารณาแล้ว มีผิดครึ่งข้อแต่ข้อ ๒ ข้อ ๔ ทั้งข้อ ๑๐ ก็ตอบ ไม่ตรงที่เดียวนัก แต่นอกจากนี้แล้วได้แสดงทัศนะและโวหาร อันสมควรได้รับคำชมเชยเป็นพิเศษ จึงอนุมัติเงินให้ ๓๐๐ บาท เต็มที่ ตามรางวัลที่ ๑ ส่วนรางวัลที่ ๒ ได้แก่ นายอาหาร เพชรวิทย์ แห่งคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อนึ่ง นายวารินทร์ แซ่เตียว แห่งโรงเรียน พณิชยการพระนคร ควรได้รับรางวัลที่สาม แต่เมื่อเทียบชั้นแห่งการศึกษาแล้ว ตอบได้ถึงขนาดนี้ จึงเลื่อนให้ได้รับรางวัลที่ ๒ ด้วย พร้อมกันนั้นก็ขอแถลงให้ทราบว่าคำถามข้อ ๒ นั้น ไม่มีใครตอบ ถูกทั้งข้อเลย

เพื่อสงวนหน้ากระดาษเอาไว้ เราจึงขอนำคำตอบเฉพาะที่เป็นข้อคิดเห็น มาลงไว้ ณ ที่นี้ เพียงบางข้อเท่านั้น หากผู้ใดต้องการทราบคำตอบข้ออื่น ขอให้โปรดแจ้งให้ บ.ก. ทราบโดยตรง

๑๕. ท่านเห็นด้วยไหมกับข้อความต่อไปนี้

“สภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ ควรจะร่วมกันควบคุมนโยบายการศึกษาตลอดแถว ตั้งแต่ประถมจนอุดม ส่วนมหาวิทยาลัยควรเป็นรูปแบบมูลนิธิ อิสระจากราชการ ” ขอให้ท่านแสดงความเห็น

ตอบ ข้อความที่ว่า “ สภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการควรจะร่วมกันควบคุมนโยบายการศึกษาตลอดแถว ตั้งแต่ประถมจนอุดม นั้น ข้าพเจ้าเห็นด้วย เพราะการกระทำเช่นนั้นย่อมจะเป็นหนทางซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ทางการศึกษาได้มาก การที่สถาบันทั้งสองแห่งไม่มีการประสานงานกันเท่าที่ควร ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ นั้น เป็นอันตรายแก่นักศึกษา ซึ่งย่อมจะสะท้อนให้เกิดผลเสียแก่ประเทศชาติได้มาก นักเรียนทุกคนนี้ ส่วนใหญ่ เรียนกันไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น ไม่มีจุดมุ่งหมายสำหรับการอนาคต ถึงมีก็มักจะมีแค่จินตนาการอันเลื่อนลอย สุดแต่ว่า เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาแล้ว สอบเข้าศึกษาในที่ไหนได้ก็ยึดไว้ก่อน เพราะยังคิดว่าจะไปร้อเลือกศึกษาในสถานที่ตน ชอบจริง ๆ ความกึกเช่นนี้จะขาดหลักประกันเสียทีเดียว ด้วยเหตุที่การศึกษาในระดับมัธยมมิได้ส่งเสริมให้มี โอกาสได้มีความรู้ความสามารถพิเศษแก่กันไปในทางนั้น ๆ เลย ตัวอย่างเช่น นักเรียนคนหนึ่งอยากจะป็นวิศวกร เขาก็ไม่ทราบว่า ระหว่างที่เป็นนักเรียนอยู่นั้น เขาควรจะสนใจวิชาใดเป็นพิเศษ เพื่อว่าจะได้เป็นประโยชน์ต่อ การศึกษาในขั้นต่อไปข้างหน้า

การที่คนไทยส่วนใหญ่เมื่ออุปนิสัยเหนื่อยหน่าย ไม่พยายามที่จะรู้จักตนเองว่ามีความสามารถในทางไหนเพียงใด มักจะปล่อยให้ผ่านไปตาม “พรหมลิขิต” หรือ “อำนาจกรรมเก่า” หรือ “แล้วแต่โชคชะตา” นั้น อาจกล่าวได้ว่า เนื่องมาจากระบบการศึกษาของเราผลิตผลาคั้งแต่ชั้นประถมจนถึงมัธยม ชาวเขาเชื่อว่าเด็กไทยมากมีความคิดและความใฝ่ฝันซึ่งมีทางเป็นจริงได้มาก แต่ความคิดเหล่านั้นขาดการสนับสนุน ทำให้เป็นเด็กไม่เคยที่จะมองเห็นหนทางไปสู่ความสำเร็จได้เลย ในที่สุดความคิดเหล่านั้นก็ละลายหายไป เด็กส่วนใหญ่กลายเป็นคนไม่กล้าคิด ไม่กล้าฝัน ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายยิ่งนัก

ที่กล่าวนี้อาจมีข้อขัดแย้งว่า ระบบการศึกษาเช่นนั้น ทำให้เด็กต้องตัดสินใจเลือกหนทางของตนเองตั้งแต่เด็ก มีประสบการณ์น้อย อันจะทำให้เด็กมีโอกาสเลือกทางผิดได้มาก ข้อนี้ไม่น่าจะเป็นปัญหา เพราะหากเราจัดระบบการศึกษาให้ท้อเนื่องกัน ให้เด็กสามารถมองเห็นอนาคตของตนได้โดยตลอดแล้ว โอกาสที่จะต้องตัดสินใจผิดก็จะน้อยลง และถ้าจะว่าไปแล้ว ที่เราให้นักเรียนมีโอกาสเลือกอนาคตของตนได้บ้าง คือ ให้มีสิทธิเลือกสอบเข้าในขณะที่ยังเป็นสองผัดสองฝ่ายเช่นนี้ ก็ไม่เห็นว่าการที่เด็กที่เรียนจบมัธยมศึกษาจะมีประสบการณ์มากมายอะไร

ทางค่านมหาวิทยาลัย เมื่อรับนักเรียนเข้าไปแล้ว ก็ต้องไปสอนวิชาพื้นฐานให้อีก ๑ ปี หรืออย่างน้อยก็ครึ่งปี ซึ่งวิชาเหล่านี้ก็ได้เรียนมาแล้วซ้ำแล้วซ้ำเล่า คือเรียนบ้างในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเรียนกันมามากในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น นิติวิทยาศาสตร์ ก็ยังไปเรียนพีลิสต์พื้นฐานอีกราวครึ่งปี อันเป็นการสิ้นเปลืองและเสียเวลาที่ไม่คุ้มค่าเลย นอกจากนั้นชีวิตการศึกษาในมหาวิทยาลัยกับในโรงเรียนยังต่างกันอย่างไร้ประโยชน์ เป็นหลังมือ ทำให้เด็กปรับตัวไม่ทัน ซึ่งข้อนี้ทำให้เด็กเสียคนไปจำนวนไม่น้อย เด็กเรียนร้อยและเคยเรียนดีมาก กลายเป็นเด็กเสเพล นักเรียนทุกคนกลายเป็นนิติกซ่าซัน กันนั้นเป็นกัน

สรุป การประสานงานของสถาบันทั้งสอง ย่อมเปิดโอกาสให้สามารถจัดการศึกษา อันเปิดทางให้เด็กมองเห็นอนาคตของตนได้ ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองเงิน และเวลาซึ่งไม่คุ้มค่าออกไปได้ และยังอาจช่วยให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตการศึกษาในมหาวิทยาลัยได้อีกด้วย

สำหรับข้อความที่ว่า มหาวิทยาลัยควรเป็นรูปแบบมูลนิธิอิสระจากราชการนั้นเป็นการดี เพราะจะทำให้มหาวิทยาลัยดำเนินการได้โดยอิสระตามระบอบประชาธิปไตยโดยแท้จริงและยังจะแก้ปัญหาทางด้านการเงินสงได้ เท่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ สำหรับเมืองไทย มหาวิทยาลัยไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ชาวเขาเชื่อว่า ผู้หน้าที่ดำเนินการของมหาวิทยาลัยมีความสามารถพอสมควร ถ้าหากให้เขาได้มีอิสระพอเพียง แต่เพราะเหตุที่คนเหล่านี้อยู่ในฐานะข้าราชการ ทำให้เขาไม่สามารถจะทำตามความคิดของตนได้ เพราะระบบราชการไม่เปิดโอกาสให้เขาทำเช่นนั้น ก็จะเห็นได้ง่าย ๆ จากการสัมมนาว่าด้วยบทบาทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ชาวเขาเชื่อว่านั่นเป็นผลงานทางด้านความคิดสร้าง สรรค์ ของบรรดาผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่น่าจะได้รับการพิจารณาตามสมควร (แม้ว่าบางคนจะไม่ได้ใช้ความสามารถเต็มที่เพราะคิดอยู่แล้วว่าสมนาไปก็เท่านั้น ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์) แต่ผลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ก็พอจะทราบกันอยู่ ซึ่งนับเป็นข้อที่น่าเสียดายยิ่งที่รัฐบาลแทบจะไม่สนใจในเรื่องเช่นนั้น

เสีย ท่างพากันนั่งคุยกันไปเสียหมด นี่ถ้ามหาวิทยาลัยเป็นอิสระจากราชการแล้วไซ้ เราก็คงจะได้เห็นการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกันบ้างเป็นแน่

ถ้าหากมองให้ไกลออกไป ก็ยังเป็นเรื่องน่าเศร้า เพราะเหตุที่คนเหล่านี้ต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่คอยแคบั้น ทอนความคิดของตน ในไม่ช้าก็มักจะถูกสังคมนัดไปเสียเป็นส่วนมาก เขาเหล่านั้นซึ่งได้รับการอบรมจากมหาวิทยาลัย ที่มีอิสระไม่เพียงพอ แม้จะมีความคิดก็ไม่อาจใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควร เพราะไม่มีความรู้พอที่จะมาช่วยเสริมคนเหล่านี้ เห็นจะพ้นไปจากการถูกสังคมนัดกันได้โดยยาก

ทางด้านการเงิน จะพบว่า ที่ใดก็ตาม ผู้มีอำนาจได้ไปกินตำแหน่ง ที่นั่นก็จะสมบูรณ์พูนสุขไปด้วย ตัวอย่าง เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางค่านวัตกรรมในอุตสาหกรรม ซึ่งบางสิ่งก็เหมาะสมเช่นการสร้างถนน และการคิดไฟในบริเวณมหาวิทยาลัย (ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงจำนวนเงินงบประมาณว่า เหมาะสมกับผลงานที่ได้เพียงใด) บางแห่งก็เป็น เรื่องที่น่าทึ่งครองคู่ เช่นการสร้างตึกค่าง ๆ ในขณะที่ยังไม่มีเงินจำเป็นอะไรนัก และขณะเดียวกัน เครื่องมือ และอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ที่จำเป็นกลับไม่ได้รับการปรับปรุงหรือแม้แต่ดูแล

การที่มหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของราชการนี้ กล่าวได้ว่า อยู่ในสภาพที่ ผู้รุดปกครองโดยผู้ไม่รู้ แล้วความ เจริญจะบังเกิดขึ้นได้อย่างไร น่าสงสัยนัก

วิชัย ไชควินัน

๑๖. ขอให้ท่านแสดงปฏิกิริยาต่อข้อความต่อไปนี้

ข้อสำคัญที่เราจะวินิจฉัยว่าใครดีเลวเพียงไหน เราต้องพิจารณาดูว่าคน ๆ นั้นมีความสามารถเป็นพื้นเดิมอยู่เพียงไหนด้วย เขาคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนตัวเพียงใดหรือไม่ และในประการสุดท้าย เขาคิดหลักการ อุดมการณ์นั้นคงเพียงใด

ตอบ การวินิจฉัยว่าใครดีเลวเพียงใด เราก็มองหาพบได้ทางเดียวคือทางการกระทำของเขา และอีกประการหนึ่ง ความดีความเลวเป็นเรื่องของสิ่งที่สัมพันธ์ (Relative) เปลี่ยนแปลงเรื่อยไป แต่การที่บอกว่าคนนั้นดี คนนั้นไม่ดี อาศัยหลัก ๓ ประการ คือ

๑. ความสามารถเดิมของเขา
๒. การคำนึงประโยชน์ส่วนรวม ยิ่งกว่าส่วนตัว
๓. การยึดถืออุดมการณ์ ที่มั่นคง

ก็ยังมิชอบพออยู่อีกหลายประการ เช่น ในเรื่องความสามารถดั้งเดิมของเขา ไม่จำเป็นที่คนที่มีความสามารถ คิดว่าจะเป็นคนที่ดีกว่าคนที่มีความสามารถน้อยกว่า คนที่แข่งขันกีฬาชนะที่ ๑ ได้เหรียญทอง แต่ไปถนัดถลัก คนอื่นจนเขาไม่สามารถแสดงความสามารถออกได้เต็มที่ก็ทำให้คิดว่าเขาดีไม่ แม้จะคิดถึงประเทศชาติอันเป็นส่วน รวมก็ตาม ถึงแม้เขาจะเป็นคนนิยม Popular ก็ตาม เขาก็ทำดีไม่ อุดมการณ์ก็ทำได้ทำให้เขาเป็นคนดีขึ้นมาไม่

อันที่จริงแล้ว การพิจารณาว่าใครดีเลวควรใช้ทฤษฎีนิรนัย (Willens theories) มากกว่า แต่พิจารณาได้ยากลำบาก จำต้องใช้ทฤษฎีแสดงออก (Erklarungs theories) ถึงแม้บางครั้งอาจจะไม่ตรงกับเจตนาที่แท้จริงก็ตาม แต่ก็ยังเป็นทางเดียวที่เราจะวินิจฉัยได้ สิ่งประกอบการวินิจฉัยก็คือ

๑. กาละ การกระทำหรือไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา เวลาหนึ่งอาจดี แต่อีกเวลาหนึ่งอาจไม่ดีก็ได้

๒. คคิ คือแบบอย่างหรือวิธีการสุจริตหรือไม่ คนที่อยากว่ารวย แต่ใช้วิธีการอันไม่สุจริตหรือเป็นภัยแก่บุคคลอื่น ถึงแม้เขาจะมีความสามารถคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่า มีหลักคุณธรรมมั่นคง แต่เขาก็หาเป็นคนดีไม่

๓. อุปธิ คือสิ่งที่เกี่ยวข้อง และ

๔. ปโยค คือความสมบูรณ์แห่งการกระทำ

หลัก ๔ ประการ ตามหลักพุทธศาสนา ก็พอจะวินิจฉัยได้ใกล้เคียงยิ่งกว่า หลัก ๓ ประการข้างต้น

อาทร เพชรวิทย์

๒๐ คำว่า SIAM และการนุ่งผ้าโจงกระเบนนั้น ท่านเห็นว่าล้ำสมัยหรือไม่ ให้ความเห็นโดยเสรี
ตอบ คำว่า SIAM หรือสยาม เป็นคำที่ชาวต่างประเทศนิยมเรียกกันมานาน ก็จึงเห็นได้จากสัญญาหรือหนังสือต่าง ๆ ที่ชาวต่างประเทศกล่าวถึงเมืองไทย ถึงนั้นคำนี้ ไม่เป็นคำที่ล้ำสมัยเลย ซ้ำกลับเป็นความน่าภูมิใจที่ SIAM ได้เคยปรากฏเกียรติคุณ ความดีความชอบ เป็นที่นิยมในต่างประเทศ ตามที่กล่าวมา มิใช่คำว่า SIAM ไม่ล้ำสมัย เพราะชาวต่างประเทศนิยม แต่เป็นเพราะประเทศไทยได้มีชื่อเสียงในระหว่างที่ใช้ชื่อ SIAM มาเป็นเวลานานเท่านั้นเอง

ทรงข้ามกับคำประเทศไทย ที่เป็นคำใหม่ ไม่มีคำ SIAM ทั้งรูปร่างและเสียง หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ หลายประเทศในแถบเอเชีย ได้รับปลดปล่อยเป็นเอกราชกันมากมายหลายประเทศ ใครที่ไม่รู้จักว่า SIAM คือ THAILAND ก็คงนึกว่า THAILAND เพิ่งเป็นประเทศได้รับเอกราช ไม่ใช่ SIAM ที่เคยเกรียงไกรเทียมหน้าเทียมไหล่อารยประเทศ ถึงขนาดเข้าร่วมสวนสนามในฝ่ายผู้ชนะสงคราม เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๑

ในเรื่องการนุ่งผ้าโจงกระเบน จะให้เปลี่ยนกลับนุ่งเพื่อแก้ปัญหาการนิยมชมชื่นอารยธรรมตะวันตก หรือการเสื่อมโทรมทางจิตใจบางประการของบุคคลในสังคม เห็นจะเป็นไปไม่ได้ เพราะเครื่องแต่งกายชนิดนี้มีผลให้จิตใจของผู้แต่งต้องหมกมุ่นกับการประณีตของเครื่องแต่งกาย ก็ขาดทั้งเงินทั้งงาน จึงคิดว่าการนุ่งผ้าโจงกระเบนจึงไม่สมสมัยนัก แต่ก็ไม่ใช่สิ่งล้ำสมัย เพราะการนุ่งผ้าโจงกระเบนเป็นประเพณีการแต่งกายของไทย เมื่อเราเป็นคนไทย แล้วเห็นว่าประเพณีของเราล้ำสมัย เราก็ไม่มีความเป็นชาตินิยมเพียงพอ

สรุปแล้วการนุ่งผ้าโจงกระเบนไม่ล้ำสมัย แต่ไม่สมสมัยที่จะแต่งไปทำงานทุกวัน ต่อเมื่อถึงวาระหรือโอกาสอันสมควรก็ควรแต่ง

สมฤดี บุญदानนท์

(ส่งคำตอบมาเลขกำหนดวันตัดสิน)

๒๒ ก. ท่านเห็นว่าโรงละครแห่งชาติเป็นสถาปัตยกรรมที่งดงามหรือน่าเกลียด

ข. ท่านเห็นว่าควรสร้างตึก ๗ ชั้น ชั้นที่ตรงที่ทำการกระทรวงต่างประเทศในปัจจุบันหรือไม่

ค. ท่านเห็นว่าควรมีคณะกรรมการ อันเป็นอิสระ สำหรับดูแลโบราณสถาน กับเสนอความเห็นเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างใหม่ ๆ หรือไม่ ขอให้ให้เหตุผลประกอบความเห็น

ตอบ ก. ข้าพเจ้าเห็นว่างามก็ เพราะ

๑. รัฐบาลไม่ต้องเสียเงินของตัวเอง เอาเงินราษฎรไปสร้าง
๒. เมื่อสร้างแล้วจะรื้อออกก็น่าเกลียดเสียกายเงิน
๓. ตั้งแต่เปิดมาสร้างมาจนถึงบัดนี้ (๑๑ ตุลาคม ๒๕๐๙) แล้ว ยังไม่เปิดการแสดงให้เจ้าของเงินได้ดูเลย เพราะกลัวเสียความงาม
๔. ที่เขากลับแสดงเป็นรูปที่บั้นั้น แสดงว่าโรงละครแห่งชาติหนึ่งงดงามมาก จึงได้ตั้งไว้แสดงออกแก่ชาวพาราทั้งในพาราณสี คือประเทศไทย และนครชนบทประเทศได้
๕. ถ้าจะให้ดีที่หลังจะสร้างควรวางถึง

(๑) ศิลปะของไทย ๆ สยามประเทศเสียบ้าง เพราะอย่างไรเสียของสยามยังมีดี ๆ ที่ท่านศิลปินหรือโยธาเทศบาลทำไม่ได้ ควรหักทำบ้างซิ บรรพบุรุษของท่านอุทิศให้สร้างทำมาให้ท่าน แต่ท่านกลับเอาไปทิ้งในแม่น้ำเสีย

(๒) อย่างไรควร จะตามนักวิพากษ์วิจารณ์หยิ่งเสียงคู่อ่อน เพื่อท่านไม่ต้องถูกบ่นว่าวิจารณ์เอา

(๓) ตามเจ้าของเงินคูป้างเป็นไร

ข. ข้าพเจ้าเห็นว่าควรสร้างตึก ๗ ชั้น ขึ้นตรงที่ทำการกระทรวงต่างประเทศนั้น ๆ เพราะ

๑. ไม่กรมศิลปากร ก็โยธาเทศบาลจะได้มีงานทำ คนไม่ว่างงาน ทำให้เศรษฐกิจหมุนเวียน
๒. อาจจะได้เห็นศิลปผสม ระหว่างนายหัวแคงกับนางหม่อมกะบี ว่าจะเห็นเป็นอย่างไร งามไหม
๓. จะข่มพระแก้วมรกตก็ข้างเป็นไร พระมหาราชวังนั้นก็อวดคุณธรรมคา พระบาทสมเด็จพระทั้งสอง และพระบรมวงศานุวงศ์ก็คุณธรรมคา ไม่เห็นแปลก เพราะเค้านิยมฝรั่งหัวแคงซึ่งเข้ามาและเขาไม่นับถือของอย่างนี้หรอก ฉะนั้นเท่าที่สรุปมา สมควรสร้างอีกให้ถึง ๑,๑๑๑ ชั้นเลยเป็นอย่างไร จะได้ชื่อว่า ข้านั้นแหละเว้ย ประเทศไทยแลนด์ ของโอมิตักที่ทำการสูงที่สุดในโลกเว้ย พวกยูมีหรือเปล่า อย่างนี้ไทยก็มีของที่เป็นที่สุดในโลก

ค. ข้าพเจ้าเห็นว่า ไม่ควรมีคณะกรรมการอันเป็นอิสระสำหรับดูแลโบราณสถาน กับเสนอความเห็นเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างใหม่ ๆ เพราะ

๑. คนในหน่วยงานกำลังขาดอย่างหนัก ตามสถิติที่เขาย่างออกมา
๒. งบประมาณไม่พอหรือพอก็นำไปตั้งบาร์ สโมสรสังสรรค์ก็ดีกว่า
๓. คนไทยชอบเห็นแก่เพื่อนฝูง ใจจะตีมากทำให้เห็นแก่เพื่อน
๔. มากหมอกก็มากความ

๕. (ตามสถิติ) เกือบกรกฎาคม มีวัดถูกออกนอกถึง ๑,๐๐๐ ชั้น ถ้ามีคณะกรรมการ (บ้า ๆ) แล้ว ศิลปวัตถุจะไม่ได้หน้าออกอีก

๖. ที่ไม่ตั้งชั้น มีข้อสำคัญคือ อีกประมาณ ๕๐ ปี คนต่างประเทศจะดูศิลปไทยต้องมาสยาม แต่ถ้าไม่มีกรรมการแล้ว คนไทยจะดูพระพุทธรูปหรือศึกษาอะไรต้องไปต่างประเทศ เพื่อจะให้เกิดความโก้ว่า ข้านี้เว้ยได้ไปดูศิลปไทยในต่างประเทศมาแล้ว

วารินทร์ แซ่เตียว

ปัญหาใหม่

สำหรับฉบับนี้ ได้ลดจำนวนปัญหาลง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริวารจดจำมากขึ้น
กติกาคงเดิม คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี และนักเรียนเท่านั้นที่มีสิทธิ์ตอบ การตอบ

ต้องบอกนามและตำแหน่งศึกษามาโดยแจ้งชัด และขอให้ส่งคำตอบก่อนมีคภายในเดือนมีนาคมนี้
คำตัดสินของบรรณาธิการเป็นเด็ดขาด

- ๑) ถ้านักพิมพ์สังคมศาสตร์ คัมภีร์หนังสือชื่ออะไรเป็นเล่มแรก
- ๒) วิชาชาติพันธุ์วิทยาต่างจากวิชามานุษยวิทยาอย่างไร
- ๓) นักประวัติศาสตร์ในปัจจุบันเชื่อว่าชาติไทยมีกำเนิดมาจากไหน ส่วนท่านเองนั้นมีความเห็นอย่างไร ในเรื่องนี้
- ๔) ถ้ากล่าวด้วยศัพท์ทางวัฒนธรรม คืออะไร ทำการอะไรบ้าง อธิบายโดยละเอียด และท่านเห็นด้วยกับวิธีการของสถาบันดังกล่าวหรือไม่
- ๕) ขอให้ ๓ ความหมายของคำว่า “จักรวรรดินิยม” มาตามที่ท่านทราบ
- ๖) ที่จอห์น สเตรซี เปรียบเทียบกับอินเดียว่าเป็นตุ๊กตาและเต้านั้น ท่านเข้าใจอย่างไร อธิบายพร้อมทั้งให้ความเห็นส่วนตัวประกอบ
- ๗) พระบาทที่เขาสุมณภูนั้นใครสร้างขึ้น ให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์
- ๘) พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ และพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา นั้น ทำไมจึงได้ชื่อเช่นนั้น ฉบับไหนน่าเชื่อถือกว่ากัน
- ๙) มหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องแห่งในประเทศไทยนี้ มีชื่ออะไร ตั้งขึ้นเมื่อไร ท่านเห็นว่าเราควรมีมหาวิทยาลัยเฉพาะของสงฆ์ใหม่ ถ้าเห็นสมควร ควรวางหลักสูตรต่างจากฆราวาส หรือเหมือนกับฆราวาสอย่างไร
- ๑๐) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มีทั้งหมดกี่ฉบับ ท่านเห็นว่าฉบับไหนเหมาะแก่ภาคเทศะที่สุด ให้เหตุผล
(ปัญหาทั้งหมดนี้ ตั้งขึ้นจาก สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ)
รางวัลที่ ๑ เงิน ๒๐๐ บาท
รางวัลที่ ๒ หนังสือ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ เย็บเล่ม ๓ ปี (ราคา ๓๕๐ บาท)
รางวัลที่ ๓ หนังสือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ของศาสตราจารย์ดิเรก ชัยนาม ๓ ชุด (ราคา ๓๐๐ บาท)
รางวัลชมเชย (หลายรางวัล) หนังสือเล่มหนึ่งเล่มใดของสำนักพิมพ์
ส่วนรางวัลสำหรับเรื่องที่ดีเด่นที่สุด ซึ่งคัมภีร์ใน ปริทัศน์ ฉบับนี้ จะได้ประกาศให้ทราบในฉบับต่อไป ทั้งนี้บรรณาธิการใครฟังความเห็น และคำติชมจากผู้อ่านทั้งหลายด้วย สำหรับ ปริทัศน์ ฉบับนี้ศึกษาค้นคว้า ฉบับหน้า ก็จะมีรางวัลอีกเช่นกัน

ข่าวนักศึกษานานาชาติ

อังกฤษจะเพิ่มค่าบำรุงนักศึกษาต่างชาติ

ตั้งแต่เดือนตุลาคมที่จะถึงนี้เป็นต้นไป นักศึกษาต่างชาติในอังกฤษ จะต้องเสียค่าบำรุงการศึกษาจากปีละประมาณ ๔,๒๐๐ บาท (๑๐ ปอนด์) เป็นประมาณ ๑๕,๐๐๐ บาท (๒๕๐ ปอนด์) ต่อปี (จาก ฟาร์อีสเทิน ฮีโคโนมิค ๕ ม.ก. ๒๕๑๐)

วิกฤติกาลในลาตินอเมริกา

ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ นักศึกษาเกือบทุกประเทศในลาตินอเมริกา ได้ก่อวิกฤติการขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความไม่พอใจในสภาพแวดล้อม และนับว่ามีคอมมิวนิสต์หนุนหลังอยู่ด้วย (จาก เดอะอีโคโนมิสต์ ๑๔ พ.ย. ๒๕๐๘)

ความต้องการของนักศึกษาหญิง

น.ส.พ. โกรเรียน เฮร์ลัด ได้พิมพ์ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงที่เกาหลี เสียงส่วนใหญ่ของนักศึกษาที่ตอบคำถาม ๑,๒๔๗ คน ปรากฏดังนี้
ต้องการเป็นนักธุรกิจ (๑๑.๕%) ปรารถนาสู่ชีวิตที่มีบุคลิกลักษณะดี (๑๑.๕%) คิดจะแต่งงานกับผู้ที่จบชั้นปริญญาตรี (๑๒.๒%) เมื่อมีปัญหาสำคัญจะปรึกษาครูอาจารย์ (๒๓.๔%) ไม่พอใจการศึกษาของตน (๔๑.๕%) อายากมีความเป็นอยู่ง่าย แต่มีความสุข (๑๑.๒%) และใครจะดำเนินชีวิตความเรียบง่ายเสมอ (๔๕.๓%) (จาก เอเชียเน บุกเลติน ๓ ม.ก. ๒๕๑๐)

วณะ · ความรักใคร่

ความรักกับการแต่งงาน

ฉันไม่เห็นการขอแต่งงานเป็นเรื่องน่าพิศมัยเลย เวลารักกันนั้นสนิทกันเกินไป แต่เวลาขอแต่งงานนี้ไม่น่าตื่นเต้นเลย เพราะอะไร เพราะขอแล้วก็อาจได้ตามคำขอ และก็มักจะเป็นเช่นนั้นเลยเป็นอันหมดเรื่องตื่นเต้นกัน ความรักนั้นข้อสำคัญอยู่ที่ว่าเราไม่รู้แน่ต่างหาก ถ้าฉันจะแต่งงานฉันจะพยายามลืมความจริงข้อนี้เสีย

อองมาร์ วิลด์

I really don't see anything romantic in proposing. It is very romantic to be in love. But there is nothing romantic about a definite proposal. Why, are may be accepted. One usually is, I believe. Then the excitement is all over. The very essence of romance is uncertainty. If ever I get married, I'll certainly try to forget the fact.

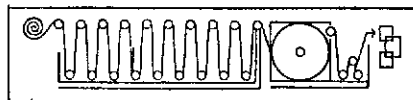
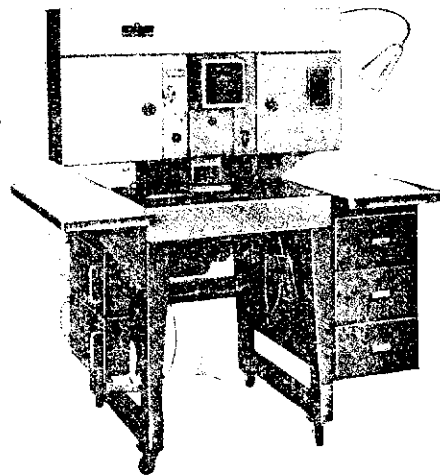
OSCAR WILDE: *The Importance of Being Earnest*
(Algernon's speech)

ต้องการสร้างหลักฐานเพื่อความมั่นคงในครอบครัว
โปรดฝากเงินที่ธนาคารไทยพัฒนา จำกัด
สำนักงานใหญ่ เลขที่ ๒๗๖-๒๗๘ ถนนราชวงศ์ พระนคร
โทร. ๒๔๖๖๖-๘

สำนักงานสาขาในพระนคร และ ส่วนภูมิภาค รวม ๔๗ สาขา
พลเอกกฤษณ์ สีวะรา ประธานกรรมการอำนวยการ
พลโทโชติ หิรัญชัยวุฒิ ประธานกรรมการบริหาร
นายคุณ คุณผลิน กรรมการผู้จัดการ
นายประวัติ วุฒิพร ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ

สยามสังกะทอง
350 ถนนสุขุมวิท แขวงจันทราตอใต้ บางกอกใหญ่
๑ ๑๓๕๕๘

รวดเร็วทันใจ

อัครช่างภาพสีและชาวอู่ทำด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์แบบทันสมัย

อภิธานนาการจาก

GENERAL ELECTRIC
- U. S. A. -

บริษัท กมลสุโกศล จำกัด

เลขที่ 857 ถนนมหาไชย สามยอด พระนคร

28746

โทร. 20270

23215

ผู้แทนจำหน่ายตู้เย็นและเครื่องปรับอากาศ บี.อี.

แต่ผู้เดียวในประเทศไทย

ถ้าท่านต้องการความเร็วสูงสุด โปรดใช้ เป็นซินซูปเปอร์ ๕๕ ของสามทหาร
ลิตรต่อลิตร จะมีอัตราแรงเหนือกว่า จะมีความเร็วเหนือกว่า

ถ้าท่านต้องการประหยัด โปรดใช้ เป็นซินรถยนต์ ๘๒ ของสามทหาร
ลิตรต่อลิตร จะได้ระยะทางไกลกว่า จะลดการเร่งระเหยและสูญเปล่า จะช่วยประหยัดในสิ่ง
ที่ท่านแต่ไม่เห็น

ถ้าท่านต้องการพลังงานสูงสุด โปรดใช้ ดีเซลหมุนเร็ว ๕๗ ของสามทหาร
ลิตรต่อลิตร จะมีกำลังแรงสูงกว่า จะบรรทุกน้ำหนักได้มากกว่า จะขึ้นเนินได้องศาสูงกว่า
(เหมาะกับการยนต์เครื่องยนต์ดีเซลโดยเฉพาะ)

ถ้าท่านต้องการพลังงานจักรกล โปรดใช้ ดีเซลหมุนปานกลาง ๔๕ ของสามทหาร
ลิตรต่อลิตร จะมีกำลังทางพีล็คส์มากกว่า จะมีการแปรธาตุสม่ำเสมอ ไม่กัดกร่อนโลหะ

ถ้าท่านต้องการแสงสว่างที่ไม่เป็นพิษ โปรดใช้ ก๊าด ๓๐ ของสามทหาร
ลิตรต่อลิตร เบากว่าเพราะบริสุทธิ์กว่า ไม่มีแกสพิษทำลายชั้นน้ตา และปอด (ผลิตจาก
โรงกลั่นน้ำมันก๊าดโดยเฉพาะ)

เลื้อ หายฟ้า

เจ้าไทยใหญ่ ซึ่งมีความมุ่งหวังจะให้ชาวสยามได้เข้าใจไทยใหญ่ได้ดีขึ้น ถึงแม้ตนเองจะไม่สนทนาภาษาไทยนักก็ตาม ปัจจุบันเป็นนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ หลังจากที่เรียนภาษาไทยสยามอยู่ที่เชียงใหม่ไม่เท่าไร

นวนิตี เศรษฐบุตร

เคยมีชื่อเขียนปรากฏในนิตยสารอื่น ๆ อยู่เนื่อง ๆ ขณะเขียนเรื่องนี้กำลังศึกษาอยู่ที่ มหาวิทยาลัยฟรีบูร์จ สวิตเซอร์แลนด์ ขณะตีพิมพ์ เพิ่งเข้าเป็นอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

พิภพ ธงไชย

ประธานชุมนุมปาฐกถาไคววาทิ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เคยร่วมในคณะบรรณาการ ปรีทิตน์ ฉบับที่แล้ว เป็นผู้สนใจปัญหาต่างๆ ของสังคมปัจจุบัน

พิพัฒน์ ไทยอารี

เคยเป็นนักศึกษาคณะโบราณคดี ปัจจุบันศึกษาอยู่ที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ แล้ว แต่ใจยังจดจ่ออยู่กับโบราณคดี

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

ฉบับที่แล้วเขียนเรื่องเกี่ยวกับข้อสังเกต แต่ฉบับนี้หันมาสนใจทางการแปล เคยมีผลงานปรากฏในวิทยาสาร และ พัฒนสาร ปัจจุบันเป็นนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

วิชัย โชควิวัฒน์

นักศึกษาแพทย์ ศิริราช ซึ่งมีความสนใจในปัญหาสังคมปัจจุบัน เคยมีผลงานปรากฏในหนังสือ วิทยานุกรม คอบปัญหาฉบับก่อน ได้รับรางวัลที่ ๑ จนได้เป็นบรรณาการคราวนี้

วิทยากร เขียงกุล

นักกลอนหนุ่มจากคณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เคยมีผลงานปรากฏในปรีทิตน์ และหนังสืออื่น ๆ อยู่เสมอ

อิสระ บินชุต

นักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทา เคยได้รับรางวัลในด้านกาประพันธ์ร้อยกรองเสมอ มีผลงานปรากฏในชาวกรุง คุณหญิง ช่อฟ้า และนิตยสารอื่น ๆ

ผงชูรสแท้

คณะกรรมการตำราฯ สังกศศาสตร์แห่งประเทศไทย ประสงค์จะรวบรวมรายชื่อ
ตำราทางสังคศาสตร์และมนุษยศาสตร์ทุกแขนง ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยเข้าไว้
ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาของชาติ

ฉะนั้น ท่านที่ได้แต่งหนังสือคำแปลตำราดังกล่าวไว้ ไม่ว่าจะตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม
แล้วหรือไม่ก็ตาม ขอได้โปรดแจ้งรายชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่งหรือแปล และปีที่
พิมพ์ ให้คณะกรรมการทราบด้วย จะขอขอบคุณยิ่ง ติดต่อแจ้งได้ที่ ศาสตราจารย์
ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พระนคร

บรรณกรแถลง

ปรีทศันฉบับนี้ เราตั้งใจจะให้เสร็จทันก่อนปีใหม่ เพื่อผู้อ่านจะได้มีโอกาสใช้เป็นของขวัญแก่นักกัมมิตรสหาย แต่โดยเหตุที่เราไม่ต้องการให้งานนี้สำเร็จลงอย่างรีบร้อน หรือเป็นที่กระทบกระเทือนต่อการเรียนอันเป็นหน้าที่โดยตรงของเรา หนังสือนี้จึงออกช้าไปเล็กน้อย

คณะบรรณกรชุดนี้ ได้รับเลือกขึ้นใหม่เกือบทั้งหมด แต่ก็มีได้รับรู้ลึกซึ้งคิดใจในการเข้ามารับหน้าที่แต่อย่างใด เพราะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากบรรณกรชุดก่อน โดยเฉพาะบรรณาธิการและคุณชวลิต บัญญาลักษณ์ ซึ่งดำรงตนเป็นผู้นำที่ดีของเราตลอดมา ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

โดยที่ผู้อ่านส่วนมากไม่นิยมแสดงปฏิกริยามาเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เราต้องตัดสินผลงานในฉบับก่อน ๆ แต่เพียงในหมู่พวกเราตนเอง แต่เราก็พยายามใช้สิทธิของเราอย่างมีเหตุมีผล และอย่างรอบคอบ เพื่อให้ผลงานในฉบับนี้ เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านมากที่สุด

การร่วมใจร่วมแรงกันทำหนังสือ นับว่าก่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดียิ่งในหมู่พวกเรา จึงหวังว่า ผลแห่งความร่วมมือร่วมใจอันนี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อผู้อ่านทุกท่าน และหากมีข้อขัดแย้งใด ๆ เกิดขึ้น ก็ขอให้เราหันหน้าเข้าหากัน ร่วมใจกันขจัดปัญหาต่าง ๆ ก็จะเป็นประโยชน์มากกว่าการแยกตัวหรือแยกพวกแยกห้องออกไป และในส่วนเรานั้นยินดีหันหน้าเข้าหาท่านเสมอ

เจ้าหน้าที่ประจำสำนักพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย

นายสุตถกฤษณ์	ศิวรักษ์	บรรณาธิการ
นายนิพนธ์	เจริญพันธ์	ฝ่ายศิลป์
นายชวลิต	บัญญัติลักษณ์	ฝ่ายบริหาร
นายเทียม	อรุณวุฒิสวัสดิ์	ฝ่ายธุรการ
น.ส. กนกพรพรรณ	ชาญปรีชา	ฝ่ายการจำหน่าย

นิสิตนักศึกษาอาจขอ ปริญญา ได้ในอัตราฉบับละครั้งราคา จาก

บุคลากรมหาวิทยาลัย	มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย	แผนกธรรมวิชัยและแผนกแบบเรียน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์	แผนกเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและห้องสมุด
คณะวิทยาศาสตร์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อาจารย์ วันเพ็ญ สุรฤกษ์
คณะครุศาสตร์		อาจารย์ สมจิต บัณฑิต
คณะรัฐศาสตร์		อาจารย์ นิธิ เอียวศรีวงศ์
คณะอักษรศาสตร์		อาจารย์ วันเจริญ จำเป็ง
คณะพาณิชยศาสตร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	อาจารย์ อารัญ พัฒโนทัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	อาจารย์ นิพนธ์ คันธเสวี
คณะรัฐศาสตร์	มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์	
คณะพาณิชยศาสตร์	คณะสาธารณสุขศาสตร์	อาจารย์ สมจิตต์ สุพรรณทัศน์
คณะสังคมสงเคราะห์	มหาวิทยาลัยศิลปากร	
คณะศิลปศาสตร์	คณะจิตรกรรม	อาจารย์ สุวรรณ สุคนธ์เที่ยง
คณะเศรษฐศาสตร์	คณะโบราณคดี	อาจารย์ นิศา อุณหะสุวรรณ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ ๔	อาจารย์ สันติ พิสดร
คณะรัฐประศาสนศาสตร์	วิทยาลัยเทคนิค ชนนบุรี	อาจารย์ ทวี สุตะบุตร
คณะสังคมวิทยา	วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปะสานมิตร	อาจารย์ วรฤช สนิทวงศ์
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ		อาจารย์ ประชา พานิช
วิทยาลัยครูมหาสารคาม	บางแสน	อาจารย์ กระแสร์ มาลาภรณ์
วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา	วิทยาลัยเทคนิคตะวันออกเฉิงเหนือ	อาจารย์ เพ็ญศิริ หวังแก้ว
วิทยาลัยครูสวนสุนันทา	วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ	อาจารย์ วิทยา วงศ์ไทย
วิทยาลัยครูเชียงใหม่	โรงเรียนนายร้อย จปร.	อาจารย์ สะอาด อินทราลี
ร.ร. สุรวิทยาคาร สุรินทร์	โรงเรียนเตรียมทหาร	อาจารย์ ทาวร ณะภักย์

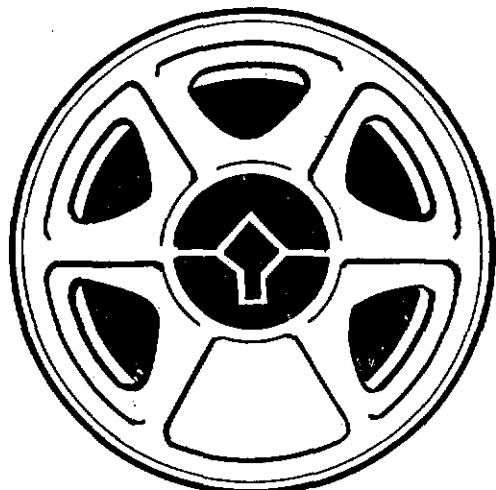
สมาชิกในต่างประเทศชำระค่าบำรุงได้กับตัวแทนของเรา ราคานามดังต่อไปนี้ โดยใช้เงินตราในประเทศนั้น ๆ ฉบับนักศึกษาที่ไม่ส่งให้ สมาชิกนอกประเทศขอได้ในอัตราเล่มละ ๑๕ บาท ฉบับธรรมดาชายปลีก ๒๐ บาท

Our Correspondents

LONDON	: Sanoh Tanbunyuen, B.B.C. Bush House, Aldwych, London W.C. 2.
NEW YORK	: Paul Siddhamneoy, 44 Wall Street N.Y. 10015.
CORNELL UNIVERSITY	: Warin Wonghanchao, 93 ¹ / ₂ East State St. Ithaca, N.Y.
COLUMBIA UNIVERSITY	: Kamol Somvichian, 300 W. 106 St. Apt. 24 New York N.Y. 10025

Our Agents

AUSTRALIA (£ 1)	Lersan Thampicha, Radio Australia, Melbourne.
FRANCE (15 NF)	Pakasiri Jantrupon, 8 Rue Greuze, Paris XVI.
GERMANY (DM 15)	Boonyaluck Pho-udom, Bonn - Ippendorf A.M., 4 R Engelpfad.
JAPAN (1200 YEN)	Prasit Makarakorn, 1, 2-Chone, Muromochi, Nihonbashi Chuo-ku, Tokyo.
LAOS (1500 KIPS)	L. Sudham, Suchinda, 64, Sihom Rd, Vientiane.
NEW ZEALAND (£ 1)	Chai - Siri Samudavanit, 9 Fitzherbert Ter, Wellington.
SWITZERLAND (15 SF)	Tipaya Parmornmontri, Foyer L'Accueil, Louis Jeutzer 1205 Genève.
U.K. (£ 1)	Surat Numnonda, B.B.C. Bush House, London, W.C. 2. The Treasurer Wat Thai, 99 Christ Church Road East Sheen, S.W. 14. Robin Martin, Worcester College, Oxford. Tew Bunnag, King's College, Cambridge.
U.S.A. (\$ 3)	M.R. Akin Rabibhadna, 125 Dryden Road, Ithaca N.Y. Charles Keyes, Dept. of Anthropology, Washington University, Seattle. Chatthip Nartsupha, Fletcher School, Tufts University, Medford 55, Mass. Kaleoy Bunnag, 633 Independence Av. S.E. Washington D.C. 20003. Boonchoo Kulvarayudha, 308 E 18th St. N.Y.C. (Apt 4 A). Pienvit Tantibhaedyangkula, 1347 Eastern Park Way, Brooklyn N.Y. Apichai Punthasen, Economic Institute Hellems Annex 251, Colorado University. Koson Srisang, Hunter Hall, San Francisco Theological Seminary, San Anselmo, Cal. Herbert Philipps, Dept. of Anthropology, University of California Berkley. Xat Kijadhama, Stradley Hall, R 807, Ohio State University, Columbus, Ohio 43201.

ภาพยนตร์ เพื่อการศึกษา

ภาพยนตร์เชลล์เป็นภาพยนตร์บันทึกผลสำเร็จต่างๆ ใน
ด้านวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และพัฒนา
การ เพื่อจัดเสนอเป็นอุปกรณ์ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย
และโรงเรียนต่างๆ และประชาชนทั่วไปอาจยืมไปฉายได้
โดยไม่คิดมูลค่า

ภาพยนตร์เหล่านี้ย่อมมีส่วนช่วยเผยแพร่ความรู้
และความก้าวหน้าทางเทคนิคต่างๆ ครูบาอาจารย์ทั้งหลาย
อาจหาตัวอย่างที่เหมาะสมมาประกอบวิชาที่สอนได้จาก
ภาพยนตร์เชลล์.

บริการภาพยนตร์เชลล์

โปรดติดต่อสอบถามได้ที่

บริษัท เชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด

แผนกประชาสัมพันธ์ ๑ ถนนพัฒนาพงศ์ พระนคร

โทรศัพท์ ๓๐๐๓๐